Leto LXVIII | Poštnina plačana v gotovini | V Ljubljani, v četrtek, dne 24. oktobra 1940 | Štev. 245 a | Cena 2 din

Naročnina mesečno 35 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENEC

Ček. rač.: Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inserate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Bolgarija

O sledečem vprašanju teče prastara pravda. Že v kodexu Hammurabi in v Talmudu ga najdemo: »Ako dva držita za eno obleko in vsak med njima trdi, da jo je on našel, in vsak zahteva, da mu cela pripade in vsak prisega — ker sta jo istočasno našla — da je njegova vsaj polovica obleke, — čigava je torej?«

Vprašanje ni bilo nikdar rešeno. Pač pa so trije predlogi, kako bi se rešiti dalo. Nekateri so bili mnenja, naj se obleka razpolovi in vsakemu nakloni polovica; drugi so predlagali, naj se obleka proda in znesek razdeli; tretji pa so mislili, da je najboljše, ako eden vzame celo obleko in sonajditelju izplača njegov delež v denarju.

Pri tem vprašanju se seveda s tem računa, da je predmet spora resnično najdena stvar in da ni nikogar last. Ker pa je obleka v vsakem slučaju le navedena kot primer, se enako lahko nanaša tudi na živino, sužnje ali deželo. Pri tem je povsem jasno, da najdene stvari ni mogoče vprašati za njeno mnenje.

Bolgarijo držita trdno Sovjetija in Nemčija, kakor obleko v našem slučaju. Dolgo časa sta ljudstvo in vlada bila napram Sovjetom izredno prijazno razpoložena in preteklo je komaj nekaj mesecev, odkar so se še iz Moskve slišale izredno tople besede na naslov Bolgarov. Toda, ko se je na jugovzhodu od strani osišča pričela akcija za nove državne meje, sta se bolgarsko javno mnenje kakor tudi vlada z velikim zaupanjem obrnila k Italiji in Nemčiji, katerima se morajo Bolgari v prvi vrsti res tudi zahvaliti, da so dobili vrnjeno južno Dobrudžo. Kljub temu nekateri mislijo, da so simpatije med narodom deljene, kar pa nima posebne vloge, ker je gotovo, da je ljudsko mnenje v neprestanem valovanju in ni nikdar mogoče vedeti komu bo naklonilo in komu odreklo svoje nagnenje.

Bolgarija ima okrog 110.000 kv. km in okrog 7 milijonov prebivalcev. Vlada jo kralj Boris III. iz hiše Sachen-Koburg-Gotha. Kraljica Giovanna je hči italijanskega kraljevega para. Po prvi balkanski vojski 1912, v kateri je Bolgarija bila zmagovita, je leto pozneje podlegla v drugi balkanski vojski, ko so se proti njej obrnili njeni prejšnji zavezniki Srbija, Grčija in Romunija. V prvi svetovni vojni se je Bolgarija dala pridobiti za osrednji velesili in je po porazu 1918 morala z njima deliti tudi enako usodo. Mirovna pogodba v Neuvillyju (1919) je Bolgarijo prisilila, da je odstopila del ozemlja Jugoslaviji in Grčiji, morala je plačevati vojno odškodnino in se razorožiti. Kralj Ferdinand I. se je odpovedal prestolu v prilog svojemu sinu Borisu in je odšel v Nemčijo, kjer še sedaj prebiva. Na oblast je prišla radikalna kmečka stranka pod vodstvom Stambulijskega. Stambulijski je bil politik velikega formata in nesporen voditelj bolgarskega kmečkega ljudstva. Njegova »zelena diktatura« je simpatizirala z nauki agrarnega socializma, pri tem pa je neusmiljeno pometala s sleherno opozicijo in je bil prvi režim v Evropi, ki je uvedel delavske čete za izvršitev raznih javnih del. Stambulijski je omogočil prav dobre odnošaje z Jugoslavijo in je imel v mislih veliko Jugoslavijo, ki bi segala od Jadranskega do Črnega morja in bi bila pod vodstvom organiziranega kmečkega ljudstva. Toda državni udar dne 9. junija 1923 je pokopal vse načrte Stambulijskega. Armada se je tajno združila s štirimi opozicijskimi strankami, ki so nezakonito delovale in vzela oblast v svoje roke. Stambulijski je bil prijet in ustreljen. Morje krvi in najhujšega terorja je sedaj zalilo deželo. Evropa se sicer ni veliko brigala za dogodke v Bolgariji, ker jih je smatrala za več ali manj navaden balkanski pojav. Višek notranjega trenja je bil dosežen s trahotnim komunističnim atentatom na cerkev Sv. Nedelje l. 1925, ki je pod razvalinami pokopala nad 300 žrtev med njimi velik del vlade in poslancev. Odgovor na ta zločin je bilo seveda novo krvoprelitje, s katerim so Cankovi pristaši maščevali smrt svojih tovarišev. Toda tudi to ni vodilo do pomirjenja. Pri prihodnjih volitvah so dobili komunisti v mestnem svetu v Sofiji 19 odbornikov od 35 sedežev. To je razodelo njihovo tajno silo in zopet se je pričel trd desničarski režim, ki je postal znan pod oznako Cankova diktatura. Konec tako imenovane »narodne zveze« pa je prinesla 19. maja 1933 fašistična bolgarska organizacija imenovana »Zveno«. Ustava je bila ukinjena sobranje in stranke pa razpuščene. Macedonsko revolucionarna organizacija, ki je v dobi Cankova vladala kakor država v državi in strahovala prebivalstvo, je z novim režimom bila močno prizadeta, ker je polkovnik Velčev ki je bil duša novega gibanja, makedonstvujuščim stopil trdo na prste.

Kralj Boris je pri vseh naštetih spremembah ostal v ozadju. Toda l. 1935 je sam osebno prevzel oblast in vpeljal diktaturo. Fašistično stranko »Zveno« je razpustil, polkovnik Velčev pa je bil obsojen na smrt, pozneje pa pomiloščen na dosmrtno ječo. Obliko vladavine pod kraljem Borisom je mogoče označiti kot zmerno absolutistično, ker pripušča neko opozicijo čeprav uradno stranke niso dovoljene. Režim kralja Borisa podpirajo demokrati in zemljedelci. V oktobru lanskega leta je bilo sobranje zopet razpuščeno in vpeljana nekoliko poostrena diktatura. Dne 30. januarja letošnjega leta so volitve prinesle vladi zelo velik uspeh, ker se je od 160 poslancev za opozicijo javilo samo 20. Ministrski predsednik Kjoseivanov se je moral kljub veliki volilni zmagi umakniti profesorju Filovu, o katerem so tedaj pravili, da bo vodil še bolj iskreno politiko najboljše soseščine z vsemi balkanskimi državami. — Toda v osmih mesecih je tudi bolgarska politika napravila znaten razvoj.

Znano je, da so po priključitvi južne Dobrudže Bolgari stavili nove zahteve in sicer po delih Turčije in Grčije. V Sofiji upajo, da jim bo tudi to mogoče doseči s pomočjo osišča, na katerega so se najtesnejše naslonili. Potovanje ministra za poljedelstvo Bagrjanova v Berlin in Rim je v najtesnejši zvezi z bolgarskimi revizionističnimi težnjami. Bagrjanov je eden glavnih voditeljev mladinskega gibanja, ki je zelo podobno nemškemu narodnemu socializmu in popolnoma zgrajeno po njegovem programu. Bagrjanov, ki je tudi študiral v Nemčiji, ni nikdar skrival svoje privrženosti do Nemčije in njene politike. Verjetno ni daleč čas, ko bo on tisti, ki bo v Bolgariji vzel politične vajeti v roke.

Kaj pa Sovjetija? Ali so njeni interesi z zasedbo Besarabije na Balkanu res že popolnoma zadovoljeni? V Moskvi se delajo, kakor da je tako. Toda živahna delavnost bolgarske komunistične stranke v zadnjem času, ki je gotovo bila naročena, pa bi vladi utegnila biti opozorilo, da sovjetski stric vendar še ni čisto brezbrižen za dogodke onstran Donave... Čigava bo Bolgarija?

Franco-Hitler na Pirenejih

Ameriška poročila zatrjujejo, da gre za »bliskovito ofenzivo«, ki naj odloči o udeležbi Španije v vojni ter prehiti odločitev Amerike po predsed. volitvah

Madrid, 23. okt. t. Associated Press: General Franco je v spremstvu zunanjega ministra Serrana Sunerja odpotoval na špansko-francosko mejo, kjer bo imel sestanek z neko važno osebnostjo mednarodnega življenja.

San Sebastian, 23. okt. t. Assoc. Press. General Franco, ki se nahaja v spremstvu zunanjega ministra Serrana Sunerja ter številnih političnih in vojaških odličnikov, in ki ga spremlja tudi nemški veleposlanik dr. Stohrer, se bo na špansko-francoski meji sestal z nemškim kancelerjem Hitlerjem, ki se je danes iz Pariza, kjer je včeraj sprejel podpredsednika francoske vlade Pierrea Lavala, pripeljal na špansko mejo. V spremstvu voditelja Nemčije je nemški zunanji minister Ribbentrop s štabom višjih uradnikov zunanjega ministrstva. V kancelerjevem spremstvu je tudi španski poslanik v Berlinu.

O nenadnem sestanku med Francom in Hitlerjem, ki ga je s policijskega stališča pripravil šef nemške policije Himmler, ki se nahaja že nekaj dni v Španiji, s političnega stališča pa španski zunanji minister Suner, krožijo v diplomatičnih krogih najrazličnejša ugibanja. Verjetno gre za »bliskovito politično ofenzivo«, ki jo je nemški tisk že dalje časa napovedoval v zvezi z vprašanjem sodelovanja Španije pri ureditvi Evrope in Afrike. General Franco in voditelj Hitler bosta verjetno dokončno sklepala o vstopu Španije v vojno proti Angliji, odnosno o načinu, kako in kdaj naj bi Španija začela sodelovati v tem boju.

V ameriških krogih poudarjajo, da gre za politično ofenzivo, ki naj prehiti Ameriko, glede katere pričakujejo usodne odločitve takoj po predsedniških volitvah v začetku novembra.

Španski krogi ne izjavljajo ničesar o sestanku, razven o njegovem dejstvu, ter ne dajo nobenih obvestil glede vsebine predmetov, ki so na dnevnem redu špansko-nemškega sestanka na Pirenejih.

Dva sestanka

San Sebastian, 23. okt. t. Associated Press: General Franco in nemški kancler Hitler sta se danes sestala dvakrat, enkrat dopoldne, enkrat popoldne. Sestanki so bili blizu špansko-francoske meje v Francovem vlaku. V San Sebastian je prišel tudi šef nemške policije Himmler. Do večera ni bilo mogoče vedeti, če se razgovorov udeležuje tudi kakšna vojaška osebnost.

Franciji ponujajo mir

Nemčija in Italija ponujata Franciji mir pod pogojem odstopitve Alzacije, Lorene, Nice, polovice Tunizije, severnega Maroka in Indokine - Afriške kolonije pod skupno upravo - Vojno brodovje na razpolago za boj proti Angliji - Maršal Petain pogoje odklonil, Laval jih zagovarja

Bern, 23. okt. t. Associated Press. Nemška in italijanska službena poročila potrjujejo, da je bil podpredsednik francoske vlade Pierre Laval včeraj sprejet od nemškega kanclerja Hitlerja nekje pri Parizu. Sestanku je prisostvoval tudi nemški zunanji minister Ribbentrop. V mednarodnih krogih v Švici menijo, da je pri tej priložnosti francoski državnik osebno izročil nemškemu kanclerju Hitlerju pripombe francoske vlade v Vichyju k nemško-italijanskim predlogom za sklenitev miru.

Mirovni predlogi vladi v Vichyju

Bern, 23. okt. t. Asociated Press: »Volksrecht« piše, da sta velesili osišča Nemčija in Italija predložili francoski vladi v Vichyju naslednje pogoje, pod katerimi bi bili pripravljeni z njo skleniti mir:

1. Francija izroči Alzacijo in Loreno Nemčiji, pokrajino Nico pa Italiji.

2. Tunizija se porazdeli med Francijo in Italijo, Alžerija ostane francoska.

3. Francija izroči severni del svojega Maroka Španiji.

4. Preostale francoske kolonije v Afriki bi dobile skupno nemško-italijansko-francosko upravo.

5. Francija odstopi svojo kolonijo Indokino Japonski.

6. Francija stavi vse svoje sredozemsko vojno brodovje kakor tudi vse svoje oborožene sile v Severni Afriki na razpolago Nemčiji in Italiji, da bi jih uporabile proti Angliji.

7. Ako Francija te pogoje sprejme, je Nemčija pripravljena izprazniti večji del severne Francije, izvzemši pristanišča ob Rokavskem prelivu kakor tudi tako imenovana »zaprta ozemlja«, ki segajo od švicarske meje čez Burgundsko do belgijske meje in do reke Somme.

Petain in Weygand proti

Ti predlogi so bili predmet vladnih posvetov v Vichyju. Po zelo razburljivi razpravi jih je večina ministrov odklonila. Maršal **Petain**, general **Weygand** in nekateri drugi ministri so govorili proti sprejemu teh predlogov. Za odklonilno stališče, ki je prevladalo, je bilo odločilno dejstvo, da Francija danes nima možnosti, da bi preprečila kolonije, da enostavno ne preidejo v tabor generala de Gaullea, če bi vlada v Vichyju sprejela predloge Nemčije in Italije. Podpredsednik vlade **Laval**, zunanji minister **Baudoin** in mornariški minister admiral **Darlan** so tudi še po odklonilnem glasovanju govorili v prilog sprejema nemško-italijanskih ponudb.

Po tem glasovanju je predsednik vlade Laval odšel v Pariz, kjer je začel pogajanja z zastopniki Nemčije. Na pritisk maršala Petaina je moral podpredsednik vlade Laval v Parizu predložiti Nemčiji protipredloge na popolnoma drugem temelju. Francoski protipredlogi so bili proučevani pri sestanku med nemškim kanclerjem **Hitlerjem**, zunanjim ministrom **Ribbentropom** in francoskim podpredsednikom vlade **Lavalom** v Parizu. Kakšen je bil zaključek teh posvetov, ni znano. Laval se je že danes vrnil iz Pariza nazaj v Vichy, kjer bo še nocoj ali jutri seja vlade in bodo vprašanje mirovnih predlogov ponovno prerešetavali.

Zakaj je Churchill govoril Francozom...

V zvezi s temi dogodki sedaj izjavljajo, da je angleški ministrski predsednik Churchill v ponedeljek zvečer imel svoj znani nagovor na Francoze zaradi tega, da bi francosko vlado v Vichyju odvrnil od nemško-italijanskih mirovnih ponudb in francoskemu narodu dal poguma, naj se ne vda trenutnim pritiskom, marveč naj čaka, ko pridejo boljši dnevi.

... in zakaj je Weygand odšel v Afriko

Tudi potovanje generala **Weyganda** v Severno Afriko spravljajo v zvezo z nemško-francoskimi mirovnimi pogajanji. Pri tej priložnosti je vlada v Vichyju objavila službeno tolmačenje potovanja generala Weyganda, češ da je »dokaz, da hoče Francija svoje kolonialne posesti v Afriki braniti z orožjem v roki proti kateremu koli napadu.

Amerika kliče svoje državljane iz Francije

Ameriško veleposlaništvo v Vichyju je danes objavilo službeno obvestilo, v katerem svetuje vsem ameriškim državljanom, ki prebivajo v Franciji, naj čimprej odpotujejo s tega ozemlja in se vrnejo v Združene države Severne Amerike, ker da ameriške oblasti čez nekaj časa nobenemu ne morejo več jamčiti varen odhod v domovino.

V Vichyju:

»Najbolj pomemben dogodek od premirja dalje...«

Ženeva, 23. oktobra. AA. DNB. V sredo zjutraj francoski listi še ne priobčujejo vesti o sestanku med Hitlerjem in Lavalom. Pač pa je iz poklicanih krogov v Vichyju izšel v sredo dopoldne prvi komentar o značaju in pomenu tega sestanka. **Vsi Francozi,** pravi to poluradno poročilo, **bodo razumeli, da se je v Parizu govorilo o bodočnosti države in da je ta sestanek najvažnejši dogodek po sklenitvi premirja.**

Francoski zunanji minister izjavl a

Newyork, 23. okt. AA. »Newyork Times« prinaša poročilo iz Vichyja o izjavah, ki jih je dal francoski zunanji minister **Badouin** ameriškim časnikarjem o sodelovanju med Francijo in Nemčijo. Minister je izjavil:

Dejstvo, da je Francija izjavila, da je pripravljena sodelovati s celinsko Evropo, si je treba arzlagati tako, da je Francija v zadnjih 50 letih morala trikrat doživeti invazijo in da je zato zelo trpela, zato želi od vsega srca pravičen mir. Naš novi režim na Francoskem, je nadaljeval minister, bo brez pridržkov podpiral novo organizacijo Evrope, ki bo evropska v pravem pomenu besede. V tem duhu pomeni sodelovanje Francije z vsemi državami obene mtudi to, da se Francija pripravlja, da bo na novi podlagi zgradila svoje lastno gospodarstvo. Glede židovskega vprašanja je Badouin izjavil, da je Francija pripravila razne varnostne ukrepe, da pa ti ukrepi nimajo plemenskega značaja. Židje niso znali prevzeti duhovne dediščine Francije, zato smo izdali nove zakone, ki izključujejo Žide z višjih mest na vodstvu države na raznih področjih, tako da ne bodo mogli vplivati na značaj Francije. Na koncu je minister poudaril, da misli, da bo USA razumela, kar Francija pripravlja, in da bo prevladalo prepričanje, da vezi, ki družijo obe državi, nikakor ne smejo popustiti, temveč da morajo ostati še nadalje.

Francoska vlada se vrne v Pariz

Curih, 23. okt. b. Iz Vichyja prihajajo poročila, da je preselitev francoske vlade v Versailles, odnosno v Pariz več ali manj zagotovljena in da je pri pogajanjih, ki jih je vodil Laval s Hitlerjem in Ribbentropom, določen tudi datum za povratek. Preselitev bo baje že te dni. Krogi, ki so blizu vladi v Vichyju, povdarjajo, da predvsem notranje razmere v zasedenem delu Francije zahtevajo, da se čimprej vzpostavi popolna avtoriteta vlade v Vichyju.

„Uvrstitev nove Francije v novi red v Evropi"

Curih, 23. okt. b. O včerajšnjem sestanku med Hitlerjem in Lavalom ob navzočnosti zunanjega ministra von Ribbentropa v področju zasedene Francije poročajo iz Berlina, da so omenjeni ministri razpravljali pereča francoska vprašanja, ki bodo kmalu razčiščena. Osišče države se trudijo, da v zasedenem francoskem področju dosežejo popolno razorožitev. **Včerajšnji razgovori se nikakor niso vodili o novih pogojih med Francijo in Nemčijo ter Italijo, ker bo to vprašanje ostalo odprto do konca sedanje vojne. Pereče je postalo vprašanje uvrstitve nove Francije v novi evropski red, prav tako pa tudi Afrike, ki jo imata obe totalitarni državi v načrtu.**

V Berlinu - molk

Berlin, 23. okt. b. O sestanku, ki so ga imeli nemški državni kancler Hitler, nemški zunanji minister von Ribbentrop in francoski minister Laval, v Berlinu ne dajo nobenih podrobnosti Vse, kar pove uradno poročilo in splošni komentarji uradnih krogov v Wilhemstrasse, je ta sestanek po svoji formalni strani **najboljši odgovor angleškemu ministrskemu predsedniku Winstonu Churchillu, ki je pred par dnevi poslal poziv francoskemu narodu.** Tudi kraj, kjer so se sestali omenjeni državniki, ni znan, temveč govorijo samo, da je to bilo nekje v Franciji. Tudi ne dajejo nobenih poročil o ciljih tega sestanka. Z druge strani pa vsi nemški politiki in tudi časopisje odločno obsojajo poročila, ki so se razširila včeraj v inozemskem tisku, za kar je poskrbela neka tuja agencija, da je bil namen tega sestanka potegniti tudi Francijo v vojno proti angleškemu imperiju. V Berlinu trdijo, da imajo takšne govorice prav tako kakor tudi ostala neresnična poročila samo namen dati sovražnikom Nemčije možnost in čtivo za vodstvo propagande proti njej.

„Se pred predsedniškimi volitvami v Ameriki"

bo po švicarskih poročilih odločena nova politična ofenziva osišča

Bern, 23. oktobra. t. »Associated Press« poroča: »**Baseler Nachrichten**« javljajo iz Berlina, da pomeni sestanek med Hitlerjem in Lavalom **začetek velike politične ofenzive, ki sta jo Hitler in Mussolini sklenila pri svojem sestanku na Brennerju. Švicarski list pravi, da ni mogoče navesti vseh dogodkov, ki se pripravljajo, vendar je treba računati s tem, da bosta velesili osišča Nemčija in Italija skušali izvesti tudi to ofenzivo zelo bliskovito. Velesili osišča hočeta doseči na tem polju svoj uspeh še pred ameriškimi predsedniškimi volitvami, ki bodo dne 5. novembra. Položaj, ki bo ustvarjen v nekaj dneh in še pred predsedniškimi volitvami, bo takšne narave, da bodo popolnoma izključili vsako možnost ameriške udeležbe v vojni.**

Drugi švicarski listi namigavajo, da želita velesili osišča od Francije dobiti pravno možnost, da uporabljata francoske kolonije v Afriki kot izhodišče svojega nadaljnjega napada na angleške posesti na črnem kontinentu. Napad bi izvedli s tolikšno naglico, da bi bilo za Ameriko prepozno, da se vojne udeleži, odnosno bi ne imela več nobene želje, udeleževati se vojne, ki bi bila stvarno za Anglijo že izgubljena.

Zemunska vremenska napoved: Delno oblačno v severni polovici, pretežno oblačno v južni. Nekoliko dežja na vzhodu. Toplota bo padla.

Zagrebška vremenska napoved: Oblačno in hladno.

Politični zapiski

»Srbska narodna koalicija«

Splitski »Narodni list«, ki ga izdaja bivši minister dr. Grga Andjelinovič kot glasilo JNS, v zadnji številki prinaša poročilo, češ da se v Zagrebu pogajajo voditelji nekaterih srbskih skupin, da bi vse te srbske skupine ustanovile novo stranko. List trdi, da bi se ta nova stranka imenovala »Srbska narodna koalicija«. Med drugimi se baje teh pogajanj udeležujejo tudi pristaši dr. Milana Stojadinoviča ter pristaši Aca Stanojeviča, kakor tudi disidenti JNS. V imenu Stojadinovičevih prijateljev se pogajata dr. Niko Novakovic in Dušan Bogunovič, v imenu Ace Stanojevičevih pristašev pa se baje pogaja dr. Branko Peleš, vendar list pristavlja, da prinaša to ime z vso rezervo. Prav tako list naglaša, da ne verjame, da bi se v imenu disidentov JNS udeleževal pogajanj dr. Petar Zec, ki o njem krožijo take govorice. Vsi ti, ki se pogajajo, stoje na stališču, da je srbski narod poseben narod ter bodo zato ustanovili tudi srbsko narodno koalicijo. List dostavlja, da seveda v takih okolnostih nikakor ni mogoče pričakovati, da bi se pogajanj udeleževal tudi glavni tajnik SDS dr. Sava Kosanovič kakor tudi ne zastopniki JNS, ki stoje na stališču jugoslovenskega nacionalizma. Pogajanja pa se vsekakor nadaljujejo.

»Srpsko ognjište« v Zagrebu

V Zagrebu je začel izhajati časopis z imenom »Srpsko ognjište«, ki ga ureja znani sokolski delavec g. Dušan Bogunovič. List se zavzema v uvodnem članku za to, da bi Srbi na Hrvatskem ustvarili svojo izdelano organizacijo na vseh poljih, češ da Hrvati imajo svoja pota, Slovenci vedo, kaj hočejo, le Srbi so razbiti. Članek naglaša, da bi se nova organizacija morala brigati za šole, za kulturno delo zunaj šole, za društva, za zadruge, za šport, gospodarstvo, sicer ostanejo Srbi razbita posoda in igrača za druge. — Zdi se, da je pisava tega lista, ki baje stoji blizu g. dr. Stojadinoviču, v nekaki vzročni zvezi s tisto »Srbsko narodno koalicijo«, ki o njej piše splitski »Narodni list«.

Omejeno število židovskih prvošolcev

Ministrstvo prosvete je določilo zdaj tudi število židovskih prvošolcev, ki smejo biti v prvem razredu srednjih šol. V prvi šoli srednjih šol v Belgradu, Zemunu in Pančevu jih ne sme biti več kakor 108, v srednjih šolah vardarske banovine 33, v drinski 18, v donavski 28, v moravski 4, v dravski banovini pa le 1, in sicer na gimnaziji v Murski Soboti. Kjer jih je več, naj se takoj odpuste. Za druge razrede pa ministrstvo ni nič odločilo.

Od 118 na novo vpisanih Židov jih le 17 ostane na belgrajski univerzi

Kakor poroča belgrajsko Vreme, se je v prvi semester na belgrajski univerzi vpisalo 118 židovskih dijakov. Ker pa je med tem izšla uredba, ki določa kvoto židovskih slušateljev in ker ta kvota določa le sprejem 17 židovskih dijakov v prvi semester belgrajske univerze, bo treba odpustiti izmed vpisanih 118 Židov kar 101. Židovski bruci bodo morali vlagati posebne prošnje, ki se bodo reševale po premoženjskih razmerah, po šolskih uspehih na srednji šoli ter po datumu svojega vpisa. Uredba pa dopušča, da se lahko poleg določene kvote vpišejo na univerzo tudi taki židovski dijaki, ki morejo dokazati, da so njihovi očetje bili močno zaslužni za državo. Takih prošenj utegne biti kakih 20.

Resolucija srbskih učiteljev na Hrvaškem

Kakor poroča Hrvatski Dnevnik, so srbski učitelji na Hrvatskem dne 20. oktobra imeli sestanek v Zagrebu, kjer so obsodili vsako akcijo zoper slogo v učiteljskih vrstah in zoper zvezo hrvatskih učiteljskih društev. Vsi govorniki so bili soglasni v tem, da se morajo Srbi-učitelji na Hrvatskem včlaniti v Hrvatsko učiteljsko društvo ter složno s Hrvati reševati vsa učiteljska vprašanja kakor tudi vprašanje svojih odnosov do JUU v Belgradu. Na koncu je bila sprejeta resloucija, ki pozivlje vse srbske učitelje na Hrvatskem v zvezo hrvatskih učiteljskih društev ter obsoja delovanje ljudi okoli »Nastavničkega pokreta«, ki sejejo razdor med srbske učitelje. Zahtevajo pa, da bi se razna vprašanja razčistila, da bi se čim prej sešla skupščina hrvatskega učiteljskega društva.

Kako je SDS ostala brez študentov

Znano je že davno, da je nekdanje glasilo SDS »Nova Riječ«, ki jo je urejal voditelj SDS g. senator Vilder, močno ljubimkovalo z marksizmom. Tudi SDS sama si ne more prav nič očitati, da bi bila kdaj z marksisti premalo nežna. Zato je zanimivo brati v belgrajskem listu »Jugoslavenski student«, kako slabo je to ljubimkanje SDS z marksisti bilo poplačano. Dijaška mladina SDS je vsa ušla med levičarske marksiste. V omenjenem listu namreč beremo pod naslovom »Kako je SDS bila zapuščena od ‚svojih' študentov?« tele zanimivosti: »Konec majnika sta nekega petka g. Sava Kosanovič, senator, in g. Večeslav Vilder, senator, povabila študente na sestanek v prostore SDS v Zagrebu. Gg. Sava in Večeslav sta hotela razčistiti odnošaje s študenti, ker se je po Zagrebu dosti govorilo o študentih SDS, češ da ti prav za prav niso na njeni liniji, da niso samostalci in da celo niso niti demokrati po prepričanju. Sicer pa to ni bil niti pravi vzrok sestanka. Gospoda sta hotela svojim gojencem očitati, ker se niso udeležili občinskih volitev na Hrvatskem. Na sestanku sta gg. Sava in Večeslav celo trdila, da so nekateri samostalni študenti podpirali JRZ, nekateri pa g. Ljotiča. Povedala sta študentom, da niso prav za prav nikdar niti bili na samostalski liniji, medtem ko so študentje pripovedovali gospodoma o »demokratski« liniji SDS. Pravijo, da so se prepirali. G. Sava je celo enkrat zaklical: »Gospodje, prebrali smo vas. Beremo vas, kakor se iz knjige bere.« Poučeni pravijo, da so se dijaki po teh besedah zasmejali, češ »zakaj nas že poprej niste prebrali?« Seveda dijaki niso bili kaki naivneži, kakor sta gg. Sava in Vaclav. Resnica je tudi, da dijaki prav za prav nikdar niso bili na samostalski liniji. Z eno besedo, dijaki so že davno hodili po tisti poti, ki prihaja celo iz Moskve. In tako je jasno, da so se študenti ter gg. Sava in Vaclav razšli. Morda bi se tudi še ne bili razšli, ko bi g. Vaclava ne bili zaboleli medklici o nekakih koncentracijskih taboriščih, o trdi pesti, vse pa v zvezi z demokracijo.« — Tako se pri raznih naprednih in nacionalističnih strankah, ki pa so brez idejne hrbtenice, nazadnje maščuje tisto moderno ljubimkanje z levičarstvom. V tem mladina vidi le idejno praznoto tistih, ki ji dajejo potuho, ter potem prav tem najprej obrne hrbet.

Najhujši zločin zoper narod!

Beremo, da je bila dne 22. oktobra pred celjskim sodiščem obsojena na 3 leta robije ter na 3 letno izgubo državljanskih pravic babica Amalija Barbe iz Retja v Trbovljah, ker je zakrivila smrt 17 letne Julije Žoharjeve, ko ji je odpravila plod. Mož nesrečne rajnice si je potem iz žalosti sam vzel življenje. Ta ženska je bila že dne 10. septembra obsojena na 5 mesecev strogega zapora zaradi nedovoljenega posega, s katerim je usmrtila še nerojeno dete neke druge take matere. Takrat je bila žal obsojena le pogojno. Komaj pa je Barbejeva prišla domov od sodne obravnave, je že drugi dan zakrivila z enakim zločinom smrt Žoharjeve. Zločin Amalije Barbe iz Trbovelj ima samo v tem slučaju na vesti 3 smrtne žrtve. Nihče pa ne bo nikdar izvedel, koliko pohabljenih žensk v Trbovljah in vsem Zasavju je sad njenih zločinov, ki jih je izvrševala za denar. Nihče ne bo nikdar mogel dognati, koliko strahotne škode je samo ta ženska napravila v Zasavju slovenskemu narodu in državi, ne glede na moralne posledice. Toda Amalija Barbejeva ni edina te vrste. Ima žal je premnogo sovrstnic in tudi sovrstnikov, ki prav tako ko ona obrtno izvršujejo najhujše zločine nad celim narodom, ne da bi jih kdo zalotil in izročil pravici. Take stvari pa idejo na dan le, kadar žrtev umre, ako je nesrečna žrtev seveda povedala vzrok svojih poškodb. Na stotine mladih žena pa ostane pohabljenih in hirajo vse življenje. Nikdar več ne morejo postati matere in njihovo zdravje je za vedno uničeno. O tem nam priča premajhni tozadevni oddelek v ljubljanski bolnišnici.

Tri leta robije — to je sicer huda kazen, ki pa nikakor ni prevelika za grdo in zločinsko dejanje, ki ga je taka ženska ali tak moški storil na eni strani svoji nesrečni žrtvi, na drugi strani pa na vsem narodu in vsej družbi. Taki zločini zaslužijo še mnogo hujšo kazen. Ko bi bila Barbejeva letošnjega septembra ostala zaprta, bi bila Žoharjeva danes še živa, bila bi mati ter bi ob strani svojega ljubečega moža uživala družinsko in materinsko srečo. In ko bi šle pod ključ še druge Barbejevi enake in tudi enaki, ki pustošijo zdrave sile slovenskega naroda, bi danes ne govorili, da slovenski narod hira ter počasi izumira. Zato je tem zločincem moškega in ženskega spola treba odločno stopiti na prste ter jim onemogočiti njihovo pogubno delo. Zakoni so za to, da se spolnjujejo. Kjer pa jih kdo krši, tam mora biti kazen. Če pa kdo prekrši postave narave, ki varujejo narod in državo, tam mora kazen biti ostrejša, sicer ni pravična!

Židovske trgovine revidirajo v Vojvodini

Kdo je Žid v smislu uredbe o reviziji židovskih trgovin

Kakor poroča včerajšnje belgrajsko »Vreme«, je banska uprava donavske banovine že izdala navodila, kako naj se izvaja uredba o Židih, ki so lastniki trgovin z živežem. V tem navodilu je med drugim povedano:

V smislu uredbe pridejo v revizijo vse trgovine fizičnih ali pravnih oseb, ki kupčujejo z živežem, če so njihovi lastniki Židje. Zato banska uprava pozivlje vse lastnike takih trgovin in tudi industrijskih podjetij, ki kot lastniki prihajajo pod omenjeno uredbo, naj se do 31. oktobra zglase pri trgovinskem oddelku banske uprave. Predložiti morajo podatke o svojem rodu, izpisek iz rojstnega lista ter obrtno dovoljenje. Priglasiti je treba vse trgovine in podjetja, ki so dne 5. oktobra, ko je izšla uredba, bile židovske.

Za Žide je treba imeti tiste ljudi, 1. ki sta njihov oče in mati bila rojena v judovski veri, čeprav sta vero spremenila ali sta brez vere, 2. ki je njegov oče bil rojen v judovski veri, mati pa je tuje narodnosti, 3. ki so se rodili v mešanih zakonih, so pa judovske vere ali pa brez vere.

Zlasti pa je natančno treba povedati in dokazati, ali je kdo rojen od očeta-Juda in nežidovske matere jugoslovanske narodnosti, pa ni judovske vere. Dalje je treba navesti, ali je kdo bil jugoslovanski prostovoljec, ali se je udeleževal bojev za osvobojenje, ali sta bila oče in mati zaslužna za jugoslovansko domovino.

Navodila dalje navajajo, kaj je živež za ljudi: to je žito vseh vrst, moka, kruh, mlečni izdelki, testenine, živina, jajca, mleko, meso, mast, slanina, mesni izdelki, sadje, kava, riž, pijača, olje, sladkor, bonboni, kvas in drugi izdelki ter pridelki za človeški živež.

Trgovine na debelo so tiste, ki so tako organizirane, da ne prodajajo tega blaga takoj neposredno konzumentu. Prav tako je treba imeti vsako posredovalno pisarno ali agenturo. V posredovalne trgovine spadajo tudi podjetja trgovskih posredovalcev in borznih mešetarjev.

Lastništvo ali solastništvo pri tajnih trgovskih družbah se določa po človeku, ki podpisuje za tvrdko, pri javnih ali komanditnih družbah pa po javnih deležnikih. Tajni deležniki in komanditisti ne prihajajo v poštev. Treba je pa navesti vse glavne deležnike in pri vsakem povedati, ali je Žid v smislu teh navodil. Pri družbah z omejeno zavezo prihajajo v poštev člani in poslovodje teh družb. Tudi pri teh je treba natančno povedati, kdo je Žid in kdo ne. Pri akcijskih družbah in zadrugah, ki se pečajo s prodajo živeža, je treba povedati, ali je odbor po večini sestavljen od Židov in ali so ravnatelj ter prokuristi po večini Židje. V takem primeru je treba navesti tudi imena upravnega odbora, direktorja in prokuristov, ki so Židje. Čigav je kapital, je važno pri tajnih družbah. Če je večina kapitala židovska, pride uredba tudi za tako družbo v poštev. Zaradi tega je važen kapital, ki je bil vložen v temeljno glavnico. Treba je navesti, koliki del tega kapitala je v rokah Židov.

Tudi zadruge, ki so pretežno v židovskih rokah, padejo pod revizijo v smislu uredbe. V priglasih zadruge je treba navesti, koliki zadružni delež je v rokah Židov.

Končno je treba natančno navajati, kje je kako tako podjetje, kje so pomožni prostori, prodajalnice, poslovalnice, pisarne, delavnice in podružnice.

Uredba o pokojninskem zavarovanju delavcev v javnih podjetjih

Belgrad, 23. okt. m. Socialni minister je predpisal naredbo o izvajanju zavarovanja za primer onemoglosti, starosti in smrti pri pokojninskih zavodih in ustanovah državnih in javnih podjetij in ustanovah ter pri pokojninskih zavodih zasebnih železnic. Ta uredba se glasi:

Izvajanje obveznega zavarovanja za onemoglost, starost in smrt se zaupa pod pogoji te naredbe tem-le pokojninskim ustanovam:

1. Pokojninskemu skladu stalnih **monopolskih delavcev,**

2. Pokojninskemu skladu **državne tovarne za sladkor na Cukarici.**

3. Pokojninskemu skladu kvalificiranih in nekvalificiranih delavcev in delavk, zaposlenih v zavodih in ustanovah za **topniško-tehnično stroko,**

4. Banovinskim pokojninskim fondom **občinskih uslužbencev,**

5. Pokojninskemu skladu Srbskega **brodarskega** društva v Belgradu.

Poleg tega se lahko izvajanje tega zavarovanja zaupa z odlokom socialnega ministra tudi pokojninskim skladom mestnih občin za delavce in nameščence njihovih podjetij kakor tudi pokojninskim skladom verskih občin priznanih veroizpovedi, če občina to zahteva in izpolni pogoje te naredbe.

Del dajatev za onemoglost, starost in smrt (pokojninsko zavarovanje, ki je v breme zavarovanca, ne sme biti večji od polovice dajatev, ki so po pravilih tehnike zavarovanja potrebni za določeno dajatev. Del dajatev, ki so v brme delodajalcu, mora biti najmanj enak dajatvi, ki je v breme zavarovancu, razen če je državno ali javno podjetje ali ustanova prevzela polna jamstva za vse obveze pokojninske ustanove do zavarovanca. Če pokojninska ustanova nima najmanj 1000 članov, mora dotično državno ali javno podjetje oziroma ustanova, ki je za njene delavce ali nameščence ustanovljena, prevzeti jamstvo za izpolnitev pokojninske obveznosti. Če zavarovanec preide od ene pokojninske ustanove k drugi podobni ustanovi, mora prejšnja ustanova izročiti novi vse dajatve brez obresti za ves čas zavarovanja pri prejšnji ustanovi. Pokojninske ustanove morajo imeti po pravilih tehnike zavarovanja zadostna jamstva za izpolnjevanje svojih obvez. Zato morajo vsakih pet let, na zahtevo socialnega ministra tudi pred tem rokom, dovoliti, da pooblaščeni aktuarji pregledajo njihovo imovinsko stanje in obveze ter določijo, ali je njihota imovina z določenimi dajatvami z bodočimi dohodki dovolj velika za kritje vseh sedanjih in bodočih obvez pokojninske ustanove.

Pokojninske ustanove morajo v roku enega meseca dostaviti socialnemu ministru mišljenje pooblaščenega aktuarja, na zahtevo pa morajo dostaviti tudi podrobne račune. Če se pokaže, da imovina ni dovolj velika za kritje vseh obvez, se morajo ukreniti ukrepi, da se povečajo dohodki in zmanjšajo izdatki in, če je treba, se morajo revidirati tudi dajatve. Če pokojninska ustanova ne bi v roku enega leta nič ukrenila, bo odredil ukrepe socialni minister v sporazumu z ministrom, pod čigar nadzorstvo spada dotično državno ali javno podjetje ali ustanova. Pokojninske ustanove morajo po tej naredbi v roku treh mesecev od dneva, ko bo ta naredba uveljavljena, oddati socialnemu ministru:

1. pravila pokojniske ustanove;

2. službene predpise, ki veljajo za regulacijo službenih odnosov članov do pokojninske ustanove;

3. število članov pokojninske ustanove in število upokojenih;

4. računske zaključke za zadnja tri leta;

5. izkaz o imovinskem stanju in obveze pokojninske ustanove;

6. mišljenje pooblaščenega aktuarja o stanju pokojninske ustanove.

Pokojninske ustanove morajo socialnemu ministru vsako leto do konca meesca junija oddati zaključni račun in poročilo o poslovanju ustanove. Vrhovna državna nadzorna oblast je socialno ministrstvo. To ministrstvo lahko vsak čas od pokojninske ustanove zahteva vsa obvestila in podatke, ki jih smatra za potrebne. Pregled poslov od strani strokovnega organa se lahko nanaša na celokupno poslovanje pokojninske ustanove in na meritorno prekontroliranje bilanc. Pokojninske ustanove morajo staviti pooblaščenim organom na razpolago zaradi pregleda vse knjige, račune, spise itd. Če socialno ministrstvo ugotovi, da pokojninske ustanove tudi po ponovnem opominu ne ustrezajo pogojem te naredbe, jim lahko v sporazumu z ministrom, pod čigar pristojnost spada dotično državno ali javno podjetje oziroma ustanova, odvzame pravico obveznega zavarovanja za onemoglost, starost in smrt.

Avtomobilska tovarna v Belgradu

Belgrad, 23. oktobra, m. V Industriji motorjev d. d. v Rakovici bodo jutri ob 11 dopoldne slovesno odprli nove prostore za izdelovanje avtomobilov. Industrija motorjev razpolaga z delniškim kapitalom 60 milijonov din. Do pred kratkim so izdelovali izključno letalske motorje. Industrijsko podjetje je bilo ustanovljeno samo z zasebnim kapitalom, je bilo šele pred kratkim podržavljeno ter bo zdaj pričelo izdelovati tudi avtomobile. Tovarna bo izdelovala vse avtomobile od motorjev do karoserij. Spočetka bodo izdelovali le tovorne avtomobile.

Politične konference v Belgradu

Belgrad, 23. okt. m. Po vrnitvi večine članov v Belgrad je bilo danes v prestolnici precej živahno. Predvsem je imel več sestankov ministrski predsednik Cvetković, ki je imel daljšo konferenco z vodilnimi funkcionarji JRZ za posamezne hrvaške kraje, katerim je tudi poročal o notranjem in zunanjepolitičnem položaju ter jim dajal navodila za nadaljnje delovanje. Konferenci sta prisostvovala ministra dr. Krek in inž. Beslič ter belgrajski župan Tomić. Dopoldne je ministrski predsednik imel daljši razgovor s hrvaškim banom dr. Šubašičem, ki je prav tako dospel v Belgrad. Pred tem razgovorom je ministrski predsednik imel daljši sestanek s finančnim ministrom dr. Šutejem in ministrom dr. Smoljanom. Ban dr. Šubašič je bil popoldne sprejet v avdienco pri knezu namestniku Pavlu. Prihod dr. Šubašiča v Belgrad in njegov daljši razgovor s predsednikom vlade je v zvezi z raznimi potrebami banovine Hrvatske. Popoldne so se v Belgradu sestali člani izvršilnega odbora SDS ter razpravljali o tekočih aktualnih političnih zadevah.

Veljavnost raznih šol

Belgrad, 23. okt. m. Po pooblastilu prosvetnega ministra je pomočnik prosvetnega ministra po zaslišanju Glavnega prosvetnega sveta podpisal odlok,

da triletna **obrtna ženska šola pri Srednji tehnični šoli v Ljubljani ustreza izobrazbi nepopolne srednje šole** in daje kvalifikacijo za uradniški poklic po čl. 45, odstavek I, zakona o uradnikih, dokler oseba s to izobrazbo ostane v svoji stroki;

da **osemrazredna osnovna šola s slovenskim učnim jezikom v Trstu,** končana do 31. oktobra 1924, ustreza izobrazbi **nepopolne srednje šole** in daje šolsko kvalifikacijo za uradniški poklic po § 45, odstavek 1, zakona o uradnikih;

da **štiriletna strokovna šola Salezijanskega zavoda na Rakovniku** s pravico javnosti, s pripravnim, prvim, drugim in tretjim razredom, ustreza izobrazbi **nepopolne srednje in strokovne šole** in daje kvalifikacijo za uradniški poklic po čl. 45, odstavek 1, zakona o uradnikih, dokler oseba s to kvalifikacijo ostane v svoji stroki;

da **podčastniške šole** vseh vrst orožja in strok vojske in mornarice (dveletne in osemnajstmesečne) ustrezajo: a) izobrazbi **dveh razredov srednje šole** in dajo šolsko kvalifikacijo za uradniški poklic po čl. 10 zakona o uradnikih gojencem, ki nimajo predhodnega šolanja najmanj dveh razr. gimnazij ali meščanskih šol in deset let neprestane in veljavne podčastniške službe, b) izobrazbi **nepopolne srednje šole,** ki daje kvalifikacijo za uradniški poklic po čl. 45, odstavek 1, zakona o uradnikih, gojencem, ki imajo predhodno šolanje najmanj dveh razredov gimnazij ali meščanskih šol brez ozira na efektivno službo v vojski, c) vrednost **šolske kvalifikacije podčastnikov** z desetletno veljavno in neprestano podčastniško službo je določena v čl. 8 zakona o uradnikih (nepopolna srednja šola). Izobrazba pod a) velja samo za službo v vojski, izobrazba pod b) in c) pa za vse stroke. S tem je treba zamenjati čl. 1, točka 1, uredbe o strokovnih šolah.

Zahteve odvetniških pripravnikov

Belgrad, 23. oktobra, m. Pravosodni minister dr. Lazar Marković je danes sprejel zastopnike odvetniških pripravnikov iz vse države. Zastopstvo je predložilo ministru pritožbo glede uredbe o nagradah za čas enoletne vaje v sodstvu. Opozorilo je ministra na dejstvo, da je bila uredba objavljena že pred tremi meseci, toda izvajati jo še niso pričeli. Minister je takoj odredil, da se odpre potrebni kredit. Delegacija je sporočila ministru težaven položaj odvetniških pripravnikov, zlasti zaradi draginje, in ga prosila, da se čimprej odobri načrt uredbe o ureditvi odnosov med odvetniki in njihovimi pripravniki. Ta uredba poleg drugega določa tudi minimalno nagrado zavarovanje za bolezen, odpoved, delovni čas in drugo. Delegati so se z ministrom pogovarjali tudi o vprašanju »staža« na tri leta. Minister je delegaciji obljubil, da se bodo vsa ta vprašanja zadovoljivo rešila.

Izgube jugoslovanske trgovske mornarice

Zagreb, 23. okt. b. V sedanji vojni je bilo torpediranih oziroma izgubljenih 7 jugoslovanskih ladij s skupno nosilno tonažo 45.300 ton ali 27.487 brutto ton. Naša največja ladja »Carica Milica« je naletela na mino 18. novembra lani ob vzhodni obali Anglije. Ladja je imela 9900 ton nosilnosti ali 6930 brutto ton. Ladja »Slava« je naletela na mino 17. marca blizu angleške obale. Imela je 7500 ton nosilnosti ali 4449 brutto ton. Ladja Labud«, ki je bila po velikosti največja ladja za »Carico Milico«, je prav tako naletela na mino 20. junija na poti iz južne Afrike v Liverpool. Imela je 8700 ton nosilnosti, oziroma 5483 brutto ton. Ladja »Rad« je bila torpedirana v začetku meseca avgusta na zahodni afriški obali. Imela je 7600 ton nosilnosti, oziroma 4210 brutto ton. Ladja »Vido« je naletela 6. oktobra na mino, ko je plula iz Carigrada v Brailo. Imela je 3700 ton nosilnosti, oziroma 1919 brutto ton. Ladja »Orao« pa je bila torpedirana 16. oktobra v bližini Gibraltarja. Njena nosilnost je bila 8250 ton, oziroma 5135 brutto ton.

V globoki tugi sporočamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da se je po mukepolni bolezni v 53. letu starosti, danes ob 5 popoldne preselil v večnost moj ljubljeni soprog, ozir. svak in stric, gospod

Franc Hemke

hotelir in posestnik

Dragi pokojnik bo prepeljan iz Ormoža na svoj dom v Laško, kjer bo pogreb v petek, 25. oktobra 1940, ob pol 5 popoldne iz hiše žalosti na domače pokopališče.

Brez posebnih obvestil posameznikom.

Laško, dne 23. oktobra 1940

Žalujoča soproga in ostalo sorodstvo

Ameriška ugibanja o sestanku Laval-Hitler

Newyork, 23. okt. b. Associated Press: Ameriški tisk ugiba, kakšni razlogi so dovedli do sestanka med Lavalom in Hitlerjem. Nemški krogi v Berlinu trdijo, da je ministrski predsednik Churchill zvedel za pogajanja med Francijo in Nemčijo in je bil to razlog, da je poslal francoskemu narodu poziv Anglije. Vlada v Vichyju pa je izjavila, da bo z vsemi močmi branila francosko ozemlje. Maršal Petain noče niti slišati o tem, da bi Francija stopila v vojno proti Angliji. Na drugi strani pa vloga Pierre Lavala še vedno ni popolnoma razčiščena. V nevtralnih krogih se trdovratno širijo govorice, da Laval veruje v možnost končnega in dobrega miru za Nemčijo, uradni krogi v Vichyju pa izjavljajo, da je vsak poskus kako naj bi Francija nastopila proti svojemu dosedanjemu zavezniku, povsem izključena. To je snoči potrdil tudi francoski poslanik Henri Haye v Washingtonu.

Neki ugledni Francoz je snoči v Vichyju podal tudi razloge, zakaj Francija ne bi mogla nastopiti proti Angliji. Ti so:

1. Ker je gospodarsko stanje Francije tako, da o kakšni novi vojni sploh ne more biti govora. Francoska vlada ima dovolj skrbi s prehrano lastnega prebivalstva.

2. Demoralizirani francoski vojaki bi dokaj neradi prijeli ponovno za orožje.

3. Sestanek med maršalom Petainom in Hitlerjem je malo verjeten, ker je maršal Petain že v naprej dal nemški vladi vedeti, da ne bi nikdar dopustil da bi šla Francija v vojno proti Angliji in da tudi francoskega brodovja ne bo nikdar stavil v službo proti Angliji.

Mnenje v Italiji:

„Francija bo šla po svojih potih"

Rim, 23. okt. b. Sestanek Hitlerja in Lavala v prisotnosti Ribbentropa je zabeležil italijanski tisk brez komentarjev. Kljub temu pa pripisuje sestanku tudi Italija velik pomen. Pri tem povdarjajo informacije neke tuje poročevalske agencije, da hoče francoska vlada priti iz sedanjega položaja in potrditi osišnim velesilam svojo odločnost, ki jo je je pokazala pri sklenitvi miru, da se namreč ne bo več udeleževala bojev, ki bi poslabšali njene odnošaje do drugih držav na evropskem kontingentu.

Berlinski dopisnik »Gazetta del Popolo« je menja, da je zadnji govor ministrskega predsednika Winstona Churchilla, v katerem je apeliral na Francoze, naj se ne upirajo Angliji v njeni nadaljni borbi dokazal, da se hoče London izogniti novim razočaranjem. List pravi v zvezi s tem sledeče: **Nemški krogi v Berlinu povdarjajo, da je po rešitvi saarskega vprašanja Hitler večkrat ponudil Franciji sklenitev večnega miru, kar pa je Anglija vedno preprečila. Znano je, da so v maju letošnjega leta, ko se je pričela nemška ofenziva, francoski ministri in generali prosili angleškega ministrskega predsednika Churchilla, naj pošlje nekaj eskader angleških letal v Flandrijo, ki naj bi omogočile francoskemu letalstvu, da se upira premoči nemškega letalstva in tako zavaruje armado, ki je bila še sposobna zadržati nemški pritisk. Churchill tega ni storil, ampak je dal nalog za umik svojih čet iz Dunkerqua, francosko vojsko pa je prepustil usodi ter je končno še napadel Oran in pozneje Dakar.** Po vseh teh težkih preizkušnjah Francija ne more verjeti Angliji ter gre zaradi tega po svojih potih.

Značilen odmev v Londonu

London, 23. oktobra. t. V spodnjem domu je neki poslanec vprašal vlado, kakšne so informacije vlade o bombardiranju Gibraltarja po francoskem letalstvu. Na vprašanje je odgovoril državni podtajnik v zunanjem ministrstvu Buttler: »V bodoče bomo vedeli, kako je treba postopati v primeru novih napadov oboroženih sil, s katerimi razpolaga francoska vlada v Vichyju.« Na nadaljne vprašanje, če angleška vlada prizna, da so francoske letalske sile bombardirale angleške utrdbe pri Gibraltarju, je Buttler odgovoril: »Ne!« Nato je dodal: »Ne bilo bi prav, če bi kdo hotel dodati k temu, kar sem povedal, še kaj drugega, ali če bi hotel iz mojih besed izvajati druge zaključke. Pripetil se je samo določen incident in jaz sem o tem incidentu dal določeni odgovor.«

Mirnejši dan nad Anglijo

Angleška poročila

London, 23. oktobra. AA. Reuter: Ministrstvo za letalstvo in varnost Anglije je zjutraj objavilo, da so sovražni napadi ponoči bili precej slabši ko pa prejšnji. Razen nekaj posamičnih napadov so bili v glavnem vsi napadi končani že pred polnočjo. V srednji Angliji se je napad, ki je trajal dve uri, zbral v glavnem na eno mesto. Izbruhnilo je nekaj požarov, porušenih je bilo nekaj hiš. Žrtve niso bile številne. Bombe so padale tudi na londonsko pokrajino in na bližnje grofije, prav tako pa tudi na razne kraje v zahodni Angliji in v južnem Walesu. Škoda ni bila velika in ni bilo mnogo žrtev.

London, 23. oktobra, t. Reuter. Po poročilih letalskega ministrstva ni bila samo pretekla noč izredno mirna, marveč tudi ves današnji dan. Londončani so ponoči in danes lahko mirno spali. Le tu in tam se je prikazal kakšen osamljeni nemški bombnik in so bile vržene bombe le na redke kraje in v malem številu.

London, 23. oktobra. AA. Reuter: Letalsko ministrstvo je snoči objavilo naslednje uradno poročilo: Med včerajšnjimi borbami smo sestrelili tri sovražna letala, izgubili smo pa 6 lovskih letal.

Knez Starhemberg pri de Gaulleu

London, 23. oktobra, t. Reuter. V spodnjem domu je državni podtajnik za letalstvo Balfour izjavil, da služi bivši avstrijski kancler knez Starhemberg v francoski vojski generala de Gaullea kot letalski poročnik s plačo 1 funta 4 šilinge (250 din) na dan.

Nemška poročila

Berlin, 23. oktobra. AA. DNB: Nemško vrhovno poveljstvo poroča:

Nemški letalski oddelki so včeraj napadli London in druge predele Anglije. Ponoči so se napadi nemških bojnih letal proti britanski prestolnici in drugim središčem britanske vojne industrije nadaljevali. Na bregovih Temze so nastali novi požari. V Conventryju in v Birminghamu so bombe zadele več naprav, važnih za vojno industrijo. Sovražnikova letala včeraj niso letela nad Nemčijo. Dve nemški letali se nista vrnili v svoja oporišča.

Napadi na Nemčijo

Berlin, 23. oktobra. AA. Stefani: Angleška letala so dne 21. oktobra skušala bombardirati nekaj nemških trgovskih parnikov v Rokavskem prelivu. Letala so bila odbita, odgnali pa so jih močni streli protiletalskih topov s teh trgovskih parnikov kakor tudi z nemških vojnih ladij. Tako so bili angleški letalci prisiljeni, da so vrgli svoje bombe v morje. Nato so nemški parniki lahko mirno nadaljevali svojo pot.

Vojna v Sredozemlju

Italijansko vojno poročilo

Nekje v Italiji, 23. okt. AA. Stefani. Poročilo glavnega štaba italijanske oborožene sile št. 138:

V Severni Afriki so sovražnikova letala napadla naše čete med Sollumom in Sidi-el-Baranijem ter ubila neko osebo, nekaj jih pa ranila. V pokrajini Bugi je neki naš lovec napadel in pognal v beg dva sovražnikova bombnika vrste »Wellington« ter zadel neko letalo, ki je najbrže treščilo na zemljo. Naša letala so bombardirala pomorsko oporišče v Port Saidu. Bombardiranje pomorskega oporišča v Aleksandriji, o čemer govori poročilo št. 137, je trajalo vsega skupaj dve uri in povzročilo hude eksplozije ter mnogo požarov v pristaniških skladiščih. Vsa naša letala so se vrnila v svoja oporišča.

V Vzhodni Afriki so naša letala napadla letališče Buro na reki Tani. Bombardirala so in obsula s strojniškim ognjem skladišča bencina in protiletalske naprave.

Sovražnikovo letalstvo je brez škode preletelo Burgav in letališče v Asmari.

Italijanska pojasnila

Rim, 23. okt. AA. Stefani. V zvezi z velikim italijanskim napadom na angleški konvoj v Rdečem morju so se izvedele v Rimu nove podrobnosti. Konvoj je tvorilo 36 velikih angleških trgovinskih ladij, ki so plule v spremstvu več križark in torpednih rušilcev. Konvoj so opazila italijanska ogledna letala, ki so letela nad otokom Džebel-Zukuriem, zahodno od Kodeide. Ko so italijanske torpedovke dobile poročilo o navzočnosti britanskega konvoja, so ga začele zasledovati in so ga srečale blizu otoka Dahlaka ter ga napadle. Potopili smo šest britanskih ladij, več drugih ladij pa nevarno poškodovali. V Rimu pripisujejo tej uspešni akciji velik pomen, ker so te ladje vozile v Egipt vojni material, najbrže pa tudi vojaštvo.

Angleško poročilo o bitki na Rdečem morju

London, 23. okt. t. Reuter. Angleška admiraliteta objavlja službeno poročilo o pomorskih bojih v Rdečem morju:

Dva italijanska rušilca sta v južnem delu Rdečega morja napadla skupino angleških trgovskih ladij, ki so jih spremljale vojne edinice. Italijanska rušilca sta izstrelila več torpedov na spremljajoče vojne edinice in sta na trgovske ladje streljala s topovi. Angleške vojne edinice so takoj odgovorile in so nasprotnikove vojne ladje pregnale. Bitka je bila s tem za nekaj časa prekinjena, toda drugega dne zjutraj je eden od angleških rušilcev, namreč »Kimberley« prišel spet v stik z italijanskima rušilcema in ju je napadel. Po boju, ki je trajal 40 minut, je moral zaradi dobljenih poškodb eden od italijanskih rušilcev, namreč »Francesco Nullo« odpluti in je prišel na sipino. Naš rušilec »Kimberley« je za tem izstrelil nanj torpedo, ki je zadel in je italijanski rušilec zletel v zrak. Pri teh operacijah je prišel »Kimberley« v območje italijanskih obrežnih topov. Ena izmed granat ga je zadela in so bile poškodovane dovodne cevi za paro. Ladja je morala zmanjšati hitrost, toda »Kimberley« je streljal dalje na baterijo na obrežju in dva izmed topov prisilil k molku. Na rušilcu »Kimberley« so bili ranjeni trije člani posadke. Sorodniki bodo pismeno obveščeni. Nobena druga angleška ladja in nobena izmed spremljajočih vojnih edinic izvzemši »Kimberleya« v teh bojih ni bila oškodovana.

(Italijanski rušilec »Francesco Nullo« je star 15 let in je imel 142 mož posadke. »Kimberley« je bil splovljen l. 1939 in je znan iz pomorskih bojev pri Narviku.)

Kairo, 23. okt. b. Egiptska »Gazzeta« objavlja vladno naredbo, s katero je odobrena kvota 250 tisoč egiptskih funtov za nadaljno okrepitev egiptske vojske. Nadaljnih 4000 funtov je določenih za zgraditev podzemnih zaklonišč. Zaklonišča bodo urejena za 100 oseb. V isti naredbi zahteva vlada od vsakega lastnika trgovine, katere vrednost prekorači 1000 egiptskih funtov, da mora na lastne stroške zgraditi podzemno zavetišče.

Ogl. reg. pod S. B. 1318 od 15. XII. 1938

Trenja na Tihem morju

Amerika dobi nova oporišča v Tihem morju

Newyork, 23 oktobra. AA Reuter: »Newyork Herald Tribune« je priredila zborovanje, na katerem je govoril tudi mornariški minister Knox. Med drugim je rekel, da bodo USA dobile nova oporišča na Tihem oceanu. Dodal je še, da bo sedanji razvoj dogodkov določil, v kolikšni meri bodo izkoristili ta oporišča. Dasi si razlagal načrtov ameriške mornarice, je v zvezi s temu novimi oporišči Knox izjavil:

Imamo oporišča na Tihem morju in med temi je največje in najbolj nepristopno oporišče na Havajskih otokih. Potrebna pa so nam še druga oporišča in mi jih bomo imeli. Med drugim je še rekel, da nova oporišča ob Atlantiku zelo povečujejo pomorsko silo USA zlasti zaradi tega, ker bo ameriška mornarica povečana.

Sedaj je »vojna za hrano in petrolej«

Newyork, 23. oktobra. b. Mornariški minister Knox je imel govor o pomenu pomorskih sil v sodobni vojni. Med drugim je dejal: Tisti narodi, ki obvladajo morje, imajo nadzorstvo nam vsem svetom. Sedanja vojna se v glavnem vodi zaradi hrane in petroleja. Tisti, ki vršijo kontrolo nad petrolejem in hrano, bodo tudi zmagali v sedanji vojni. Evropski kontinent nima dovolj hrane niti dovolj petroleja in imajo tisti narodi, ki obvladajo morske poti, silno prednost v svojih rokah. Ta pomorska sila je Anglija. Njene pomorske sile lahko preprečijo prehod nemške kopnene vojske čez Kanal, njene letalske sile pa bodo obvladale zrak.

Državno nadzorstvo nad vojno industrijo v Ameriki

Washington, 23. oktobra. AA. Reuter: Predsednik Roosevelt je podpisal odlok, s katerim se zahteva prednost pri vseh naročilih v specialnih tovarnah za račun narodne obrambe. S tem dekretom se uvede splošno državno nadzorstvo nad specialnimi industrijskimi podjetji. To je prvo takšno nadzorstvo v zgodovini USA. Obenem je predsednik USA imenoval poseben odsek komisije za narodno obrambo, ki bo odločala o tej prednosti. Odseku načeljuje Donald Nelson.

Amerika zaplenila švedska letala

Washington, 22. oktobra. AA. DNB: Objavljeno je bilo, da je ameriška vlada zaplenila 110 letal in sicer 60 lovskih letal in 50 bombnikov, ki so bila zgrajena za Švedsko Utemeljitev pravi, da so letala potrebna za narodno obrambo. Poročilo med drugim pravi, da so oblasti skušale od švedske vlade kupiti ta letala, ker pa se je to ponesrečilo, je bila odrejena zaplemba in sicer na podlagi uredbe, ki jo je Roosevelt podpisal 15 oktobra. Švedsko poslaništvo je protestiralo proti zaplembi.

Urugvaj kupuje ameriške rušilce

Washington, 23. oktobra. AA. DNB: Zaradi poročil iz Montevidea o pogajanjih med USA in Urugvajem za nakup ameriških rušilcev in drugega vojnega materiala, je zunanji minister Hull na konferenci s časnikarji izjavil, da pri tem ne gre ravno za prodajo starih rušilcev, pač pa za prodajo drugega vojnega materjala, zlasti orožja in streliva.

Angleži odhajajo iz Japonske

London, 23. oktobra. AA. Reuter: Diplomatski urednik Reuterja je zvedel s položajem Angležev na Japonskem, da velja za popolnoma jasno, da se bo tistim osebam, ki nimajo kakšnega posebnega poslanstva, svetovalo, da zapuste zasedeni del Kitajske, kakor hitro bodo okoliščine za to ugodne, čeprav še ne gre za izdelavo načrta o splošni izselitvi Britancev. Sedanji položaj je pa ostal nespremenjen in Angleži, ki imajo svoje opravke na Japonskem, svoje delo še nadaljujejo, v kolikor jim razmere to omogočajo.

Tokio, 23. oktobra. b Angleške oblasti v Tokiju in Šanghaju so izdale vsem angleškim državljanom nalog, naj se čimprej pripravijo na odhod, v kolikor niso iz zares važnih razlogov zadržani, da še nadalje ostanejo na Daljnem vzhodu. Ameriške konzularne oblasti poročajo, da je 450 ameriških državljanov včeraj odpotovalo iz Jokohame z neko ameriško ladjo, par dni nato pa bo odpremljenih iz Šanghaja nadaljnjih 450 Američanov.

Boj za petrolejska bogastva v Nizozemski Indiji

London, 23. oktobra, t. Reuter. V spodnjem domu je na vprašanje, kako se razvijajo japonsko-nizozemska pogajanja za petrolejske vrelce v Nizozemski Indiji, odgovoril državni tajnik Buttler, da se pogajanja še niso končala, da se še vedno nadaljujejo. Angleška in ameriška vlada sta stalno informirani o napredovanju teh pogajanj in je sodelovanje med Anglijo, Ameriko in Nizozemsko Indijo popolno.

Na jugovzhodu

Poslanik Cadere odpoklican

Bukarešta, 23. okt. b. V Bukarešto je prispel romunski poslanik v Belgradu Cadere. Dobro poučeni krog trdijo, da bo Cadere odpoklican. Prav tako bo odpoklican tudi romunski poslanik v Budimpešti.

Nemci se izselijo iz južne Bukovine in iz severne Dobrudže

Bukarešta, 23. oktobra. AA. DNB. V Bukarešti so v torek podpisali nemško romunski dogovor o preselitvi Nemcev iz Južne Bukovine in Dobrudže. Dogovor sta podpisala zastopnik nemške vlade generalni konzul Rode in zastopnik romunske vlade minister Brussu.

Bukarešta, 23. okt. b. Vlada je prepovedala vsak nočni promet ob romunski obali. V luko Constanco smejo ladje prihajati le od zore do mraka.

Konferenca angleških poslanikov na Balkanu

Ankara, 23. okt. b. Konferenca angleških diplomatskih predstavnikov v balkanskih državah se približuje koncu. O izhodu posvetovanj ni uradnih podatkov. Govorijo le o tem, da so diplomatski predstavniki Anglije izmenjali misli o razvoju mednarodnega položaja v svetu in o zadnjih dogodkih, ki so se odigrali na Balkanu. V turških uradnih krogih in v dnevnem tisku se nadalje odločno zatrjuje, da je turška vlada trdno sklenila prevzeti nase vse posledice svojega stališča.

Italijanska delegacija v Moskvo

Newyork, 23. »Associated Press« poroča iz Rima, da bodo v kratkem neki visoki člani odpotovali v Moskvo, da z Rusijo razčistijo važna vprašanja, predvsem njeno stališče do bodočnosti Dardanel. Do sestanka v Moskvi bi moralo priti takoj po prihodu novega japonskega poslanika, ko bo vzpostavil prve zveze s Kremljem.

Zakaj Wells ni smel v Ameriko

London, 23. okt. t. Reuter. V spodnjem domu je lord Winterton v imenu vlade izjavil, da pisatelju Wellsu ni bilo dano dovoljenje za potovanje v Ameriko, kamor je hotel iti na predavanje. »Človeka te vrste ne moremo pustiti v Ameriko«, je dejal, »saj je znano o njem, da nima nobene vere in da sramoti vero svojih sodržavljanov. O lordu Halifaxu je zapisal, da predstavlja vse bistvene lastnosti, ki bi jih Anglež ne smel imeti, o lordu Gortu pa je zasmehljivo zapisal, da je »klečeči in moleči general«. Nato je nadaljeval: »Francije niso izdali samo tipi kot Laval in drugi desničarji, niti komunisti in drugi levičarji, marveč so jo leta in leta že izdajali tipi Wellsove vrste, ki so razkrajali francosko kulturo in zastrupljali duše Francozov. Na zunaj so kričali, da sovražijo narodni socializem, na znotraj so zasramovali svojo lastno domovino in storili vse, da so v njej razkrojili vsako čednost ali voljo do lepe, čednostne omike. Takšnemu tipu, kot je Wells, ki ne veruje v nič in v nikogar, angleška vlada ne more dati dovoljenja, da gre v Ameriko zastopati angleškega duha pred Američani.« Dvorana je izjavi ploskala.

Nova francoska vojska

Vichy, 23. okt. AA. Havas: Nova francoska vojska bo v zvezi s predpisi za premirje z Nemčijo preosnovana v materialnem, socialnem in moralnem oziru. Francija bo poslej imela malo oboroženo silo, ki bo štela 100.000 vojakov. Te enote bodo v službi v metropoli, ker je v francoskih kolonialnih posestvih dovolj oboroženih sil, ki naj zagotove obrambo imperija. V zvezi s tem se bo pridržal letnik 1918, vendar pa tudi samo začasno, vse druge pa bodo poslali domov.

Turčija 18 milijonov prebivalcev

Ankara, 23. oktobra. AA. DNB. Po dosedaj znanem izidu popisa prebivalstva, ki je bilo izvršeno 20. oktobra, ima Turčija 18 milijonov prebivalstva. To pomeni, da se je število prebivalstva v zadnjih petih letih povečalo za 2 milijona. Podatkov iz obmejnih krajev še ni.

Papežev govor katoličanom v Ameriki

Sv. oče papež Pij XII. je na predvečer misijonske nedelje po radiu govoril vernikom v Ameriki. Govor je bil naslovljen škofom in vernikom v Zedinjenih državah. Govor je prenašala vatikanska radijska postaja, sv. oče pa je govoril iz svojega zasebnega stanovanja. Že pred govorom so ameriške postaje, ki so prenašale govor, oddajale uvodne govore škofa Speelmana v Newyorku in glavnega urednika agencije Fides p. Dietza. Ob 20.30 je pevski zbor vatikanske Schola Cantorum zapel v studiju radijske postaje pesem »Oremus pro Pontifice«, ob 20.37 pa je začel v angleščini govoriti sv. oče papež Pij XII.

Uvodoma je sv. oče omenil najprej, kako lepe spomine ima na ameriške dežele, ki jih je prepotoval. Sedaj se kot naslednik na prestolu sv. Petra obrača v lepih spominih na prebivalce teh lepih dežela. Dobro pozna delovanje ameriških vernikov za misijone. V misijonih je sedej že zelo mnogo sinov ameriških držav. Sodelovanje ameriških vernikov pri misijonih in njihova podpora za misijone je zmerom večja.

Na predvečer misijonske nedelje se obračajo na nas vsi tisti, ki delujejo v misijonih. Vsi zro ta dan na naše delo, ki delajo po misijonih. Ozirajo se na nas iz svojih bivališč, zro na nas iz svojih številnih šol, iz bolnišnic. Zro na nas z vzhoda in z zahoda. Ozirajo se na nas velike okrvavljene pokrajine, ki žive v žalosti zaradi sedanjega spopada; zre na nas Cerkev, Kristusova nevesta, in izteguje proti nam svoje roke. Naše oči pa se dvigajo k nebu za vas in po vas. Na vse pa zre Kristus, Odrešenik sveta.

Vi pa, bratje in ljubljeni sinovi, se veselite, ker vidite, koliko je sinov, ki delajo v vinogradu božjem. Koliko je delavcev, ki delajo v misijonih, vkljub vsem hudim sporom in razvalinam Vsi ti delavci pa obračajo k vam roke za podporo, kajti še mnogo ljudi živi v senci nevere. Molite, da bi lahko tudi tem pokazali luč resnice in blagoslov vere. Molitev je orožje, ki premaga božje srce k usmiljenju.

Molitev pred tabernakljem pa naj ne bo brez spremstva daru, ki ga bo naklonila dobrosrčna in pobožna roka. Ta dar naj podpre delo Cerkve. Ta darila bodo pomagala Cerkvi, da bo pomagala zmagi kraljestva božjega na zemlji. To kraljestvo pa je kraljestvo miru med brati v soglasju med narodi in ljudstvi. Čimbolj so razklane vezi med narodi in ljudskimi množicami, temboljbodo molili in podpirali delo Cerkve tisti verniki, ki se zavedajo tega, kaj stori Cerkev v misijonih. Kajti naloga Cerkve je tudi, da se ohrani mir na svetu.

V tem času se naj k temu cilju usmerjajo vaša dela in na predvečer misijonske nedelje naj vsi molijo za dosego tega cilja.«

Gospodarstvo

Dr. inž. P. Zatko:

Slovaška industrija

Slovaška revija za politiko, gospodarstvo in kulturo »Slowakische Rundschau«, ki izhaja enkrat tedensko v Bratislavi, prinaša v št. 12 z dne 29. IX. sestavek pod gornjim naslovom. Ker je vsebinsko zelo zanimiv in v marsičem tudi za naše razmere poučen, izvleček prinašamo.

Za razumevanje današnjega stanja v industrializaciji Slovaške je treba vsaj v grobih potezah poznati predpogoje njenega razvoja in preteklosti. Razumljivo je, da je Slovaška v gospodarskem življenju delila v preteklosti usodo z Madžarsko, ki je bila še prav do nedavnih časov v različnih velikih političnih vrtincih. Posebno vpadi Turkov, nesloga med posameznimi knezi in slično, so bili vzrok, da se država ni mogla normalno gospodarsko in socialno razvijati. Tako je prišlo šele konec 18., prav za prav šele sredi 19. stol. do take ureditve državnopravnih odnosov, ki so pogoj gospodarske dejavnosti. To je glavni vzrok znatne zakasnitve v industrializaciji nekdanje Madžarske. Drugi važni vzrok je bil, da so madžarski odločilni činitelji bili ob začetku preteklega stoletja skoraj vsi prepričani, da ima Madžarska s svojim večinoma zelo rodovitnim ozemljem prvovrstne pogoje za ugoden razvoj poljedelske produkcije. Naravna posledica teh nazorov je bila taka gospodarska politika, ki ni bila naklonjena ustanavljanju industrijskih podjetij. Viden preobrat se je pokazal šele z avstrijsko-madžarsko »Nagodbo« iz l. 1867, čeprav se je že v 40 letih čutilo ojačeno delovanje madžarskega nacionalizma, ki je poudarjal tudi potrebo načrtne industrializacije.

Ko je po l. 1867 državnopravni odnos Madžarske do Avstrije dobil trajnejšo rešitev, so prišli odločujoči madžarski činitelji bolj in bolj do prepričanja, da je za dvig življenjskega nivoja prebivalstva predpogoj sistematična izgraditev industrijskih podjetij. Pripadniki teh načel so našli oporo tudi v gospodarski politiki, ki jo je tedaj izvajala Nemčija in ostale zapadnoevropske države. Praktično se je to pokazalo, ko so bili tudi na Madžarskem izdani zakoni o pospeševanju industrijske dejavnosti. Prvi tak zakon je izšel l. 1881.; kasneje je bil še večkrat noveliran. Novelizacija je pomenila vedno razširitev ugodnosti za nova industrijska pridobivanja, in to, če je produkcija nastala z ustanovitvijo novih samostojnih podjetij, ali pa tudi s samo razširitvijo že obstoječih. Razumljivo je, da je razvoj industrijske politike nekdanje Madžarske vplival na Slovaško. Industrijska podjetja v madžarski državi so bila ustanovljena večinoma v gorskih predelih. Izjema je glavno mesto Budimpešta, kjer je bila industrija tako zelo koncentrirana, da je l. 1918. ob razpadu države, pripadlo Slovaški okoli 18% industrijske produkcije nekdanje Madžarske; to tudi odgovarja približnemu razmerju prebivalstva.

Po l. 1918 je v Čehoslovaški državi slovaška industrija kmalu zašla v težko krizo, ki se je z vdorom madžarskih boljševikov na Slovaško l. 1919. še povečala. Vzrok krize je bil v tem, da odločujoči čehoslovaški krogi niso znali ustvariti predpogojev za ugoden prehod slovaškega gospodarstva iz nekdanjega madžarskega v novo čehoslovaško narodno gospodarstvo. Ugodnosti, ki so jih na osnovi zakona za pospeševanje industrializacije, slovaška podjetja uživala v bivši Madžarski, so v novi Čehoslovaški državi popolnoma odpadle. K temu se je pridružilo še vprašanje tarifarnega včlenjenja Slovaške v območju novega železniškega prometa. Slovaška industrija se je morala po ustanovitvi Čehoslovaške hitro preorientirati, da je našla kupce na češko moravskih trgih, in ne da bi bila urejena železniško-tarifarna vprašanja. Še dolgo po l. 1918 je ostala Slovaška železniško-tarifarno v razmerju do čeških dežel inozemstvo. To pomeni, da so bile železniške voznine preračunane lomljeno; zato je bila voznina tudi znatno višja: s tem se je konkurenčna zmožnost slovaških izdelkov na češko-moravskih trgih zmanjšala. K temu zapostavljanju se je pridružilo še zapostavljanje pri državnih dobavah. Licitacije, ki jih je razpisala čehoslovaška država, so znašala letno 3—5 milijard. Pri oddaji državnih dobav je bila Slovaška industrija skoraj sistematično odrivana, kar ni moglo imeti ugodnih posledic za njen razvoj. Če dodamo še, da je bila često tudi interna politika nekaterih čehoslovaških kartelov Slovaški nenaklonjena, bomo razumeli, da je moralo priti do vključitvene krize, radi katere je morala slovaška industrija še dolgo trpeti. Tako moremo do l. 1926 čutiti na Slovaškem nazadovanje industrije. Sprememba je nastopila šele z nastopom gospodarskih in političnih krogov Slovaške na nekaterih področjih gospodarske politike, predvsem pa so odločujoči vojaški krogi prišli do prepričanja, da bi v primeru vojaškega konflikta Slovaška bila najbolj varno zaledje. Zato se more čas od 1926—1930. smatrati kot neke vrste stabilizacijska perioda v industrializaciji Slovaške, potem pa so sledila leta gotovega dviga industrijske produkcije.

Na ozemlju današnje Slovaške zaposlujejo industrijska podjetja približno 80.000 delavcev, kar pomeni, da živi danes približno ¼ milijona ljudi od industrije; to predstavlja še vedno komaj 9% celotnega prebivalstva Slovaške. Kot omenjeno, velja to samo za industrijsko in ne tudi za obrtno produkcijo. Kljub temu je odstotek zelo nizek. Če bi hoteli po tem določiti gospodarski značaj Slovaške, bi morali reči, da ima industrija čisto podrejeno vlogo. Isto so v glavnem smatrali odločujoči činitelji nekdanje Češkoslovaške in prištevali Slovaško med poljedelsko področje, ki naj táko tudi ostane. To pa ni pravično. Če izračunamo celotno narodno produkcijo Slovaške, ugotovimo, da je delež industrijske produkcije precej višji; giblje se med 30 in 40%. To nerazumljivo razliko bomo razumeli, če vemo, da spada Slovaška med države v Evropi z največjim pritiskom prebivalstva na obdelana tla. Če premislimo, da je odpadlo na Slovaškem na enega poljedelca v l. 1938 samo 1.2 ha obdelane zemlje, je jasno, da niti pri optimalnem pridelku ni mogoče računati na znatno zmanjšanje tega pritiska. To je vzrok nesorazmerja med narodnim dohodkom Slovaške in deležem prebivalstva, ki se preživlja z industrijo. Če upoštevamo gornje ugotovitve, moramo reči, da Slovaška sicer ni industrijska država, predstavlja pa odločno neke vrste medstopnjo, z gospodarstvom poljedelsko-industrijskega značaja.

Slovenija je krompirjeva dežela

Pradomovina krompirja je Amerika. V 17. in 18. stoletju se je od tu razširil najprej v Nemčijo in v začetku 18. stoletja se je pojavil že tudi v Sloveniji. V začetku ni bilo velikega zanimanja za to kulturo, ko so pa ljudje spoznali vse njene prednosti, so se je hitro oprijeli.

Krompir je važna kulturna rastlina, njegova uporabnost je zelo velika. V Jugoslaviji je posajenih s krompirjem vsako leto okrog 238.000 ha ali 3.8% celokupne obdelane površine. Povprečni pridelek na hektar znaša v Jugoslaviji 52 q, severni kraji pa dosežejo tudi 80 q, pa tudi 100 q. V Sloveniji je posajenih s krompirjem vsako leto okrog 56.000 ha, ali okrog 18% naše obdelane površine; v Nemčiji pa okrog 16%. To je torej približno isti odstotek kot pri nas.

Krompir je intenzivna kultura, zahteva dobro, globoko obdelano zemljo, močno gnojenje zlasti s hlevskim gnojem in skrbno uničevanje plevela. Z ozirom na trajanje vegetacijske periode delimo krompir v tri skupine:

1. Zgodnji krompir, ki rabi 90 dni za svoj popolni razvoj;
2. srednjepozni krompir, ki rabi 90—130 dni;
3. pozni krompir, ki rabi do 180 dni.

Z ozirom na uporabnost pa delimo krompir zopet v tri skupine, in sicer:

1. krompir za ljudsko prehrano;
2. krmilni krompir;
3. industrijski krompir.

Za vsako teh vrst krompirja se zahtevajo posebne lastnosti. Za ljudsko hrano mora imeti krompir tenko kožo, ne pregloboka očesca in srednjo debelino. Mora se dalje dobro kuhati in pri kuhanju ne sme razpadati. Najvažnejše je pa razmerje med škrobom in beljakovinami, ki pri krompirju za ljudsko prehrano ne sme presegati razmerja 1:12, sicer ni več okusen. Pri industrijskem krompirju znaša to razmerje 1:16, zaradi česar ta krompir ni dober za prehrano. Na splošno znaša odnos med škrobom in beljakovinami pri našem krompirju 1:10 do 1:12 (pri pšenici je to razmerje 1:6).

Industrijski krompir, ki se uporablja predvsem za izdelavo škroba in špirita, daje mnogo boljše pridelke, kot pa naš kvalitetni krompir. Zato je tudi navadno za 25—50% cenejši od našega. Industrijski krompir se tudi slabo drži, hitro gnije, pa tudi na teži s časom mnogo izgubi, ker se zaradi dihanja pretvarja v krompirju škrob v vodo in ogljikovo kislino, ki odhajata v zrak.

Krompir je zelo občutljiv proti mrazu. Gomolji se najbolje hranijo v pesku. Na Poljskem in v Galiciji ga puste preko zime kar v zemlji. Pri nas je najbolje, če hranimo krompir v kleti.

Krompir je tipična kalijeva rastlina, pepel krompirja vsebuje 60% kalija. Če hočemo imeti dober pridelek, moramo krompirju poleg izdatnega gnojenja s hlevskim gnojem, gnojiti tudi z umetnimi kalijevimi gnojili. Krompir vsebuje 25% suhe snovi; od tega pa okrog 20.7% škroba, 2% beljakovin, 0.3% masti, 0.9% pepela in 0.7% surovih vlaken.

Razširjenih je mnogo krompirjevih vrst. Za njih spoznavanje je važna oblika gomolja, očesca (globoka, plitka), barva gomolja (bela, rumena, vijoličasta, rdečkasta), koža (gladka, hrapava), velikost gomolja itd. V Sloveniji je najbolj razširjen zgodnji in pozni rožnik, kranjski oneidovec in štajerski kresnik. To so naše glavne krompirjeve vrste, ki so vse visoko kvalitetne in izredno dobrega okusa, na žalost pa dajejo le majhen pridelek. Kvaliteta slovenskega krompirja je dobro poznana zlasti v naših južnih mestih, kot so Belgrad in Zagreb, kjer je naš krompir zelo cenjen in iskan. Slavonija in Hrvatska pa pridelujeta predvsem industrijske vrste krompirja, ki dajejo sicer mnogo večje pridelke, niso pa toliko uporabni za ljudsko prehrano.

Inž. S. J.

Pšenica za mline

V poslednjem času je bilo opažati, da dobivajo naši mlini čimdalje manj pšenice iz Vojvodine ter je obstojala nevarnost, da bi sčasoma sploh morali prenehati z obratovanjem. Videč ta položaj, je sklenil Banovinski prehranjevalni zavod, da odpomore s tem, da bo dobavljal tukajšnjim mlinom potrebne količine pšenice. Napravil je s Prizadom dogovor, v smislu katerega bo Prizad dal Prehranjevalnemu zavodu od časa do časa na razpolago primerno količino pšenice, katero bo na to Banovinski prehrajevalni zavod porazdelil med tukajšnje mlinarje. Zato naj se vsi, ki potrebujejo pšenico obrnejo na Banovinski prehranjevalni zavod z navedbo, koliko pšenice hočejo prejeti za potrebo 14 dni do treh tednov. Banovinski prehranjevalni zavod jim bo nato poslal v podpis naročilnico in položnico za plačilo protivrednosti.

Preskrba z oljem

Banovinski prehranjevalni zavod je napravil s Prvo hrvatsko tvornico olja v Zagrebu dogovor, da bo navedena tvornica dobavila za Dravsko banovino ono količino olja, kakor jo je dobavila v letu 1939, ko še ni bilo nobenega pomanjkanja olja. Da se prepreči spekulativno zalaganje z oljem, je naročil Banovinski prehranjevalni zavod vsem veletrgovcem v dravski banovini, da sestavijo sezname svojih odjemalcev — trgovcev iz leta 1939. V navedenih seznamih mora biti označena količina olja, katero je kupil detajlist leta 1939 od dotičnega veletrgovca. Trgovci-detajlisti si morajo torej nabavljati olje v istih količinah in pri dotičnih veletrgovcih, kakor so si ga nabavljali v letu 1939, kajti pri drugih veletrgovcih ga ne bodo dobili. Oni detajlisti, ki so začeli s svojo trgovino po 1. januarju 1940., naj javijo dotičnemu veletrgovcu, pri katerem so letos kupovali in hočejo še kupovati olje, količino, katero računajo, da bodo potrebovali v letošnjem letu. Dotični veletrgovec bo sporočil njihovo prijavo prehranjevalnemu zavodu, ki bo nato dodelil odgovarjajočo količino olja.

Ureditev predvojnih posojil v Nemčiji

Svoječasno so Nemci zahtevali, da se uredi vprašanje obrestne in amortizacijske službe predvojnih srbskih dolgov, ki so bili v posesti avstrijskih in nemških državljanov. Po vojni je kuponska služba teh posojil za nemške in avstrijske lastnike, ki so bili smatrani za sovražne države, popolnoma prenehala.

Proti koncu leta 1939. je prišlo do tozadevnih pogajanj med našo državo in Nemčijo, ki so uredila vprašanja nekaterih predvojnih srbskih in bosanskih posojil, letos avgusta pa je prišlo v Dubrovniku do ureditve vseh posojil. Šlo je predvsem za valorizacijo, obrestno službo ter amortizacijo srbskih predvojnih posojil iz leta 1895. in 1909. in še za nekatere druge manjše terjatve, kot na primer za obligacije južnih železnic. Posebna ureditev je bila dogovorjena za posojila, ki se glase na zlato. Valorizacijska stopnja je bila dogovorjena na 1.5—12.5% imenske vrednosti, pač kakršen je bil značaj obveznosti, pri tem pa je bila porabljena najvišja vsota za obveznice, ki so se glasile na zlato. Ob tej priliki pravijo nemški viri, da je ta ureditev za našo državo bila boljša, ker je morala naša država priznati francoskim upnikom 55% valorizacijo na osnovi izreka haaškega razsodišča iz leta 1930 (seveda je naša država kmalu ustavila tudi službo na osnovi novih konvencij). Obrestna in amortizacijska služba za posojila na osnovi zadnjega sporazuma bo opravljena po naši vladi na poseben račun pri jugoslovanski Narodni banki, ta račun pa bo poračunan v jugoslovansko-nemškem kliringu. Nemški lastniki obveznic, ki morajo položiti svoje obveznice pri kakšni devizni banki, bodo dobili obresti in amortizacijo po višini vplačil v Jugoslaviji.

*

Stanje slovaških kliringov. V sredi oktobra so znašale slovaške klirinške terjatve: do protektorata na blagovni račun A 386, na podračun B 5, na posebni račun 3, do Nemčije na blagovnem računu 188, na začasnem računu 329, do Italije 60 in do Jugoslavije 24 milij. slovaških kron. V kliringih je torej Slovaška visoko aktivna, za 1192 milij. kron, kar je velik obratni kapital, ki ga je dalo na razpolago drugim državam slovaško gospodarstvo, ki je itak revno na kapitalu.

Narodna banka, podružnica Maribor. Pravica sopodpisovanja je dana višjemu uradniku mariborske podružnice Narodne banke g. Albinu Hudniku.

Izseljenske vloge v ameriških dolarjih. Devizni odbor Narodne banke bo izdal v kratkem tolmačenje po katerem bodo morali domači denarni zavodi ameriške dolarje, ki so bili vloženi kot hranilne vloge po naših izseljencih, obračunavati po svobodnem borznem tečaju, ki znaša danes 55 din za 1 ameriški dolar.

Izvoz naših vin. V mesecu septembru t. l. je bilo izvoženo iz Slovenije 71.277 litrov štajerskih vin, in sicer v Nemčijo 70.776 litrov, na Češko pa 500 litrov. — Ves letošnji izvoz naših vin je znašal v času od 1. januarja do 30. septembra tega leta 1,144.115 litrov. Od te množine je bilo izvoženo v Nemčijo 1,098.556 litrov, na Švedsko 120 litrov, na Češko 44.559 litrov in v Holandijo 879 litrov.

Potrjena poravnava: Sevšek Ivan, trgovec na Janževskem vrhu št. 63 za 50% v 10 mesečnih obrokih.

Iz tekstilne industrije. V torek, dne 22. oktobra je bila v Belgradu širša seja posvetovalnega odbora za tekstilno industrijo, na kateri je bilo razpravljano o razdelitvi bombažne preje za četrto četrtletje 1940. Govorili so tudi o težkočah pri uvozu iz Italije in Turčije, katere je treba odpraviti. Urad za bombažno prejo naj bi v smislu nove uredbe o organizaciji zunanje trgovine postal centrala za bombaž, bombažno prejo in umetne tekstilne surovine. Za financiranje urada odnosno centrale bi se naj dosedanji prispevek v višini pol odstotka odobrenega kontingenta zvišal na 1%. Tudi so razpravljali o ustanovitvi skupnosti predelovalcev in uvoznikov bombaža, bombažne preje in fiocce ter o standardizaciji in tipizaciji izdelkov iz bombaža.

Rastline za tekstilno industrijo v Romuniji. Letos je bilo kultiviranih v vsej Romuniji s konopljo 27.715 ha, z lanom 11.600 ha in 18.372 ha z bombažem. Letošnji pridelek cenijo na 18.358 ton konopljinega semenja, 6960 ton lanenega semena in 10.024 ton bombaža.

Cene na Madžarskem. V primeri z lanskim septembrom je letos septembra indeks cen na debelo na Madžarskem narastel od 87 na 105.7, torej za 21.5%, istočasno pa so narasli življenjski stroški od 87 na 112.3, torej za 29%. Slednje zvišanje je nastalo zaradi učvrstitve cen živil.

Znižanje diskonta na Madžarskem. Z veljavnostjo od 22. oktobra dalje je znižala Madžarska narodna banka diskontno obrestno mero od 4 na 3%, lombardno pa od 4.5 na 3.5%.

Borze

Dne 23. oktobra 1940.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 10.267.880 din, na belgrajski pa 882.000 mark po starem tečaju, 3929 mark po novem tečaju, 800.000 drahem, 7135 dolarjev. V efektih je bilo prometa na belgrajski borzi 560.000 din.

Ljubljana — uradni tečaji:

London 1 funt	175.46— 178.66
Newyork 100 dolarjev	4425.00—4485.00
Ženeva 100 frankov	1027.44—1037.44

Ljubljana — svobodno tržišče:

London 1 funt	216.99— 220.19
Newyork 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Ženeva 100 frankov	1269.62—1279.62

Nabiralni dan za severno mejo

V nedeljo, dne 27. oktobra naj ne bo zavednega Slovenca in dobrega Jugoslovana, ki bi pozabil na svojo narodno dolžnost! — Naše geslo bodi: Dati hočem za severno mejo po svojih močeh!

Ljubljana — zasebni kliring:

Berlin 1 marka	1772.00—1792.00

Belgrad — zasebni kliring:

Solun 100 drahem	52.65—53.35

Curih. Pariz 9.95, London 17.15, Newyork 431, Berlin (reg. marke 51.50, trg. marke 28.25), Buenos-Aires 102 25.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 442—444
v Zagrebu 442—444
v Belgradu 446—447

Ljubljana. Drž. papirji: 7% invest. posojilo 99—102, agrarji 52—53, vojna škoda pr. 442—444, begluške obveznice 76.50—77.50, dalm. agrarji 71 do 72, 8% Blerovo posojilo 98—100, 7% Blerovo posojilo 95—96, 7% posojilo Drž. hip banke 100—102, 7% stab posojilo 92—95. — Delnice: Narodna banka 6300—6500, Trboveljska 335—345, Kranjska industrijska družba 136 denar.

Zagreb. Drž. papirji: 7% invest posojilo 97 denar, agrarji 51.50 denar, vojna škoda promptna 442—444, begluške obveznice 78 blago, dalmat. agrarji 71.50 blago, 6% šumske obvez. 71 blago, 4% severni agrarji 51.50—52.50, 8% Blerovo pos. 99.50 denar, 7% Blerovo posojilo 94.50 denar, 7% posojilo Drž. hip. banke 100 denar, 7% stab. pos. 92 denar. — Delnice: Narodna banka 6550 blago, Priv. agrarna banka 192 denar, Trboveljska 340—345, Gutmann 55 blago, Sladk. tov. Bečkerek 650 denar, Sladk. tov. Osijek 270—275, Osj. livarna 170 denar, Isis 60 blago, Oceania 700 denar, Jadr. plovba 400 denar, Vukovarska konopljarna 615—625.

Belgrad. Drž. papirji: 7% investicijsko posojilo 101—102, agrarji 55.50 denar, vojna škoda pr. 446—447 (446.50, 446), begluške obveznice 77.75 denar (77.75), dalm. agrarji 70 denar (70), 6% šumske obveznice 70—70.50, 4% severni agrarji 52.50 denar (52.50), 8% Blerovo posojilo 101.50 denar, 7% Blerovo posojilo 95.50 denar. — Delnice: Prav. agrarna banka 198.50—201.

Žitni trg

Novi Sad. Oves bač., srem. 316—318, Rž bač. 326—328, ban. 324—326, Koruza bač. stara 338—340, bač. nova, sušena, pariteta Indija 264—265, bač. nova, sušena, pariteta Vršac 261—262. Tendenca neizpremenjena. Promet srednji.

Cene živine in kmetijskim pridelkom

Živinski sejem v Mariboru 22. oktobra 1940. Pripeljanih je bilo 9 konj, 37 bekov, 120 volov, 463 krav in 7 telet. Skupaj 630 komadov. Cene so bile naslednje: Debeli voli 8.50—9.50, poldebeli 7—8.25, plemenski 7.50—9.25; biki za klanje 6.50 do 8; klavne krave 6.50—7.50, plemenske 7—8, krave za klobasarje 5—6, molzne 6.50—7.50, breje krave 6—7.50; mlada živina 7—8.50; teleta 9—11. Mesne cene: volovsko I. vrste 16—18 II. 13—15; meso bikov, krav, telic 12—18, telečje I. vrste 12—18, II. 12—16; svinjsko 21—22 din. Prihodnji živinski sejem se bo vršil dne 29. oktobra.

Živinski sejem v Kranju 21. oktobra 1940. — Dogon: 57 volov, 19 krav, 9 telet, 4 junice, 136 ovac, 57 prašičev pitanih, 48 prašičev za rejo. — Prodanih je bilo: 24 volov, 1 krava, 3 junci, 4 ovce, 6 pitanih prašičev in 5 prašičev za rejo. — Cene so bile naslednje: voli I. vrste 9 din, II. 8, III. 7; telice I. 9, II. 8, III. 7; krave I. 8, II. 7, III. 6; teleta I. 9, II. 8; prašiči špeharji 17.50—18, pršutarji 15—16; ovce 8—8.50 din za 1 kg žive teže. Mladi prašiči za rejo 235—410 din za glavo. Goveje meso I. vrste 18, II. 16, III. 15, svinjina 22—24, slanina 26, svinjska mast 28, čisti med 24—26, neoprana volna 36—40, oprana 52—56, goveje surove kože 22—24, telečje 26, svinjske 8—10 din za 1 kg. — Pšenica 4.50, ječmen 4.50, rž 4.50, oves 3.75, koruza 4, fižol 7—9, krompir 1.75, lucerna za krmo 1.60, seno 1.50—1.75, slama 0.75, jabolka III. vrste 4—8, hruške II. vrste 12, III. 8, pšenična moka 5.50—9, koruzna 6, ajdova 7.50 do 9, ržena 7.50, koruzni zdrob 6.50 din za 1 kg. Trda drva 140—150 din za 1 m, jajci 1.75 din kom., mleko 2.25—2.50 din liter, surovo maslo 40—44 din za 1 kg.

Cene kmetijskim pridelkom

Trbovlje, dne 17. oktobra 1940. Bela pšenična moka 9 din, črna 5; govedina 16—18, teletina 16—24, svinjina 16—22, ovčje meso 14, svinjska mast 26, sveža slanina 24—25, prekajena slanina 28 din; krompir 1.50—2 din za 1 kg. Sladko mleko 2.50 din liter in jajca 17—18 din 10 komadov.

Iz Julijske Krajine

Trgatev. Preden bodo prišle te vrste v »Slovenca«, bo letošnja trgatev že popolnoma končana. V tekočem tednu pobirajo še mnogi Brici, drugod v deželi so že pobrali. Trgatev letos ni bila nič vesela — na kraje, ki jih je zbila toča, pri tem niti ne mislimo. Od praznika sv. Mihaela sem, ko se je bila ravno pričela, jo je spremljalo večinoma samo slabo vreme. Trgatev v dežju pa ni in ne more biti vesela. Pridelek je na splošno srednji, po količini in po kakovosti. V prejšnjih poročilih smo večkrat pisali, da je letošnjo vinsko letino pokvarila že deževna in meglena spomlad. Najprej so škodovali trti neprijetni mrazovi, ko je cvetela. Pozneje so številni nalivi, ki so se včasi vrstili večkrat na dan, zmaličili škropljenje, da je bilo brezuspešno. Razpasla se je mnogokje peronospora in pobrala skoro vso letino. Najbolje so bili prizadeti vinogradi v nižini. Poletje brez sonca ni moglo zboljšati in ozdraviti zredčenih grozdov in ne osladiti jagod. Tako je prišla trgatev, ki je tudi trpela pod neugodnim vremenom. Če upoštevamo vse to, potem se ne smemo čuditi, če je letošnja vinska letina žalostna. Opozoriti pa moramo na svojevrsten slučaj! Nagajivo letošnje vreme, ki je škodovalo trti na vse mogoče viže in marsikoga osleparilo pri njegovi čuječi brigi, je rodilo prave copernije. Zelo številni so po vsej deželi primeri, da imajo sosedje, ki imajo svoje vinograde v podobnih legah in so se enako borili proti škodljivemu vremenu, popolnoma različne pridelke: eden je pridelal več kot lani, drugi pa polovico manj, tretji ima pa kar suho klet. Cena za mošt še ni postavljena in se tudi kupčija z novim vinom še ni pričela. Slišijo se razna ugibanja, toda določenega še ni nič. Ker je pridelka malo in ker so vinogradniki s težavnim obdelovanjem in zaradi visokih cen škropil imeli velike stroške, upamo, da bodo cene ugodne, primerne splošnemu položaju.

Rodila je trojčke — enega v Kopru, dva v Trstu. Neka kmetica iz okolice Kopra je začutila porodne bolečine. Odpeljala se je v kopersko bolnišnico, kjer je srečno rodila krepkega fantiča in babica je mislila, da je vse končano. Nekaj ur zatem je pa porodnica začutila nove močne krče. Bolniško osebje se je splašilo in iz previdnosti dalo mater prepeljati v tržaško bolnišnico. Tu sta kmalu zapored prišla na svet še dva zdrava fantka. Mati, ki ima že dozdaj sedem otrok, in trojčki se počutijo dobro. Nenavadni »veseli dogodek« je vzbudil občo pozornost.

60 dkg sladkorja na mesec za osebo. Kakor smo svoječasno že poročali, dobivamo pri nas že več mesecev sladkor na karte; vsaka oseba dobi po pol kg sladkorja na mesec. Te dni je izšla odredba, da bo v zimskih mesecih od 1. nov. do 31. marca mesečna porcija sladkorja zvišana za 10 dkg. Od prihodnjega meseca naprej bo tedaj vsaka oseba dobila 60 dkg sladkorja za mesečno porabo. Čeprav je priboljšek skromen, ga je občinstvo vendar z veseljem sprejelo.

V šoli jeklene vztrajnosti

Ob 40 letnici gluhonemnice v Ljubljani

Mi vsi, ki nam je Bog dal zdrave čute, smo že zdavnaj pozabili, kako je bilo, ko smo v kratkih srajčkah in še po vseh štirih lazili iz kota v kot in se nevede in nehote učili velike spretnosti govora. Tako samo po sebi razumljivo se nam to zdi, da je za nas celo otrok, ki ga opazujemo in ki s svojimi prvimi poskusi z ustnicami, iz katerih doni ba-ba, ma-ma, ta-ta, smešen nebogljenček. In vendar se otrok tako hitro izšola in nauči govoriti, da se mu po pravici čudimo. Glasove, ki jih sliši od starejših, skuša posnemati. Najprej pridejo na vrsto lahki glasovi in enostavni glasovi, za tem težji in v nekaj letih malček že čeblja, kakor da bi bil velik. Dar sluha mu je pomagal, da se je naučil govoriti. Toliko časa je poskušal postaviti jezik v tako lego, da je zadonel glas, ki ga je hotel posneti.

Uspeh — najlepša nagrada

Vse drugače pa je pri otrokih, ki jih je zadela kakršnakoli nesreča, navadno bolezen, da so že v rani mladosti izgubili sluh, ali pa se celo rodili gluhi. Za nje je velik del zaznavnega sveta zaprt. Ker ne slišijo govorice, je tudi ne morejo posnemati in gluhosti se pridruži še nemost. Takim gluhonemim otrokom pomaga na težko pot v življenje gluhonemnica v Ljubljani, ki obhaja prav sedaj 40-letnico svojega uspešnega dela. Le tisti, ki so sami dobili dar govora v tej šoli, vedo ceniti ogromno požrtvovalnost in ljubezen učiteljstva, ki se je posvetilo tej vzvišeni nalogi, dajati gluhonemim pouk v govoru. Prav tako samo učenci in učitelji vedo, koliko jeklene vztrajnosti je treba, da se otrok — gluh in nem nauči govoriti kljub temu, da ni nikdar slišal govoriti človeka niti samega sebe. Prav ta trda šola vztrajnosti za otroka in silne potrpežljivosti in ljubezni za učitelja pa nujno povzroči, da je v gluhonemnici razmerje med učiteljstvom in učenci popolnoma drugačno kakor na drugih šolah. Vsak otrok vidi v svojem učitelju ali učiteljici prijatelja, če hočete — starše. Otroci se z ljubeznijo oklepajo učitelja, ki jim je na drugi strani ne samo učitelj, ampak prijatelj in tovariš. Prav to je tudi ena izmed skromnih in edinih nagrad, ki jih požrtvovalno učiteljstvo na gluhonemnici ima. Še ena nagrada, ki je prav gotovo največjega pomena za slehernega učitelja na gluhonemnici, je lepša. To je učitek nad uspehom. Saj res ni lepšega, kakor zavest, da se je nekomu posrečilo iz 12 ali 16 učencev, ki so mu bili dani v roke nebogljeni, nesposobni za trdo življenje, napraviti ne samo pridne, ampak tudi sposobne in delovne člane človeške družbe, ki ne bodo nikomur v breme, ampak bodo lahko sami skrbeli in delali za sebe.

Osem let šolanja

Osem polnih let traja šolanje v gluhonemnici in v tem času zraste iz malega fantiča že velik fant, iz dekletca pa dekle. Vsa ta dolga leta so posvečena učenju govora in vajam v govorjenju. Poleg tega pa pridobe gojenci v višjih razredih tudi vse potrebno osnovno znanje. Prav gotovo najtežji je začetek. Gluhonemnica je uvedla poseben pripravljalni razred. To je prva stopnja šolanja in ko gojenec prebije eno leto v pripravljalnem razredu, gre naprej v prvi razred. Je to poskus, ki naj bi tudi v gluhonemnici nadomestil to, kar imajo otroci drugod v otroških vrtcih. Pripravljani razred naj bi dal otrokom vsaj del tega, kar zdrava mladina pridobi v letih, ko čaka na obisk ljudske šole. Pripravljalni razred je torej šola in igrišče hkrati. Vpoštevati moramo, da pridejo v zavod otroci, ki od doma niso prinesli skoraj nobenih zaznav, nobenega spoznanja. V pripravljalnem razredu dobi tako igraje nekatere osnovne pojme, hkrati pa se z vajami duševno razbistri. Tu dobi tudi prve začetke pouka v govoru. Gluhonemi otroci niso nemi zaradi tega, ker ne bi imeli za to zdravih govornih organov. Pri govoru sodelujejo pljuča, sapnik, jabolko, ustna in nosna duplina ter jezik. To je pri gojencih skoraj v večini primerov popolnoma normalno razvito. Gojenci imajo torej vse pogoje, da bi mogli govoriti, nastane le vprašanje, kako jih naučiti. Povedati mu ne moreš, ker ne sliši, pokazati se pa to ne da dobro. Zato so prve vaje gojencev takoimenovane dihalne in pihalne vaje. Otroci se učijo najprej pihati. Pihajo lahke predmete z roke ali mize, nato pihajo s cevkami ali slamicami v vodo, ki je v skledi. Ne slišijo pri tem ničesar, pač pa vidijo, na primer mehurčke, ki se dvigajo skozi vodo. Nato piskajo ali trobijo v papirnate trobente in pri tem lahko čutijo, da se papirnata trobenta trese. Tako pridejo do prvih zaznav o glasu, ki ga sicer ne slišijo. V prvem razredu se nato učijo samoglasnikov in soglasnikov. Učitelj mora natančno pokazati držo ust in lego jezika in potem učence navajati, da skušajo izgovoriti pokazani glas. Prvo, kar se naučijo otroci, je mala kratka besedica »pa«. »Pa« je tudi prvi pozdrav in velja delj časa kot pozdrav v zavodu. Za vsak soglasnik in samoglasnik se mora učenec zapomniti držo ust in lego jezika. Nikdar ni točno prepričan, če je to, kar je izgovoril, tudi res pravilno. Skromna primera s težavo, ki jo imajo učenci in učitelji, bi bila morda izgovarjava angleškega th, ki je kakor znano za nerojenega Angleža izredno težak. Kdor se ga je učil izgovarjati, ta ni bil nikdar prepričan, da ga je izgovoril pravilno, čeprav ga je slišal. Druga primera pa bi bila ta: Isto, kakor se naučiti govoriti, bi bilo za gluhega naučiti se igrati na violino in sicer tako, da bi samo zaradi izredne natančnosti v prijemih nikdar ne zgrešil prave višine. Da v govoru to vendar uspe, gre seveda zasluga učiteljem, ki postopoma vežejo črko za črko, nato besedo za besedo in stavek za stavkom. Dolgotrajna vaja privede do tega, da se učenec nauči počasi govoriti. Seveda ne govori nikdar tako hitro kakor zdrav človek, prav tako je njegova izgovarjava bolj trda in neenotna. To pa ni nič hudega, glavno je, da lahko izrazi svoje misli sočloveku.

Poslušanje z očmi

Vzporedno z napornim šolanjem v govoru gre učenje ogledovanja. Učenec se mora naučiti tudi poslušati svojega bližnjega in ga razumeti. Ker ga nikdar ne bo slišal, morajo oči nadomestiti ušesa. Vsak glas ima svojo držo ust in lego jezika. Lege jezika ni mogoče dobro zasledovati z očmi, držo ust pa še nekako. Učenci se morajo vaditi s tem, da gledajo svoje učitelje, kakšen je obraz in kakšna je lega ust pri posameznem glasu. V tem dobijo tako spretnost, da po malenkostnih gibih in premikih okrog ust črkujejo besedo, ki jo jim nekdo izgovarja. Z vajo napredujejo toliko, da lahko zasledujejo govor svojega bližnjega, če govori ta počasi in razločno. To zahteva velike pazljivosti in vaje, omogoči pa gojencu, da lahko razume svojo okolico.

Na pot v življenje

Marsikdo se bo vprašal, koliko zaleže ta osemletna šola in kaj gojenci po končanem šolanju lahko dosežejo. Večina jih gre v obrti, v katerih sluh ni nujno potreben. Šoler na primer gojenec ne more postati, ker ne bo nikdar slišal raznih trobil. Pač pa lahko postane dober krojač, spreten čevljar ali kaj podobnega. Pri strojih so manj uporabni. To prav zaradi tega, ker ne slišijo in torej ne morejo zasledovati stroja. Uporabni so tudi za stavce v tiskarnah. Za višje inteligenčne poklice bi jim bila potrebna še dolgotrajna naknadna in posebna izobrazba, ki jo večina staršev pač ne zmore za svoje otroke. Da pa tudi ta višja pot ni zaprta gojencem gluhonemnice, dokazuje najlepše primer 22 letnega Ivana Štreklja, ki je po svojem šolanju v zavodu pokazal poseben dar za kiparstvo ter se sedaj šola na akademiji v Belgradu. Prav ta gojenec je za 40 letnico zavoda napravil izredno lep relief za vežo gluhonemnice. Relief kaže simbolično pravico gluhonemih do govora in izobrazbe in prepričljivo govori o veliki blagodati, ki jo posreduje vsem gojencem ljubljanska gluhonemnica.

Angleški ministrski predsednik Churchill je moral zamenjati cilinder s čelado.

Vsak ne more v zdravilišče
ali vsak mora paziti na zdravje in doma piti vsaj mesec dni našo prirodno mineralno vodo, ki je obenem tudi zdravilna za mnoge bolezni srca, ledvic, želodca, jeter, žolča, razne katare in čiščenje krvi ter normalizira delovanje notranjih žlez in živcev

ono z rdečimi srci!

Na Angleškem ni več krajevnih imen

Ko je divjala vojna vihra blizu Švice, so v nekem obmejnem švicarskem kantonu odstranili vse napise na cestah in ulicah, da bi tako otežkočili delo padalcem, ako bi se primerilo, da bi vojna zajela tudi Švico. Misel je bila priprosta, toda genialna. Iznašla jo je verjetno miroljubna in nevojaška glava, ki se mogoče niti ni zavedala, da je s tem iznašla novo obrambno orožje v moderni vojni. Danes posnema ta primer vsa Anglija.

Vse angleško otočje s Severno Irsko vred se je potopilo v morje anonimnosti. Po oblastni naredbi je prepovedano, da bi se kjer koli javno pokazala krajevna imena. Iz tega lahko spoznamo, da je Anglija spopolnila švicarski vzgled, ki ji služi kot ceneno in verjetno tudi uspešno moderno orožje proti padalcem. Celo potokazi na cestah so odstranjeni. Mnogi so začudeni in jezni spraševali po notranjem ministrstvu, kaj je s cestnimi napisi, kaj z napisi po ulicah, kam so izginili napisi na železniških postajah, zakaj so v napisih firm črtali vse, kar je v zvezi s kako krajevno označbo, zakaj ni več imen na državnih uradih? Da bi odpravili vsak dvom, so izdali splošno navodilo.

Po vsej Angliji se sedaj zavijajo v krajevni inkognito. Nobene krajevne označbe ni več videti. Avtomobilisti imajo slabe čase. Če ne poznajo cest kot svoj lastni žep in če se ne znajo ravnati po soncu, so prisiljeni na brezupno vožnjo po angleških cestah. Prav nič ni namreč priporočljivo vprašati civilista ali kakega stražnika, kje si ali kam vodi ta ali ona pot, ker boš lahko takoj osumljen, da si preoblečen padalec ali špijon. Na nobeni železniški postaji ni napisa. Tovarne in trgovine so morale odstraniti svoje napise. Hiše in stanovanjska poslopja, ki so po stari navadi rade postavljale na pročelje razne napise, je obiskala cela vojska slikarjev, ki so brisali napise, zlasti krajevna imena. Gledališča in kini, ki so imeli v naslovih krajevna imena, so jih morali takoj zbrisati, ozirom spremeniti napise. Če se je pokazala potreba, so morali celo časopisi menjati glave, da ne bi izdajali kraja, kjer izhajajo. Avtobusi ne smejo več imeti napisano, od kod in kam vozijo. Izložbena okna, napisi na cerkvah in razni razglasi ne smejo imeti krajevnih označb. Javna uprava, plinske in električne naprave, poštna in telegrafska poslopja so se obdala s plaščem nevidnosti.

Moderno orožje anonimnosti pa ima to slabost, da ne deluje stoodstotno. Kdo naj prepreči dobro vzgojenemu človeku, da ne bo na vljudno vprašanje vljudno odgovoril? Kdo naj prepreči, da kdo pred naperjenim revolverjem ne bi povedal, kam vodi ta ali ona pot, kaj je v tej stavbi, kaj v oni?

Ukinjeni vlaki na kamniški progi

Takoj po objavi predvidenih ukinitev precejšnjega števila vlakov, so se čuli izrazi nezadovoljstva s strani potujočega občinstva, ki uporablja kamniško železnico. Predvsem od onih mnogoštevilnih potnikov, ki uporabljajo predvidoma ukinjeni vlak, odhajajoč iz Ljubljane ob 8.10 stalno vsak delavnik, ko se vozijo iz Ljubljane in province v razne državne in privatne službe v Domžale, Jarše, Mengeš, Duplico in Kamnik. Prav tako pa se čujejo pritožbe tudi s strani podeželskega življa, ki prihaja v Kamnik po opravkih na sodišče, okrajno načelstvo, davčni urad katastrsko upravo itd.

Če bodo predvidene ukinitve vlakov obveljale, se bodo prisiljeni voziti od 28. t. m. dalje s prvim vlakom, ki odhaja iz Ljubljane že ob 5.26. Vzemimo za primer kmeta iz Trojan, Blagovice ali Moravč, ki je pozvan na okrajno načelstvo v Kamnik. Da bi prišel do prvega jutranjega vlaka na železniško postajo v Domžale, bo moral prehoditi pet ur v temi, dežju in snegu. V Kamniku bo moral nato čakati na uradne ure, nakar bo mogel po opravljenem poslu odpotovati iz Kamnika šele ob pol eni popoldne. To so za našega preprostega človeka nezmogljivi stroški in izguba časa.

Ni nam znano, če so se pri odrejenih ukinitvah vlakov na kamniški progi upoštevala ta dejstva, če pa se niso, prosimo železniško upravo v Ljubljani, da pri prometnem ministrstvu posreduje v tem smislu, da se vsaj ukinjeni vlak ob 8.10 ponovno uvede. Če pa taka možnost ne bi bila dana, naj bi se pa izvršila sprememba voznega reda glede prvega jutranjega vlaka tako, da bi isti odhajal iz Ljubljane ob 7. uri

Upamo, da nam bodo pristojne oblasti glede na veliko zasedbo in rentabilnost tega vlaka, šle povsem na roko.

Kdo ne modruje o zunanji in notranji politiki spričo tolikih tako nenavadnih in važnih dogodkov, »SLOVENČEV KOLEDAR« nam bo nazorno pokazal pota, ki so dovedla do vseh neštetih zapletljajev do vojska, do stanja, v katerem živimo danes z zanimivim člankom o zunanji in notranji politiki. — Naročite koledar čimpreje. — Za naročnike »Slovenca« stane koledar le 10 din, za nenaročnike pa 28 din. Kdor pa se nanovo naroči na »Slovenca« in ga plača za celo leto 1941, lahko dobi koledar tudi za 10 din. Pridobite novih naročnikov!

Angleški vojni izdatki v juniju

Angleški vojni izdatki v juniju so bili za 50% višji kot v maju, za 100% višji kakor ob izbruhu vojne in za 250% višji kot junija lanskega leta. V drugem četrtletju (april—junij) l. 1937 so izdali v vojaške svrhe 130 milijonov dolarjev, l. 1938 156 milijonov dolarjev, l. 1939 216 milijonov dolarjev in letos v istem času 613 milijonov dolarjev. Vojni izdatki za proračunsko leto 1940/41 so določeni v višini dveh milijard in 400 milijonov dolarjev. Ker pa izdajajo dejansko več, kot je določeno v proračunu, bo po sedanjih računih znašal presežek nad 600 milijonov dolarjev, tako da bo celotni proračun prekoračil 3 milijarde.

Danes premiera francoske salonske komedije
Njih 7 in ona
7 snubcev se poteguje za roko bogate grofice. Ta jih stavlja po vrsti na preizkušnjo, ki se vedno komično konča.
V gl. vlogah: **Vera Korene, Fernand Gravey, R. Duchesne** in drugi
Predstave ob 16., 19. in 21. uri KINO UNION, tel. 22-21

Kako je Francija izgubila vojno

Andre Maurois

VI.

Kako je naša industrija izkoristila osem mesecev oddiha, ki so nam ga Nemci dali? Zelo slabo, in to iz različnih razlogov.

Prvi vzrok je bil neumni način, kako smo pri nas izvedli industrijsko mobilizacijo. Izvežbani strokovni delavci, ki so bili pri gradnji letal ali topov neobhodno potrebni, so bili mobilizirani in poslani Bog ve kam v kakšno vojašnico, kjer so pometali dvorišče in lupili krompir. Minuli so tedni, da, meseci, predno so jih spet našli in poslali nazaj v njihove delavnice. Posledica je bila na primer, da so Renaudove tovarne, ki so v mirnem času zaposljevale do 30.000 delavcev, ob izbruhu vojne imele na razpolago samo od 6000 do 8000 delavcev, in bi morali pri gradnji avtomobilov in tankov imeti prvenstveno vlogo.

Drugi vzrok: Inženirji in denarniki so se v svoji trmi zaprli v prepričanje, da bo tuid sedanja vojna, kakor ona l. 1914, trajala 4 do 5 let. Gradili so potemtakem tovarne, ki bi bile šele l. 1941 začele proizvajati v polnem obsegu. Mesto, da bi bili obstoječe tovarne v Franciji kakor koli izkoristili, so naročili stroje v Ameriki, kjer bi bilo treba naročiti tanke in letala. Iz istih razlogov so dolarska imetja ter zlato, ki sta ga imeli Anglija in Francija tamkaj naloženega, skrbno varovali. Vse imetje so lepo razdelili na 5 delov ter odločli, da se sme en del uporabiti samo eno leto, drugi drugo leto itd. Velikanske ameriške tovarne, ki bi bile mogle pravočasno dobaviti potrebno vojno orodje, sploh niso dobile nobenih naročil. »Motorji, ki jih v Franciji izdelujemo, stanejo manj,« so rekli, toda izkazalo se je, da so nas stali — vojno.

Tretji vzrok: Načrt je bil pomerjen po vojni, ki je nikdar bilo ni. Naš generalni štab se je odločil za dolgoročne priprave na napad na nemško Siegfriedovo črto. Z občudovanja vredno točnostjo so izračunali, koliko topov bi bilo potrebno za takšen naskok. In te topove so potem naročili v trenutku, ko bi morali vse svoje sile napeti, da dobimo protitankovske topove, protiletalske topove in strojnice. Naše patrulje na Saari so naravnost prosile častnike, naj jim dajo lahke strojnice, kot jih nosijo seboj nemške patrulje. Nikjer jih ni bilo mogoče dobiti. Ko so Nemci začeli pošiljati svoje padalce, so vsi častniki dobili povelje, da nosijo revolverje. Toda kaj, ko v Franciji ni bilo več revolverjev. Končno so jih v začetku junija naročili v Italiji. Bilo je nekoliko prepozno.

Četrti vzrok: Politična nerazpoloženja in trenja so proizvodnjo orožja ovirala. Odkar se je Sovjetska Rusija postavila na stran Nemčije, so komunistični delavci, ne da bi kazali odprto nasprotstvo, delali brez navdušenja. Skoraj popolno onemogočenje zasebnega profita pa je prestrašilo vse male delodajalce. Mesece in mesece je Francija delala naprej, kot bi mirni časi trajali dalje.

Na polju oboroževanja je šlo vse bolj izpod rok, kakor hitro je bilo to ministrstvo izročeno Raoulu Datryju, prvovrstnemu inženirju, ki je že prej preosnoval francoske železnice. Toda poklicali so ga na to mesto nekoliko prepozno. On bi bil moral že l. 1936 dobiti nalogo, da organizira vojno industrijo. Dautry je bil energičen mož majhne postave, ki je na vseh mestih, kamor so ga postavili, dosegel velike uspehe. Če si ga vprašal, kako je to dosegel, je odgovoril: »Imam svojo tajnost. Imenuje se: delo!« Dautry je delal v ministrstvu za oboroževanje že od jutranje zore naprej. Svoja povelja na načelnike svojega ministrstva je pisal na rdeče papirčke. Ko so načelniki prišli v pisarno, so jih navadno že našli na svojih pisalnih mizah. In šel je še istega dne od njih zahteval odgovor. Vsebina teh lističev je bila kratka, suhoparna, včasih celo surova. Če je bil kedaj kakšen človek, ki bi bil mogel Francijo spraviti k delu, je bil to Dautry. Ko pa sem s tem drugače tako odločnim možem govoril med štirimi očmi, sem ga našel pobitega in črnogledega.« »Kdaj boste tako daleč, da boste mogli našim armadam dati vse, kar potrebujejo?« sem ga vprašal. »Vse? Ne pred l. 1942,« je odgovoril. »Začeli smo prepozno.« Kljub temu pa je delal naprej, trdno in odločno, vendar čudežev ni zmogel. Poleg tega pa so Nemci imeli prednost nekaj let pred nami.

V januarju 1940 sem bil poslan v Anglijo na proučevanje tamošnjih razmer. Peljali so me na vojne ladje na Severnem morju, pokazali so mi letalske šole, vežbališča za vojsko, tovarne za topove in letala. Vse, kar je pripravljala admiraliteta, je napravljalo najboljši vtis. Tudi letala so bila odlična, čeprav številčno preslaba. Kar pa se tiče suhozemske vojske, pa niti francoska vojaška komisija ni mogla ugotoviti, koliko vojakov šteje. Nekega večera sem v angleškem parlamentu srečal vojnega ministra Hore Belisho. »Kaj mislite o naši vojski?« me je vprašal. »Iz dobrega blaga je,« sem odgovoril, »toda godi se mi kakor Oliverju Twistu, rad bi tega imel še več!« — Ako namreč odračunamo kanadsko divizijo, nam nikjer niso mogli pokazati nobene enote, ki bi bila večja od bataljona. Pehoto so vežbali samo stari častniki, ki o novih vojnih načinih in sredstvih niso imeli mnogo pojma. V šoli za tanke je bil pouk zelo temeljit in duhovit, toda tanki so bili samo stare »škatlje«, a tudi dosti jih ni bilo. Povsod sem videl dobro voljo, dobro razpoloženje, veliko potrpežljivosti in nekam neverjetno zaupanje v zmago.

Ko sem se v februarju 1940 vrnil spet v Arras, nam je general lord Gort držal sijajno predavanje. Po njegovem mnenju smo v tej zimi odnesli odločno zmago. Naj le primerjamo položaj koncem avgusta 1939 s sedanjim položajem. Takrat smo bili mnenja, da se ne bo treba boriti samo proti Nemčiji, ampak tudi proti Italiji, Španiji, Japonski. Takrat še nismo vedeli, če bo Amerika ukinila prepoved izvoza orožja, če se bodo dominioni borili z nami v Evropi in če se morda Arabci ne bodo uprli. Danes pa vemo, da so Italija, Španija in Japonska stvarno nevtralni, Amerika je odprla vrata za izvoz orožja. Arabci pa so na strani zaveznikov. Poleg tega pa so Francozi lahko nemoteno mobilizirali. Bliskovita vojna na zahodni fronti ni več mogoča...

Takrat so se nam Gortove besede zdele neizpodbitne. Ljudje, ki so imeli vpogled v oba vojskujoča se tabora, so seveda mislili drugače. V Italiji so ob izbruhu vojne operacije zasledovali z neko nepristranostjo, čeprav je bilo videti, da ima Mussolini Nemce rajši. Toda v februarju so Italijani prišli do zaključka, da so zavezniki zimske mesece zanemarili in da se nesorazmerje med Nemčijo in zavezniki ni ne samo zmanjšalo, marveč le še povečalo. Že takrat je bil v Italiji sprejet sklep — od takrat naprej so samo še čakali na pravi trenutek, da posežejo v borbo.

Kaj se je zgodilo? Ali smo tistih 8 mesecev zares popolnoma prespali? Na to vprašanje bi bilo krivično odgovoriti pritrdilno že z ozirom na čete v Posaarju, z ozirom tudi na francoske in angleške vojake, ki so s toliko muko kopali in mešali blato, krivično tudi za tiste častnike, ki so po generalnih štabih izdelovali razne načrte. Mnogi Angleži in Francozi so v zimskih mesecih mnogo delali, toda večinoma je bilo njihovo delo brez haska. Brez haska, ker so mislili, da se danes utrjena črta drži na isti način, kot se je držala v svetovni vojni in da je vse vprašanje samo v tem, da se zgradi, drugi, ker so mislili, da izkušnje vojne na Poljskem ne veljajo za zahodno fronto in da se iz njih Francozom ni treba učiti, tretjič pa so mislili, da bo vojna dolgo trajala in da se je treba dolgo pripravljati. Tej zmesi zmotnih nazirani je treba dodati še pomanjkanje vsakega navdušenja, ki je bilo v Franciji posledica razrvanega političnega življenja, v Angliji pa posledica prekipevajočega optimizma. Le tako bomo razumeli, da po 8 mesecih brezdelja v vojni Francija in Anglija nista bili v stanju zadržati nemški vojni stroj, ki ga je Nemčija s strašno točnostjo gradila 7 let.

(Sledi.)

Drobne novice

Koledar

Četrtek, 24. oktobra: Rafael, nadangel; Kristina, devica. Zadnji krajec ob 7.04. Herschel napoveduje dež, ob vzhodniku pa sneg

Petek, 25. oktobra: Krizant Darija, muč.; Krispin, mučenec.

Novi grobovi

✝ **V Sarajevu** je umrla gospa Amalija H a b u n e k, trgovka v Kolodvorski ulici in tašča uglednega ljubljanskega trgovca g. Rafka Koretiča. — Truplo so pripeljali iz Sarajeva v Ljubljano na Žale, kapelica sv. Nikolaja, od koder bo danes ob 3 popoldne pogreb k Sv. Križu.

✝ **V Ljubljani** je odšla v večnost gospa Marija Z a j c, bivša mesarica. Pogreb bo v petek ob pol 4 popoldne.

✝ **Na Vrhniki** je umrla gospa Frančiška K r a š o v e c roj. Tršar. Pokopali jo bodo v petek ob 9 dopoldne.

✝ **V Kamniku** je na Bakovniku umrl gospod **Alojzij Lapajne,** policijski uradnik v pokoju, star 72 let. Pogreb bo danes ob 3 popoldne.

✝ **V Starem trgu pri Slovenj Gradcu** je mirno v Gospodu zaspal gospod **Ivan Apat,** posestnik. Pokopali ga bodo v petek ob 10 dopoldne na pokopališču v Starem trgu.

✝ **V Petrovčah** je včeraj ob 1 zjutraj umrl gosp. K u d e r K a r l v častitljivi starosti 83 let. Pokojnik je bil tast petrovškega župana g. Jelovška Stanka. Bil je po vsej Savinjski dolini poznan po svoji dobrovoljnosti in humorju, ki ga niti zadnja leta, ko je telesno pešal, ni zapustil. Skozi več desetletij je bil cerkveni ključar, občinski odbornik in član kraj. šolskega odbora. Tudi na gospodarskem in prosvetnem polju se je svoječasno mnogo udejstvoval. Krajevna kat. prosvetna društva so izgubila v njem plemenitega podpornika, Hranilnica in posojilnica v Petrovčah pa dolgoletnega odbornika. Pokojni je podpiral katoliški tisk skozi vse svoje življenje, saj je imel Slov. Gospodarja naročenega skozi dolga desetletja; tudi »Slovenca« je bral dan za dnem z največjim zanimanjem. — Pogreb pokojnega bo danes ob 4 popoldne izpred hiše žalosti v Petrovčah št. 14 na farno pokopališče k sv. Kacijanu v Žalec.

Naj jim sveti večna luč! Žalujočim naše iskreno sožalje!

Osebne novice

= **Poročil** se je v graščinski kapeli v Klevevžu g. **Ulm Anton,** graščak in kapetan I. razr., s svojo svakinjo go. **Ulm Edi** roj. Kleinoschegg. Priči sta bila veleposestnika gg. Feliks grof Logothetti in Robert grof Barbo, poročal pa je g. duh. svetnik Perko Iv. Obilo sreče!

Iz banovinske službe

Napredovali so: dr. Vladimir Breznik, zdravnik zdravstvene občine Ptuj-okolica, za uradnika VIII. položajne skupine; banovinski zvaničnik pri banski upravi Ivan Kočevar za pisarniškega uradnika X. položajne skupine; banovinski zvaničnik pri banski upravi Vinko Marchisett za pisarniškega uradnika X. položajne skupine; inž. Erik Eiselt za banovinskega višjega pristava pri okrajnem načelstvu v Ljubljani; Janez Lesar za banovinskega pomožnega tajnika VI. položajne skupine pri banski upravi; banovinska računska pripravnica pri banski upravi Vera Brus-Legat za banovinsko pomožno knjigovodkinjo IX. položajne skupine; Lavrič Marija pri Higienskem zavodu v Ljubljani za arhivsko uradnico IX. položajne skupine; dnevničarka pri državni bolnišnici za duševne bolezni v Novem Celju Rozalija Orozel za državno zvaničnico III. položajne skupine; dnevničar služitelj v banovinski bolnišnici v Celju za banovinskega služitelja II. položajne skupine; Alojzij Kek, Jakob Mlakar in Jožef Sekirnik pri upravi policije v Ljubljani ter Franc Rupnik pri predstojništvu mestne policije v Kranju za policijske stražnike I. razreda zvaničnike I. skupine; Matija Megla in Ivan Florijančič pri predstojništvu mestne policije v Mariboru za policijska stražnika II. razreda zvaničnika II. skupine.

Imenovana sta za policijska stražnika pripravnika v III. skupini zvaničnikov pri upravi policije v Ljubljani Ivan Zupančič in Jože Kratner.

Premeščeni so: Ivanka Vidmar, upravno pisarniška uradnica IX. skupine pri predstojništvu mestne policije v Mariboru k upravi policije v Ljubljani; Jakob (Rado) Klemenčič, upravno pisarniški uradnik VIII. skupine pri upravi policije v Ljubljani k predstojništvu mestne policije v Mariboru; Josip Seiberl, podnadzornik policijskih agentov I. razreda VIII. skupine pri upravi policije v Ljubljani k predstojništvu mestne policije v Mariboru; Alojzij Rener, policijski stražnik pripravnik zvaničnik III. skupine pri upravi policije v Ljubljani k predstojništvu mestne policije v Mariboru.

Upokojen je bil Matija Mušica, policijski stražnik I. razreda zvaničnik I. položajne skupine pri upravi policije v Ljubljani.

seji sklenil, da skupno z zadružno elektrarno v Ptuju prične z intenzivnim delom, tako da pridejo tudi ti kraji do prepotrebne električne luči. Nadalje smo izvedeli, da je banski svetnik za ptujski okraj, g. Franc Prelog, ki se je za vse zelo trudil, našel pri banski upravi za to akcijo veliko razumevanje ter je zaradi tega upati, da bo s pomočjo vseh odločujočih faktorjev prišlo v doglednem času do končne rešitve tega za ves ptujski okraj tako važnega gospodarskega problema. Rešitev tega problema bo gotovo v veliko korist vsemu prebivalstvu, ki si posebno v današnjih časih, ko je v svetu velika borba za petrolej, želi v vedno večji meri električno luč.

— **Za zimske večere.** — Zimski večeri družijo po večini naše slovenske družine okrog naših starih staršev, stricev itd., ob kramljanju jim mineva čas. Tudi zabava se v zimskih večerih prileže. — **»Slovenčev koledar«** bo poskrbel za primerne coprnije, ki jih bo vsakdo lahko delal v krogu svojih dragih. — Naročite koledar, za naročnike »Slovenca« stane le 10 dinarjev.

Kvalitetna optika
Fr. P. Zajec dipl. optik
LJUBLJANA PASAŽA NEBOTIČNIKA

— **Kupujte Društveni koledarček.** Zveza fantovskih odsekov je tudi letos izdala za svoje člane in članice ZDK ter prijatelje društveni koledarček, ki je obsežnejši kot prejšnja leta. Koledarček ima mesečni koledar z navedbo dela odsekov v posameznih mesecih in poseben beležni koledar ter pregledna koledarja za l. 1940 in 1941. Odbornikom bo koristil kontrolnik udeležbe pri sestankih in telovadnih urah. Poleg tega so še važni članki, ki so bogato opremljeni s slikami. Cena koledarčku je kljub povečanemu obsegu in podražitvi papirja ista kot lani t. j. 6 din za izvod. Vsak član ali odsek, ki razproda 10 koledarjev in zanje nakaže denar, bo prejel za nagrado 1 koledarček brezplačno. Odseki naj dajo ta izvod revnemu članu, ki si ga sam ne more kupiti.

— Pri lenivosti črevesa, kataru v črevih, obolenju skrajnega črevesa, odstranjuje naravna **»Franz-Josefova«** grenka voda zaprtje spodnjih organov dobro in naglo. Mnogoletne izkušnje uče, da redna uporaba **»Franz-Josefove«** vode izborno ureiuje delovanje črevesja.
Reg. po min. soc. pol. in n. zdr. S br. 15.485, 25. V. 35.

— **V Službenem listu** kraljevske banske uprave dravske banovine od 23. t. m. je objavljena »Uredba o dopolnitvi uredbe o pomožni vojski drž. obrambe«, dalje »Dopolnitev naredbe št. 4 o omejitvi prometa z motornimi vozili«, »Pravilnik o nadzoru nad odtočnimi vodami naselij in industrijskih in obrtnih podjetij«, »Pravilnik o sprejemanju in strokovnem izobrazovanju uradniških pripravnikov poštno-telegrafsko-telefonske stroke«, »Odločba o maksimiranju cen špirita«, »Konvencija o prisilnem ali obveznem delu — ratifikacija Švice« in »Konvencija o pravicah združevanja in koaliranja poljedelskih delavcev — ratifikacija Švice«.

— **Da boste stalno zdravi,** je potrebno, da redno pijete Radensko, ki deluje proti boleznim ledvic, srca proti kamnom, sklerozi, sečni kislini in podobno. Radenska vam ohrani zdravje in mladostno svežost.

— **Požar pri Ormožu.** V noči od nedelje 20. t. m. na ponedeljek je neznan storilec podtaknil ogenj pri gospodarskem poslopju posestnika Štermana Antona iz Pavlove pri Ormožu. Poleg poljedelskih strojev mu je zgorela tudi krma ter znaša škoda nad 50.000 din. Takoj prvo noč po tem požaru je bilo na podoben način zažgano gospodarsko poslopje pri posestniku Petku Ivanu na Hardeku, ki je sosednja vas Pavlovec. Tudi pri Petku je zgorelo gospodarsko poslopje, poljedelski stroji in živinska krma ter ima škode okrog 35.000 din. Oba posestnika sta imela zavarovano za nizke zneske ter je škoda z zavarovalnino le delno krita. Po več znakih sodeč je požigalec pri obeh posestnikih ena in ista oseba, najbrž kak delomržen »brezposelni«, katerih se po našem podeželju še vedno dosti potika ter bi bilo potrebno, da se jim da prisilno delo, če nočejo prijeti za delo prostovoljno.

— **Občni zbor združenja obrtnikov v Brežicah.** V Brežicah je bil v nedeljo, dne 20. t. m. občni zbor združenja obrtnikov, ki ga je vodil predsednik g. Sikošek Franc. G. dr. Pretnar, tajnik zbornice obrtnega odseka, je orisal novo delo združe-

nih laži še nismo brali. Naznanite raznašalce oblastem, da kaznujejo moderne preroke v rdeči obleki, ko se bore za neko novo vero, ko še nikdar nobene vere imeli niso.

— **Maksu Suhanek,** brusaču, ki se mudi na deželi po opravkih, sporoča njegova sestra Alojzija Oman, da mu je umrla mati. Pogreb bo v petek, 25. oktobra.

Po državi

* **Liturgijski kongres v Zagrebu.** Danes popoldne se bo začel v Zagrebu 4. liturgijski kongres z osnovno temo: Kristusovo duhovništvo v cerkvi. Prvi liturgijski kongres je bil na Hvaru leta 1936 s temo: Temeljni pogledi na liturgijsko gibanje in liturgijo v splošnem. Drugi kongres je bil leta 1938 v Splitu s temo: Maša, tretji pa v Djakovu leta 1939 s temo: Zakramenta — krst in birma. Liturgijski odbor, ki mu načeluje škof Pušić, je sklenil, da se četrti kongres vrši v Zagrebu in tako da liturgičnemu gibanju večjo popularnost. Danes, v petek in soboto bodo predavanja, v nedeljo pa bo velika akademija. Udeleženci kongresa imajo pravico do polovične vožnje pod navadnimi pogoji.

Zgradba pravne fakultete zagrebškega vseučilišča dela precejšnje preglavice. Poslopje bi moralo stati na Maruličevem trgu, po regulacijskem načrtu pa na tem trgu ne sme biti nobeno poslopje višje kakor je gledališče. Vseučilišče pa kljub temu ni odnehalo in vztraja na tem, naj se zgradi poslopje za pravno fakulteto na Maruličevem trgu. Zastopniki vseučilišča so si ogledali zemljišče ob Varaždinski cesti, ki bi prišlo v poštev za zgradbo fakultetetnega poslopja. Izjavili so pa, da to zemljišče ne odgovarja. Pravna fakulteta razpolaga z dvema milijonoma dinarjev za nakup potrebnega zemljišča. Kako se bo to vprašanje rešilo ni znano. Danes bo seja profesorskega sveta pravne fakultete, na kateri bodo razpravljali o tej zadevi.

* **Nad 70 vlakov z besarabskimi Nemci** se je peljalo skozi Zagreb. V Zagrebu se vsaki dan ustavi pred taboriščem za nameščenje besarabskih Nemcev štiri do pet vlakov, v katerih je po več tisoč besarabskih Nemcev, ki se vračajo v svojo domovino. Doslej je potovalo skozi Zagreb okrog 56.000 besarabskih Nemcev v 70 vlakih. Po mišljenju merodajnih krogov bodo v treh tednih vsi besarabski Nemci nastanjeni v svojih novih domovih v domovini. V naslednjih treh tednih bo potovalo skozi Zagreb še ostalih 60.000 Nemcev. Večinoma bodo nastanjeni v bližini Gradca, en del bo nastanjen na Poljskem, drugi pa v sudetskih krajih.

* **Umor družine Poljokana v Banjaluki še vedno ni pojasnjen.** Banjaluška policija še vedno išče morilca družine Poljokana. Zaslišala je vse osebje neke kavarne in aretirala nekega Branka Pucarevića in se vodi nadaljna preiskava v tem pravcu. Policija je popolnoma razjasnila skrivnost krvavega stodinarskega bankovca, o katerem smo poročali včeraj in zaradi katerega so bile zaslišane številne ugledne osebnosti Banjaluke. Ugotovilo se je, da je sum v zvezi s tem bankovcem, ki so ga videli pri glavnem tajniku Združenja gostilničarjev za vrbasko banovino Peri Rebrinu in je ustavljena tozadevna preiskava, štiri aretirane osebe, med njimi Pera Rebrin, pa so izpuščene iz zapora.

* **Muslimanka ustrelila medveda.** 33letna muslimanka Ifakat Saliagić, žena inženirja Suljage Saliagića in mati dveh otrok, je te dni ustrelila velikega medveda. Ifakat, ki je zelo navdušena za šport in lov, se je podala na svoje posestvo pri Skender Vakufu. Kmetom tega okraja prizadeva velik medved občutno škodo. Napada ovce in ni dneva, da ne bi pastirji poročali o novem roparskem pohodu medveda. Ta stari medved ima po pripovedovanju ljudi na vsaki taci po šest kremplјev in ga zato ljudje imenujejo »šestico«. Ko je Ifakat slišala to govorico, se je takoj podala s petimi kmeti na lov na medveda. Medtem ko so trije kmetje z velikim psom preiskovali obrežje Ugre, se je postavila Ifakat z dvema kmetoma na stojišče. Po dveh urah in pol je pritacal medved. Ifakat je čakala, da se je medved približal na deset metrov, oba njena spremljevalca pa sta strahopetno pobegnila. Ifakat je mirno pomerila na medveda in sprožila. Medved se je smrtno zadet zgrudil na tla. Ustreljeni medved pa ni stara »šestica« in Ifakat namerava v prihodnjih dneh spet iti na lov, da bi ustrelila tega starega medveda.

Dr. Šarec, Radovljica
ordinira odslej v novi hiši nasproti dr. Slivnika
Telefon 5202

* **54 kaznjencev izpuščenih iz kaznilnice v Mitrovici.** Te dni je bilo iz kaznilnice v Sremski Mitrovici pogojno izpuščenih 54 kaznjencev. Pred odhodom vlakov je vladalo na kolodvoru veselo razpoloženje, ker so odpuščeni kaznjenci po stari navadi pogostili vse ljudi, ki so se nahajali na kolodvoru, od veselja, da bodo smeli spet uživati zlato prostost.

* **Iz praznoverja šla v smrt.** Kmetico Milko Mišič iz vasi Dubravica pri Požarevcu je že dolgo časa zasledovala nesreča. Krava ji je poginila, kokoši niso nesle jajc in njeni otroci so zboleli. Svojo nesrečo je potožila neki ciganki, ki ji je za znatno vsoto denarja dala temno steklenico, v kateri je bila tekočina, ki bo odgnala vso nesrečo in prinesla kmetici srečo. Ciganka pa je kemtici zabičala, naj pazi, da steklenice ne bo izgubila, ker bi izguba steklenice imela za posledico nedogledno nesrečo. Milica pa je steklenico pri poljskem delu res izgubila. Dolgo časa jo je iskala, in ko je ni našla, se je praznoverna žena iz strahu pred napovedano nesrečo obesila.

* **Vrnitev posadke potopljenega parnika.** Pretekli torek se je z vlakom vrnilo v Zagreb 27 mož posadke našega parnika »Vido«, ki je bil 6. oktobra potopljen v Črnem morju. Parnik je vozil razno blago iz Carigrada v Romunijo. Držal se je smeri Braila, kjer je nameraval izkrcati blago, ki bi bilo potem po reki poslano v Jugoslavijo. Parnik pa je zadel ob mino in se potopil. Posadka se je s kapitanom vred rešila. Vsi mornarji so iz Hrvatskega Primorja in Dalmacije. Ko so bili v čolnih na odprtem morju, so imeli srečo, da jih je našel neki ruski parnik in vzel na svoj krov ter prepeljal v Brailo. Parnik »Vido« je imel 1909 brutto tonaže in je bil zgrajen leta 1906.

* **Ubil pastirja, ker je mislil, da je zločinec.** V Bačkem Petrovem selu je Šandor Babič, hlapec pri ekonomu Šandorju Pece z vilami ubil pastirja Pavla Nestorja. Okrog devetih zvečer je Babič zaslišal, da se nekdo plazi skozi koruzo. Vzel je vile in čakal. Ko se je prikazal iz koruze neki človek, ga je Babič s tako silo udaril z vilami po glavi, da je bil nesrečnež takoj mrtev. Nato

je šel Babič mirno spat, misleč, da je samo onesvestil človeka, o katerem je mislil, da je prišel koruzo krast. Šele naslednje jutro je videl, da je človek mrtev in v njem je spoznal bivšega hlapca svojega delodajalca, nakar se je sam prijavil oblasti, kjer je izjavil, da je mislil, da gre za zločinca.

* **Krvava bitka med cigani.** V Križevcih je bil te dni velik semenj, na katerega so seveda prišli tudi številni neizogibni cigani iz okoliških okrajev. Med cigani je bila tudi Jula Djurdjević s svojim možem Stevom. Jula je na sejmu prodala konja za 3000 din, nakar je šla z možem in nekaterimi poznanimi cigani v gostilno na likof. Cigani so pili do mraka. V gostilno je prišlo tudi več drugih ciganov in ko so bili že vsi pijani, je med njimi nastal prepir in pretep, ki so ga prenesli na cesto. Pretep je zavzel velik obseg, saj je sodelovalo okrog dvajset ciganov. V akcijo so stopile palice, koli in noži, kdor pa tega ni imel pri rokah, je kar z nohti obdelaval svojega nasprotnika. V kratkem času je bilo več krvavih glav in prebodenih ledij. Ko so prišli policijski stražniki, so našli na tleh številne ranjene cigane, ki so klicali na pomoč, medtem ko so drugi skušali pobegniti. Stražnikom se je posrečilo aretirati in zapreti 15 ciganov in ciganк. Zelo hudo sta ranjena Jula in Stevo Djordjević, Juli je pa med tepežem ciganska družba ukradla med pretepom ... dinarjev, ki jih je dobila za konja.

Ljubljana, 24. oktobra

Gledališče

Drama: Četrtek, 24. oktobra: Revizor. Red A. — Petek, 25. oktobra, ob 15: Romeo in Julija. Dijaška predstava. Izven. Cene od 14 din navzdol. — Sobota, 26. oktobra: Skrivalnice. Izven.

Opera: Četrtek, 24. oktobra: Grof Luksemburški. Red Četrtek. — Petek, 25. oktobra: Figarova svatba. Red Premierski. — Sobota, 26. oktobra: Traviata. Izven. Gostovanje Vanje Leventove.

Radio Ljubljana

Četrtek, 24. oktobra: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45 — 12 Iz operet (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Harmonika igra g. Rudolf Pilih — 14 Poročila — 18 Za vesele ljudi (Radijski ork.) — 18.40 Slovenščina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 19 Napovedi, poročila — 19.25 Nac. ura — 19.50 Deset minut zabave — 20 Domači kvartet — 20.45 Reproduciran koncert simfonične glasbe — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Vsakemu nekaj (rad. orkester).

Drugi programi

Četrtek, 24. oktobra. Belgrad: 21 Narodne pesmi — **Zagreb:** 20.40 Brucknerjeva V. simfonija — **Bratislava:** 20.15 Slovaške narodne — **Praga:** 21.40 Bach-Thomas — **Sofija:** 20 Haydnove skladbe — **Beromünster:** 20.10 Mladi švicarski dirigenti — **Stockholm-Hörby:** 20 Lahka glasba — **Rim-Turin-Florenca:** 21.10 Plesna gl. — **Sottens:** 20 Pisan koncert.

Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.18 m): 19.40 Poročila v slovenščini — — YUF, YUG (19.69 m): 2.30 in 3.50 Poročila v slovenščini.

Prireditve in zabave

Prihodnjo sredo bomo imeli v Ljubljani priliko slišati najnovejši izum v stavbi klavirjev. Tvrdka Foerster bo poslala v Ljubljano svoj najnovejši izdelek, ki ga imenuje Quattrokord-Super-Flügel. Na njem bo igral sloveči nemški pianist dr. Edvard Weiss. Koncert bo v sredo, 30. t. m., ob 20. v mali filharmonični dvorani.

Slavni pianist Nikita Magalov je v Ljubljani poznan od svojega prvega nastopa v sredini decembra lanskega leta. Takrat si je na mah osvojil simpatije našega koncertnega občinstva. Magalov je velik umetnik, ki je popolnoma opravičil vse najlepše nade in tudi najsmelejša prorokovanja, ki sta mu jih dala njegova profesorja, slavni Ravel in Izidor Filip. Magalov je neobičajno muzikalen, njegova tehnika pa tako dovršena, da ga smatramo za najrafiniranejšega mojstra klavirja in suverena najtežjih problemov. Koncertriral bo v Ljubljani v ponedeljek, dne 28. t. m., ob 20. v veliki filharmonični dvorani. — Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

»Mrtvaški ples«, katerega je spisal Lippel in mojstrsko prevedel Sovré, nam nazorno kaže v obliki dogodkov med zastopniki raznih stanov in med smrtjo njeno brezmejno moč nad človekom. Ta igra sega nazaj v srednji vek in je sicer mlajša oblika »Mrtvaškega plesa.« Nazorno je mrtvaški ples naslikan na sliki v Camposanto v Pizzi. Ker so igralci izbrani in je režija v dobrih rokah, zato bo gotovo tudi uprizoritev na frančiškanskem odru dosegla popoln uspeh. Cenj. občinstvo naj pridno sega po vstopnicah, ki so na razpolago pri Prosvetni zvezi in v trgovini Sfiligoj. — Začetek v petek 25. t. m. ob 8 zvečer, konec ob pol 10.

Rokodelski oder bo uprizoril v nedeljo 27. t. m. ob pol 8 zvečer igro »Tri modrosti starega Wanga«. Igra je izredno umetniško delo, vredno da si ga vsakdo ogleda pri predstavi v nedeljo v Rokodelskem domu. Prav vljudno vabimo.

Sestanki

FO Sv. Peter ima drevi ob 8 redni sestanek s predavanjem g. dr. Šarabona. Udeležba za vse redne člane obvezna.

Predavanja

Šentjakobsko prosvetno društvo vabi vse člane na prvi prosvetni večer, ki bo drevi ob 8. v farni dvorani. Predaval bo g. prof. Anžič o Londonu.

Naše dijaštvo

AKD »Vir« ima danes v četrtek ob 8 zvečer v društvenem lokalu v Akademskem domu redni članski sestanek s predavanjem g. dr. Justina o medicini in medicinskem študiju.

Kongregacija akademičark ima drevi točno ob četrt na osem svoj prvi redni sestanek v letošnjem študijskem letu. Na željo večine bodo kongregacijski sestanki letos v **četrtkih** in ne v sredah. Vršili se bodo kot lani v frančiškanski kapeli. Pridite vse in gotovo!

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5, mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10, in mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

Poizvedovanja

Rjavo aktovko z Leica filmi sem zgubil na poti od Hradeckega vasi proti dolenjskemu železniškemu prehodu. Odda naj se proti nagradi 100 din v Društveni ulici 5, Moste, Ljubljana.

Samo še danes in jutri napeti film letalskih senzacij
AS DRUMOND II. del
KINO SLOGA, tel. 27-30
Predstave ob 16., 19. in 21. uri

— **Elektrifikacija Ptujskega in Dravskega polja ter Slovenskih goric.** Pretekli teden je bil na prošnjo elektrarne Fala komisijski ogled za elektrifikacijo Ptujskega in Dravskega polja ter Slovenskih goric. Po načrtih, ki jih je izdelala elektrarna Fala in ki bodo izvedljivi šele postopoma tekom prihodnjega leta, bi naj dobila električni tok sledeča naselja in vasi: električna napeljava bo šla iz Rač proti Podovi, Šikolam v Cirkovce, Sv. Lovrenc na Drav. polju, na Ptujsko goro do Majšperka. Dalje iz Hajdine o Slovenjo vas do Št. Janža na Drav. polju. — Druga trasa bi naj vezala Ptuj z vasmi občine Sv. Marko niže Ptuja, Sv. Marjeta do Velike Nedelje, dočim bi naj daljnovod iz Ptuja do Sv. Lenarta v Slov. goricah povezal tudi kraje tega omrežja. Na prošnjo prebivalstva ptujskega okraja se je kr. banska uprava odločila poveriti elektrifikacijo Ptujskega in Dravskega polja Zadružni elektrarni v Ptuju, ki naj izvede vsa dela sporazumno z elektrarno Fala. Krajevno omrežje za Spuhljo, Zabovce, Markovce in Novo vas se že gradi in bo predvidena, ako ne bo kakšnih posebnih ovir, že o božiču zasvetila v teh krajih električna luč. Sporedno s tem se vršijo že predpriprave za elektrifikacijo vasi Bukovci, Stojanci in Muretinci na eni strani, dočim je tudi odbor za elektrifikacijo okoliša Ptujska gora, Sveti Lovrenc na Drav. polju, Majšperk in Cirkovce na svoji zadnji

nja, njegove pravice in dolžnosti in njegov pomen za bodočnost. Zbora se je udeležilo od 315 članov okoli 156. Predsednik je podal historiat reorganizacije združenj v brežiškem okraju in navajal težkoče, ki so nastale pri sestavljanju evidence zaradi neuvidevanja nekaterih ukinjenih združenj. Pri volitvah je bil za predsednika izvoljen g. Klabučar Henrik, kleparski mojster v Brežicah, in za podpredsednika g. Florjančič Franjo, mizarski mojster v Brežicah.

— **Zgodaj so začeli.** V slaščičarni Homan v Škofji Loki so že dalj časa opazovali, da jim večkrat kaj zmanjka v skladišču. V torek zvečer ob 7 pa je občinski stražnik zalotil mladega šolarja, ki je skozi stranska vrata prihajal dobro založen iz slaščičarne. Pri zaslišanju je pokazal, da je že precej pokvarjen. Tajil je pravo ime. Šele po soočenju z učiteljem iz osnovne šole je priznal, da je iz Puštala. Izdal je tudi svoje sodelavce v čednem poslu, ki so vzajemno hodili na torte in podobno. Te tatvine kažejo na pomanikljivo vzgojo in bo treba te nepridiprave pošteno prijeti, da jim torte ne bodo nikdar več dišale, pa čeprav bo raj na zemlji grenak brez sladkarij.

— **Protikatoliška brošura.** Zadnje dni širijo neki ljudje, baje ženske, po Škofji Loki brošuro o peti koloni, ki je prevedena iz ameriškega originala. Na izredno grd način blati našo vero, katoliško hierarhijo, ameriško KA itd. Takih neum-

LJUBLJANA

Ljubljanica, središče gradbene delavnosti

Ko so letos na jesen začeli graditi med trimostjem in zmajskim mostom dolgo vrsto tržnic, pač nihče ni mislil, da bo šlo delo tako hitro izpod rok. Gradbeno podjetje Curk, ki je prevzelo gradbena in krovska dela, hiti kar se le da, da bi bila dolga vrsta tržnic čimprej dograjena. Kljub temu, da je zunanje zidovje vse iz obdelanega kamna, so kletni zidovi hitro zlastli. Tako stoje že kleti v zgornji polovici. Pa tudi v spodnji polovici so v zgornjem delu kletno zidovje že dogradili. Le zadnjo četrtino ob zmajskem mostu gradijo sedaj. Pa tudi tukaj že oblagajo s kamni oboke nad velikimi kletnimi okni. Vzporedno s temi deli gre seveda graditev drugih zidov in temeljev za stebre, ki bodo nosili streho pokritega hodnika za pešce ob tržnicah. Tudi strope nad kletmi so začeli že betonirati. V zgornji četrtini tržnic je strop že zabetoniran in so zato začeli že graditi pritlične zidove tržnic, ki bodo prav tako do oken obložene s kamni. V drugi gornji četrtini tržnic so začeli v torek betonirati strop nad kletmi in bo tudi to delo hitro opravljeno. Ko bo večina zamudnega kamnoseškega dela končana, bodo tržnice še hitreje rastle v višino. Vsega skupaj je zaposlenih pri graditvi tržnic okrog 60 delavcev. Po načrtu bodo glavna zidarska dela v surovem končana okrog novega leta in upajo, da bodo tedaj tržnice tudi že mogli pokriti, tako da bodo prezimile na suhem. Tržnice bodo pokrite z velikimi betonskimi strešniki.

Pa niso tržnice edino gradbeno delo ob Ljubljanici. Pri stari cukrarni še čaka graditev zatvornice. Licitacija za dograditev zatvornice sama sicer ni uspela, vendar to ne škodi, saj je še precej dela v strugi. Deževno vreme, ki je letos izredno nagajalo, je preprečilo, da bi se tlakovanje dna dokončalo. Ljubljanica sedaj sicer polagoma odteka in bo morda v nekaj dnevih spet mogoče začeti z delom, če ne pride medtem kako deževje. Tretje gradbeno delo na Ljubljanici pa je graditev brvi čez Gruberjev prekop. Brv bo vezala Streliško ulico s cesto na Golovec in Hradeckega vasjo. Tudi ta gradbena dela je jesensko deževje hudo zavrlo. Delj časa niso mogli nadaljevati s pripravami, tako da morajo še sedaj zabijati 8 do 10 metrov dolge pilote v strugo Gruberjevega prekopa. Ti piloti bodo držali veliko leseno ogrodje, na katerem bodo kasneje betonirali železobetonski nosilni lok brvi. Malo je upanja, da bi to delo mogli končati še pred zimo, prav gotovo pa bo brv zgrajena prihodnjo spomlad, tako, da bo še pred poletjem izročena prometu.

FRANZ JOSEF
GRENČICA
Reg. S. br. 22365 od 10. IX. 1940 g.

l **Tridnevnica pred praznikom Kristusa Kralja.** V cerkvi sv. Jožefa se vrši kot slovesna priprava na praznik in v zvezi z oktobrsko pobožnostjo tridnevnica: **v četrtek, petek in soboto** bo vsak večer ob pol 8 sv. rožni venec, kratek govor, litanije in blagoslov. **Na praznik sam** je ob 8 zjutraj slovesna sv. maša s kratkim nagovorom, zvečer ob pol 8 pa pridiga, rožni venec, litanije Srca Jezusovega s posvetitvijo in blagoslovom. Vse dni je priložnost za prejem sv. zakramentov v pripravo na ta praznik in na bližnja praznika vseh svetnikov in vernih duš.

l **Odkritje nagrobnika dr. Pavlu Grošlju.** Letos v januarju umrlemu profesorju dr. Pavlu Grošlju je njegova rodbina na pokopališču pri Sv. Križu postavila lep nagrobnik s pokojnikovim portretom v bronu, odličnim delom kiparja Nikolaja Pirnata, ki je napravil tudi načrt za celotno ureditev groba. V soboto, 26. t. m., ob 4. popoldne posveté ob novem nagrobniku dr. Grošljevi prijatelji in častilci dvajset svečanih minut spominu zaslužnega prirodoslovca - poeta in učitelja. Slovenski vokalni kvintet zapoje dve žalostinki, v imenu Prirodoslovnega društva govori predsednik univ. prof. dr. Alija Košir, v imenu bivših učenk pa licejka — sedmošolka Zlata Škafarjeva. K pietetni počastitvi iskreno vabimo vse, ki so velikemu pokojniku hvaležni za njegovo delo.

l **Igra »Mrtvaški ples«** nam nazorno pokaže moč in oblast smrti nad človeškim življenjem. Tej oblasti so izročeni vsi stanovi in sloji. Smrt izbira svoje žrtve pri starih in mladih, revnih in bogatih, zaduši vsak upor in vse vodi pred božjo sodbo. Tako nam slika tudi Lippel v svojem »Mrtvaškem plesu« enajst dogodkov, ki se odigravajo pred nami. »Mrtvaški ples« je podoben »Sleherniku«. Cenjeno občinstvo v Ljubljani bo imelo priliko ogledati si igro »Mrtvaški ples« v petek 25. oktobra ob 8 zvečer v frančiškanski dvorani. Za uvod nam bo podal g. asistent Jože Gregorič v petnajstminutnem predavanju zgodovino mrtvaških plesov, da bodo cenj. gledalci lažje sledili poteku dejanja. Konec ob pol 10 zvečer. Predprodaja vstopnic pri Prosvetni zvezi, Miklošičeva 7, in v trgovini Sfiligoj. Ker so z režijo združeni večji stroški, zato so tudi cene za ta večer dvignjene. Le stalni gostje, to je abonenti prosvetnih večerov imajo iste cene. Ker je čisti dobiček namenjen za Slovenski dom, prosimo cenjeno občinstvo, da v čim večjem številu obišče to predstavo.

l **Za vsesvetsko akcijo** je daroval stalni dobrotnik ljubljanskih revežev, ki pa kakor doslej, tudi zdaj noče biti imenovan, znesek 2000 din, za kar se Vrhovni socialni svet najlepše zahvaljuje v svojem in v imenu mestnih revežev, katerim je ta vsota namenjena. To izdatno darilo mestnim revežem ne priča samo o plemeniti dobrosrčnosti tega stalnega podpornika ubogih, ampak nazorno kaže tudi, kako je zamisel vsesvetske akcije že popularna. Saj je zanimanje zanjo vsak dan večje in prodajanje nakaznic uspeva zelo lepo, tako da smemo pričakovati, da bo uspeh letošnje vsesvetske akcije še večji in lepši od predlanskega in lanskega. Bremena socialnega skrbstva mestne občine, ki so bila zadnja leta že itak izredno velika, so postala letos zaradi izrednih težkih časov še večja. Marsikdo, ki je lani še delal in mogel s svojim zaslužkom vzdrževati sebe in svojo družino, je postal letos zaradi izredno težkih razmer, ki so zadele vse panoge našega življenja in vse sloje našega prebivalstva, brezposeln in mu mora zdaj pomagati mestna občina. Zato je letos tem bolj potrebno, da se prav vsi meščani zavedajo plemenite naloge, ki si jo je nadel z vsesvetsko akcijo Vrhovni socialni svet, sleherni meščan pa se mora živo zavedati dolžnosti, ki so jo tudi njemu naložile te izredne razmere. Naraščajoča draginja res ni nikogar obvarovala, zato je razumljivo, da je tem bolj prizadela reveže in napravila njihovo že itak grenko življenje še trpkejše. Zato letos ni le čut dobrosrčnosti in pieteta do umrlih, ampak tudi dolžnost slehernega izmed nas, da počasti svoje rajne z dobrim delom, da kupi venec vsesvetske akcije in prižge belozeleno svečko. S tem bo pomagal lajšati gorje mestnim revežem in bo njegov spomin na drage pokojnike tem globlji in dragocenejši. Vrhovni socialni svet pa upa, da bo dobrosrčni neimenovani darovalec, ki se je v tako izdatni meri spomnil mestnih revežev, našel obilnih posnemalcev. Počastimo rajne z dobrimi deli!

l **Za rezervne oficirje.** V soboto, dne 26. oktobra 1940, bo medgarnizijska vežba, kateri morejo prisostvovati tudi rezervni oficirji (v uniformi). — Sestanek rezervnih oficirjev je istega dne (26. X.) najkasneje do 9. v Goričanah pri Medvodah pri škofijskem dvorcu, kjer jim bo generalštabni kapetan I. klase Mihajlo Mitič obrazložil situacijo ter jih nato vodil do konca vežbe. Uprava pododbora.

l **Rezervni oficirji,** člani ljubljanskega pododbora Združenja rezervnih oficirjev, ki se žele udeležiti letošnjih tečajev za jahanje, naj se čimprej zglasijo v pisarni pododbora zaradi vpisa v ustrezni seznam. Poslovne ure so vsaki ponedeljek, sredo in petek od 18. do 19. v Kazini, II. nadstropje. — *Prijave zaključimo dne 30. oktobra 1940.* — Uprava pododbora.

l **Pri zaprtju, motnji v prebavi** — vzemite zjutraj na prazen želodec en kozarec naravne **»FRANZ-JOSEF«** grenčice.

l **Po uredbi o pomožni vojski in državni obrambi** so vsi moški jugoslovanski državljani od dovršenega 16. leta (rojeni l. 1923 in dalje) do dovršenega 70. leta) rojeni l. 1889 in starejši) sposobni za umsko delo, odnosno do dovršenega 65 leta starosti za tiste, ki so sposobni za telesno delo, **z izjemo obveznikov vojaške sile,** uvrščeni v pomožno vojsko državne obrambe. Zaščitni urad mestnega poglavarstva v Ljubljani razpošilja te dni po mestu tiskane pozive obveznikom pomožne vojske. Vsakdo, kdor prejme poziv, ga mora spolniti natančno po rubrikah in ga v treh dneh od dne prejema osebno vrniti zaščitnemu uradu mestnega poglavarstva, Mestni trg št. 2, I. nadstropje, soba št. 43 (nad prodajalno mestne elektrarne), kjer ga odda za to določenemu uradniku, ki bo izpolnjeni poziv pregledal z ozirom na točnost in popolnost izpolnjenih podatkov. Kdor bi ne prejel poziva, pa spada v pomožno vojsko, se mora, če ima v Ljubljani domovinsko pravico ali biva v Ljubljani že vsaj tri mesece, kljub temu brezpogojno oglasiti na zaščitnem uradu in tam podati potrebne podatke. Osebe, starejše od izpolnjenih 70 let (umski delavci), oziroma od izpolnjenih 65 let (telesni delavci), se lahko javijo na lastno željo kot prostovoljci pomožne vojske. Ni pa se treba zglasiti osebam, ki spadajo med upravno in strokovno osebje in strokovne delavce v industriji, obrti, gozdarstvu, rudarstvu, prometu, gradbeni in sanitetni stroki in imajo že vojni delovni razpored. Ako kdo izmed njih prejme pojiv, naj ga vrne zaščitnemu uradu in naj izpolni samo rubrike št. 1, 9 in 16. Kdor bi se ne javil zaščitnemu uradu, ako bi ne prejel poziva, z namenom, da se odtegne uvrstitvi v pomožno vojsko državne obrambe ali kdor bi dajal napačne podatke ustno ali na pozivu, zapade kazni po čl. 82 uredbe o pomožni vojski državne obrambe (zaporna kazen do 2 let in denarna globa na 5000 din). Pripominjamo, da spadajo pod obveznost prijave tudi osebe, ki so začasno nesposobne za vojaško službo, kakor tudi rezervni častniki, rezervni vojaški uradniki in obvezniki vojne sile, ki so ali še bodo oproščeni vpoklica k vojaškim edinicam v mobilnem in vojnem stanju. Poudarjamo, da služba v pomožni vojski nikakor ni identična s službo v pasivni zaščiti, t. j. obrambi pred letalskimi napadi, in da razporeditev v pasivno zaščitni službi ne opravičuje nikogar, da bi se zaradi tega ne zglasil in ne mogel uvrstiti v pomožno vojsko državne obrambe.

l **Usmiljenim srcem!** Obračam se s prošnjo, da mi nekdo priskoči v tej hudi stiski in bedi na pomoč. Sem za delo nesposoben, ker sem že več let neozdravljivo bolan. Vsako darilo mi je dobrodošlo, ponošen površnik, obleka, perilo, čevlje, ali živila. V naprej se prisrčno zahvaljujem. Bog povrni! Darove prosim na upravo »Slovenca«, tam je tudi naslov pomoči potrebnega!

l **Sezona za kolesarske tatove.** Vsako jesen pohitijo kolesarski tatovi, da nakradejo čim več koles, še preden večina koles izgine na zimsko spanje. V zadnjih 6 dnevih je ljubljanska policija prejela vsega skupaj 20 prijav o ukradenih kolesih. Kolesa so bila skupaj vredna 14.000 din.

Celje

Proslava 80 letnice Mohorjeve družbe

Katoliško prosvetno društvo je v ponedeljek zvečer na svojem prvem letošnjem prosvetnem večeru proslavilo pomemben jubilej — osemdesetletnico Mohorjeve družbe v Celju. Celjsko občinstvo je pokazalo veliko zanimanje za to proslavo in napolnilo veliko dvorano Ljudske posojilnice skoraj do zadnjega sedeža. Proslave so se udeležili tudi številni celjski odličniki: senator Alojzij Mihelčič, poveljnik 39. p. p. polkovnik Tomaševič, poveljnik vojnega okrožja polkovnik Časka, podpolkovnik Stefanovič, župan dr. Alojzij Voršič, okrajni načelnik dr. Ivan Zobec, podžupan Stermecki, ravnatelj Mohorjeve družbe dr. Kotnik, predstojnik policije Uršič, zastopniki šol, društev in organizacij. Uvodno besedo je ob otvoritvi predavanj KPD v letošnji sezoni spregovoril predsednik prof. Peter Kovačič. Mešani zbor Celjskega zvona je pod vodstvom prof. A. Knapa zapel tri koroške narodne pesmi. Občinstvo je z velikim zanimanjem sledilo predavanju literarnega zgodovinarja prof. dr. Grafenauerja, ki je razvijal zgodovino Mohorjeve družbe od njenega postanka in podčrtaval velik pomen te največje slovenske knjižne družbe, katere vpliv na duhovno življenje slovenskega naroda je neprecenljiv. Predstavil nam je pobornike, ki so z nesebičnim in požrtvovalnim delom, ki takrat ni bilo lahko, Mohorjevo družbo ustanovili, z vso vnemo delali za njen procvit in jo privedli do današnjega razmaha.

Tako je Celje dostojno proslavilo jubilej naše največje kulturne ustanove in se spomnilo vseh onih narodnih borcev, ki so neumorno delali in delajo za naš narod.

*

c **Zimska akcija Slovenske straže.** S skromnimi žrtvami, ki jih prav za prav nihče ne občuti, je mogoče zavednim članom naroda v veliki meri zadostiti potrebam revnih slojev po naših obmejnih krajih. Podprimo torej v nedeljo, 27. t. m. **zimsko nabiralno akcijo Slovenske straže** vsaj s skromnim prispevkom!

c **Na cerkveni koncert** v nedeljo ob tri četrt na 11 vabimo občinstvo, ki naj pokaže, da pozdravlja korak celjske vojaške godbe, ki je priredila ta koncert v korist revnim otrokom na okoliški šoli. Vstopnina bo nizka.

c **Zbirko Vodovnikovih pesmi** je zbral v konjiškem okraju Čemec Franc iz Kojic. Pesnik Vodovnik Jurij (umrl 17. decembra 1858), doma iz Skomarja pri Zrečah, je napisal mnogo najrazličnejših ljudskih pesmi, ki so razširjene skoro po vsem Pohorju, žal le, da naglo tonejo v pozabljenje. Ta zbirka je že pripravljena za tisk.

c **Rezervne oficirje** vabi pododbor UROIR, da se polnoštevilno udeležijo družabnega večera, ki bo drevi ob 8 v Oficirskem domu v Celju skupno z aktivnimi oficirji. Brez družinskih članov!

c **Družabni klub v Celju** prične z rednimi vajami v petek, 25. oktobra ob 8 zvečer v veliki dvorani Narodnega doma.

c **Celjski šah.** Rezultati 15. kola spominskega turnirja dr. A. Schwaba: F. Scörgö-Hajsinger 1 : 0, Domanjko - Ahtik prekinjeno, Verčkovnik - Golja 1 : 0, Scörgö-Medved 1 : 0, Slimšek-Rajšek 1 : 0, Esih - Pukmajster 1 : 0, Mirnik-Habenšus remis, Regner-Fajs 0 : 1, J. Schneider-F. Schneider 1 : 0. Prekinjena partija: J. Scörgö-F. Schneider 1 : 0, Esih-Domanjko 1 : 0. Stanje po 15. kolu je naslednje: F. Scörgö 14, J. Schneider 13 in pol, Fajs 12 (1), Golja 11 Mirnik in Verčkovnik 10 in pol itd.

c **Glavnato zelje prodajo** danes pred mestnim poglavarstvom. Kilogram na drobno stane din 1, na debelo 85 par. Zelje so pripeljali iz Žalca.

c **Tragična smrt živčno razrvane žene.** Včeraj ob pol 5 zjutraj so našli v Pocajtovi gostilni v Rüklovi hiši mrtvo 40-letno gostilničarko Pocajt Matildo. Že v torek zvečer so sosedje klicali Pocajtovo, da bi jim dala vino. Gostilna je bila zaprta, soba pa je bila razsvetljena. Zjutraj se je oglasil pri Pocajtovih Lipovškov hlapec in hotel dobiti cigarete. Ko je zaman klical, je pohitel k posestniku Rükelnu, da sta vdrla v hišo. V spalnici, iz katere je bušnil močan plin, sta našla na postelji mrtvo gostilničarko. Ob postelji je bila na tleh posoda s tlečim ogljem. Takoj so poklicali komisijo. Zdravnik dr. Podpečan je ugotovil, da je gostilničarko zadušil močan plin. Pokojna, ki je bila zadnje čase zelo vznemirjena, potrta, obupana in živčno razrvana zaradi žalostnih družinskih razmer, je zapustila pismo, v katerem tolmači svoj korak v smrt.

c **Tako umira revež.** V hotelu Zvezda v predsobi, kjer se zbirajo navadno brezposelni in reveži, ta soba je ločena od gostinskih lokalov in nalašč za reveže, so snoči našli mrtvega berača, katerega pozna občinstvo po imenu »Slepi Korl«. Identiteta mrtveca še ni znana, ugotovili pa so, da je doma iz Hrastnika. Prisodijo mu 60 let. Zdravnik dr. Podpečan je ugotovil, da je zadela starčka kap. Naj v miru počiva!

c † **Krepel Otmar.** Iz Borova je prišla včeraj vest o letalski nesreči, pri kateri je izgubil življenje pilot pri Aeroputu 35-letni Krepel Otmar, doma iz Velenja. Od leta 1928. do 1935. je bil hidroavionski pilot pri mornarici, nato pa pri Aeroputu. Pokojni je sin žandarmerijskega narednika v p. Krepl Petra v Velenju in brat trgovskega zastopnika Krepel Vilka v Celju. Zapušča ženo Olgo, rodom Čehinjo, in dveletno hčerko Vero. **Čas pogreba bomo objavili v jutrišnji številki.** Naj v miru počiva! Svojcem naše iskreno sožalje.

c **Vlom v planinsko kočo na Okrešlju.** Pred dnevi je bilo vlomljeno v planinsko kočo na Okrešlju. Vlomilec je vdrl skozi vrata na vzhodni strani, vlomil v kuhinjo in pokradel iz omar nekaj perila, jestvin in žganja v vrednosti 1000 din. Oblasti zasledujejo nekega tujega begunca, ki je prekoračil mejo in se klati v Gornji Savinjski dolini.

c **Zavajanje oblasti z denarjem je kaznivo?** Kovač Marija v Sp. Lažah je poslala poveljniku pešpolka v Trebinje pismo, v katerega je priložila tisočak in prosila poveljstvo, da bi izpustil njenega moža na 14 dnevni dnevni dopust. Bila je ovadena, okrožno sodišče pa jo je oprostilo, vendar je državni tožilec vložil priziv.

Guštanj

Tukajšnja gasilska četa je priredila v soboto, dne 19. oktobra vinsko trgatev v Prosvetnem domu. Bilo je dosti zabave in precej obiska. Tudi mladina s 15 leti ni izostala. Pričakovali smo, da bo dom zgrajen v povsem druge namene. — Te dni je zapustilo Guštanj 6 članov Kulturbunda, ki so šli v Zemun med besarabske Nemce. — Vse naročnike in čitatelje naših časopisov opozarjamo, da dobite informacije glede naročnine in raznih oglasov v podružnici Prvega del. konsum. društva. Naročite tam »Slovenčev koledar«.

Ptuj

Daruj 27. t. m. vsaj 1 dinar za severno mejo! Pomagajmo našim rojakom ob severni meji!

Št. Vid nad Ljubljano

V Ljudskem domu bo v nedeljo 27. t. m. ob pol 8 že kar tretja predstava v letošnji sezoni. Po dveh resnejših delih »Roksani« in »Prazniku cvetočih češenj« bo sedaj tudi nekaj veselega; zaigrali bodo namreč Nestroyeva »Utopljenca« - komedijo v treh dejanjih. — Predprodaja vstopnic je v trafiki Kautman.

Škofja Loka

Smrt. Včeraj zjutraj je umrla gdč. Ančka Kržišnik, šivilja v Puštalu. Bila je ena najbolj delavnih članic naše karitativne organizacije in je tako podpirala reveže, da je vse razdelila. Vneto je razširjala katoliški tisk. Bila je izredno blagega srca in vedno pripravljena vsakomur pomagati. Ostala nam bo za vzor, kako se je treba žrtvovati za bližnjega. Pogreb bo danes popoldne ob 4. — Vsem ostalim iskreno sožalje, rajni pa naj Bog obilo povrne za vsa njena dobra dela!

Dovje-Mojstrana

Vsaka minuta lepega vremena je jeseni dragocena. Čim več lepih dni je, tem lepše se dajo pridelki spraviti pod streho. Po skrajno neugodnem vremenu v letošnji letoviščarski in turistični sezoni vlada zdaj v našem gorenjskem kotu izredno lepo vreme, katerega se najbolj vesele kmetje. Če bo vreme še nekaj časa držalo, bodo mogli varno spraviti pod streho vsako malenkost. Posebno važno je to zaradi živinske krme, katere je letos na Dovjem kar zadosti. Pesa je letos posebno dobro obrodila. Na »Potočnikovi« njivi je zrasla pesa, ki tehta nekaj manj kot 7 kg in je po obsegu podobna srednje veliki buči. Pač lep uspeh umnega gospodarstva!

Danes jugoslovanska premiera
WARNER BROS - filma

Želela sem si otroka

Pretresljiva drama deklice-matere, ki se je odrekla največji sreči — za srečo svojega otroka!

V glavni vlogi:
BETTE DAVIS in MIRIAM HOPKINS

KINO MATICA, telefon 22-41

Predstave: ob 16., 19. in 21. uri

KULTURNI OBZORNIK

Salezijanske knjižnice

Že 168 knjižic, ki jih izdajajo ljubljanski salezijanci v zbirki *Knjižice*, je izšlo doslej, pač vredno, da tudi njim posvetimo nekaj besed. Zato sem se ob tej priliki obrnil na *g. dr. Fr. Knifica*, ki urejuje sedaj te Knjižice, ter mu stavil nekaj vprašanj, ki bodo zanimala predvsem naše duhovne pastirje v podeželju, katerim knjižice pomagajo širiti versko vnemo in poglabljanje krščanskega življenja. V prijaznem Rakovniškem zavodu se je med nama razvil nekako naslednji pogovor, v katerem mi je na stavljena vprašanja z veliko prijaznostjo odgovarjal gospod urednik in marljivi pisatelj teh majhnih knjižic, ki so morda najcenejše brošurice pri nas. Stanejo namreč brez ozira na obseg, ki je včasih tudi preko 100 strani, le — *1 dinar.*

Kdaj ste začeli z izdajo svojih knjižic?

»Najprej so izhajale kot brezplačna priloga Salezijanskega vestnika v isti obliki in obsegu. Ko smo videli, da ugajajo ljudem in so vedno bolj spraševali po njih, smo sklenili izdajati jih samostojno. In sicer vsakih štirinajst dni.«

Kdo je dal pobudo taki, do zdaj pri nas nepoznani literaturi?

»*Zavest*, da je med široke plasti težko prodreti z obširnejšimi knjigami, ker so drage in jih marsikdo ne utegne brati. Drugi razlog je bil velika potreba verske izobrazbe zlasti med delavskimi sloji, pa seveda tudi med drugimi. Zato bi dobre in poceni knjižice bile zelo dobrodošle. Glavno pobudo pa nam je dal naš ustanovnik sv. Janez Bosco, ki je naročil Salezijancem zlasti s tiskom širiti versko znanje in katoliško zavednost. Sam je mesečno pisal in izdajal Letture cattolice, knjižice, po vsebini podobne našim, le da so v nekoliko širšem obsegu ter izhajajo še sedaj — pred nekaj leti so dosegli že zvezek s številko 1000! Potem je bila pobuda tudi ta, da so začeli med delavske in nižje sloje prodirati listi, knjižice, brošure, ki so širile zmotni nauk, nenravnost in celo sovraštvo do religije, ter take, ki so razdirale vero v katolištvo, kakor sektantska literatura (adventisti, raziskovalci sv. pisma itd.). Potreba je bila tu in potrebno bi je bilo nadomestiti z dobrim čtivom. Pri nas se je zavzel za to misel prejšnji naš rektor dr. Walland, ki je sam segel po pero in začel to lepo vrsto knjižic, kakor jih lahko pokažemo sedaj. On je nakazal pot in utiral prve brazde.«

Ali imajo tudi drugi narodi kaj podobnega in kaj?

»Poznane so nam podobne knjižice, ki jih izdajajo redemptoristi na Češkem, kakor na pr. Žyvotem, potem benediktinska Na hlubinu, ki pa je že bolj revija. Izhajale so tudi v poljščini, večinoma življenjepisi svetnikov pod naslovom Klosy z boži roli (Klasje z božje njive). Potem izhaja več podobnih listov v Nemčiji, v Italiji, kjer pa izhajajo tudi posamezne razprave v podobni obliki, a brez skupnega naslova. Hrvatske podobne publikacije pa so začele izhajati šele pozneje, kakor Jeronimsko svijetlo pri Društvu sv. Jeronima, Katolička mala knjiga in podobno.«

Kakšen je namen knjižic?

»Predvsem širjenje verskega tiska z razlaganjem verskih resnic, buditi versko zavest ter načenjati in v katoliškem smislu reševati pereča sodobna vprašanja. Sicer pa se vsebina vidi že iz nekaj naslovov, ki jih bežno lahko vidite v našem prospektu: Revolucija v Španiji, Izlet v Rusijo, Framasoni, Prva velesila — tisk, Novo poganstvo, Sv. zakramenti, Papeževe okrožnice, Lažni preroki, Alkohol, Janez Gnidovec, Devica Orleanska, Vraže tid. Potem je še druga stvar, da pomagajo s svojim vplivom dušnim pastirjem, kar gospodje dušni pastirji zelo hvalijo. Povsod jim pridejo prav: v cerkvi, v društvu, pri predavanjih, pri dvigu nravne zavesti in poglabljanju verskega življenja. Kot pobuda k čednostnemu življenju pa služijo dobro življenjepisi vzornikov in svetnikov.«

Kdo piše Vaše knjižice?

»Ker smo Knjižice smatrali za poljudno versko čtivo, smo doslej izdajali knjižice anonimno. Pisali so jih večinoma domači duhovniki, med katerimi imenujem na prvem mestu ustanovitelja dr. Wallanda (večinoma pa jih piše dr. Knific sam; op. poročevalca), dalje župniki Mrkun, Cuderman, Filipič, msgr. Kordin, Petančič, dalje lajiki dr. Justin in njegova gospa itd. Na splošno željo bomo začeli tiskati knjižice z imeni avtorjev, da tako dvignemo ugled knjižic Tako bo tudi inteligenca, ki hoče vedeti, kdo piše, rajši segala po teh malih knjižicah.«

Kako pa je z naročniki Vaših knjižic?

»Doslej jih je bilo okrog 300 naročnikov, tiska se jih pa 4500 do 5000, kajti več se jih proda tudi s kolportažo ter posamič. Toda kriza raste, kakor veste, ter ne vemo, če jih bomo še mogli dajati po tako nizki ceni — 1 din. Vendar pa upamo, da nam ne bo treba zviševati cene, če bo zadostno število naročnikov. Že več dušnih pastirjev je spoznalo dober vpliv teh knjižic ter so jih naročili kot novi odjemalci, kar nas samo veseli in nam daje prepričanje, da bomo lahko vztrajali pri začetem delu. Dobička pa veste, da ne iščemo. Ko bi ne imeli svojih moči pri tiskanju, bi jih ne mogli dajati po tej ceni. Zlasti ker skrbimo, da je zunanje lice lepo opremljeno. Doslej so slikali platnice tako imenovani opremljevalci knjig, kakor Tine Kos, Herman Hus, Vl. Gajšek, Impere Gaspari ml., Kocijančič, Trpin, Beranek itd.«

Kako mislite v bodoče s knjižicami?

»Kakor sem rekel, smo odločeni, izdajati knjižice po stari ceni dalje, dokler bo mogoče in kakor nas bodo podprli naročniki. V notranjem pogledu bomo skrbeli za najboljše pisatelje iz naših vrst. svetne duhovščine ter katoliških lajikov. Obdelavali bomo najbolj aktualna vprašanja iz področij, kakor sem jih prej omenil. Izhajali bomo redno vsakih štirinajst dni, kakor doslej. Tako bomo sedaj izdali za Vse svete knjižico o smrti, dalje mučeniško Španijo, potem diasporo na našem jugu, Temelji družabnega reda po okrožnicah itd.«

Tako sva z dr. Knificem lepo kramljala in se pomenkovala o teh knjižicah, ki so sicer majhne po obsegu, važne pa po vsebini, ki jih obravnavajo. Je to nov tip verske literature, ki vsekakor zasluži opozorila v katoliškem dnevniku, kakor je naš list. Vprašal sem še gospoda urednika, kaj hoče, da najbolj poudarim v pogovoru. Zasmejal se mi je in mi rekel: »Ne najmanj to, da se priporočamo vsem dušnim pastirjem za pomoč s priporočili naših knjižic svojim vernikom. Saj mislimo, da delamo samo v dobro njihovih duš in njihovega verskega in čednostnega življenja in tako širimo po nauku in zgledu svojega ustanovitelja, sv. don Bosca, katoliško gledanje na svet in življenje v najširših plasteh slovenskega naroda.«

Madžari in pripravljajoči se slovenski prevod Madáchove »Tragedije človeka«

Madžari se zelo zanimajo za slovenski prevod njihovega največjega svetovnega literarnega dela, znane dramatske pesnitve *Tragedija človeka*, ki jo je spesnil Imre Madach ter sta jo prevedla v slovenščino Vilko Novak in Tine Debeljak in bo izšla v celoti ter z lesorezi madžarskega slikarja D. Faya v prihodnjih dneh pri založbi Ljudskih iger kot izredna publikacija (urejuje Niko Kuret) v obsegu 290 strani. O pesniku in njegovem delu je pri nas prinesel posebno študijo izpod peresa prof. Vilka Novaka že Dom in svet 1939 (št. 10), dalje Obisk (1941, št. 9) in Naša knjiga (št. 1 in 3), obenem s članki pa tudi primere iz prevoda (Dom in svet, Obisk). Na podlagi teh objav je madžarski književnik (član Pen-kluba) in časnikar, živeč v Belgradu, g. E. Kazmér napisal kratko poročilo o pripravah za uradno madžarsko telegrafsko agenturo, ki je potem razširila literarno novico v vseh madžarskih listih. Isti je imel 14. t. m. tudi v belgrajski kratkovalovni radiopostaji predavanje o prevodih Madacheve Tragedije človeka v slovanske jezike s posebnim ozirom še na južnoslovanske, kjer je te dni izšla Tragedija človeka v prevodu dr. S. Stefanoviča, kar je že tretji prevod v srbščino (Zmaj-Jovanović, Klearch, Stefanović), ter tudi o pripravah za slovenski prevod. O slovenskem prevodu, v katerega je v celoti dobil vpogled v Ljubljani, kjer se je pred kratkim mudil, je izjavil v radiu, »da se ne more čitati Tragedija človeka v tem prevodu brez vznemirjenja, da ne bi bil hvaležen za vso ljubezen, ki zasluži tako romantično-herojsko delo. Delo obeh prevajalcev je uspelo, njuna zasluga je, da je vse prepesnjeno v slovenski jezik, da sta nakazala skrivnosti madžarskega jezika, s katerim govori Madách s svojo Tragedijo vsem narodom Evrope. V tem prevodu ni nič tujega, nič izumetničenega, kar bi moglo oslabiti pesniški učinek. Oba navdušena Slovenca sta se oprijela dela čistega srca, sledeč večnim zakonom duše z ono vztrajnostjo in gotovostjo, ki označuje njihovo življenje v goratih krajih.«

Jugoslovanska-madžarska revija, ki izhaja za Jugoslavijo v južnoslovanskih jezikih v *Budimpešti*, obenem pa tudi v madžarščini ter jo izdajajo in tiskajo Madžari, je v svoji 3. številki prinesla v slovenščini članek vseuč. prof. dr. Avgusta Pavla članek *»Tragedija človeka v slovenščini«*, kjer se dr. Pavel ozira na študijo in prevod začetnega prizora, ki sta bila objavljena v Domu in svetu (1939) v št. 10, ki je zaradi več svojih prispevkov iz madžarske kulture kar nekaka madžarska številka. Iz njegovega, nekaj strani obsegajočega članka, naj navedemo samo nekaj odlomkov, ki se tičejo prevoda in madžarsko-slovenskih kulturnih stikov:

»Ta prevod je najnovejši in mimo vsega najzgovornejši dokaz resnega in toplega zanimanja južnih Slovanov za madžarsko kulturo... Nekaj časa sem so si zaslužili posebno priznanje Slovenci. Najodličnejši slovenski listi in revije (Dom in svet, Čas, Mladika, Časopis za zgodovino in narodopisje, Mladi Prekmurec in zlasti »Slovenec«) prinašajo v glavnem po prizadevanju Vilka Novaka stalno prispevke o Madžarih ali pa imajo celo stalno rubriko *»Slovenica med Madžari«*, v kateri poročajo o madžarsko-slovenskih stikih in v kateri goje njih raziskavanje. Ni takega madžarskega dogodka, ki se nanaša na Slovence, da ga moj verni slovenski slovstveni tovariš Vilko Novak ne bi takoj registriral v teh listih. Od časa do časa poroča v posebnih člankih tudi o posameznih novih madžarskih slovstvenih dogodkih.

Ko je založba Nyugat leta 1937 izdala moj prevod Ivana Cankarja Potepuh Marko in Kralj Matjaž, je Vilko Novak pisal v »Slovencu« (3. XI. 1937), da je sedaj vrsta na Slovencih, da v znak hvaležnosti za prevod Cankarja — *prve slovenske knjige v madžarščino* — prevedejo kako odlično madžarsko leposlovno delo. Tako se je narodil slovenski — Madách. Ponosna radost mi polni srce v zavesti, da sem tudi jaz pomagal v prijateljski izmenjavi misli in z dobrohotnimi nasveti k uresničenju tega nad vse pomembnega in sijajnega uspeha.

Prevod je tik pred izidom, toda objavljen je bil le prvi prizor. Zato bi bilo prezgodaj govoriti s strokovnega stališča o njegovi ceni. Za sedaj morem reči le toliko, da pričetek vzbuja najboljše upanje. Iz objavljenega odlomka in sledeče mu razprave je moči ugotoviti, da se je prevajalec lotil dela po temeljiti pripravi, da dobro pozna slovstvo o Madáchu, dosedanje prevode v razne jezike in da je skupno delo obeh prevajalcev glede pojmovanja Madáchovega dela pravilno usmerjeno. Prevajalec ne dela po drugotnem viru, ne po srbskem ali nemškem prevodu, marveč prevaja sam naravnost iz izvirnika in razpolaga z jezikovnim znanjem, in vzvišeni, slovesni slog si prizadeva z uspešnim stilističnim delom in resnimi pesniškimi sredstvi približati se izvirniku ali ga doseči, kar največkrat tudi uspe. Prevod sta izvršila Vilko Novak in Tine Debeljak z rastočim navdušenjem, vrednim vse pohvale.« — Nato predstavlja oba predavatelja: o Novaku še pravi, da se »ne meni za mrmranje in prezir kratkovidnih in malenkostnih nergačev, marveč vztrajno hodi svojo pot v korist duhovnega zbližanja sosednih narodov«. Nato pa nadaljuje: »Govor je tudi že o uprizoritvi Tragedije človeka v ljubljanskem Narodnem gledališču. O tem dogodku so se ljubljanski odločujoči činitelji tudi že razgovarjali z ravnateljem budimpeštanskega Narodnega gledališča dr. Antalom Némethom, ki se je ob 150 letnici prve slovenske drame mudil v Ljubljani.« Ko govori nato še o gospe grofici Mariji Zichyjevi, »nečakinji slavnega grofa Nadorja Zichyja«, kot podpornici pri izdaji celotnega slovenskega prevoda, ter o zalogi Ljudskih iger, ki jih urejuje prof. Niko Kuret in kjer bo izšel prevod kot izredna izdaja, zaključuje članek s pesniškimi besedami:

»Po prerokbi stoletnih slovenskih ljudskih pripovedk bo nekoč udaril iz globin Pece-planine na čelu svoje zmagovite črne vojske kralj Matjaž, ko bo zapela nad goro legendarna zlata ptica. Tedaj bo kralj Matjaž prinesel odrešenje in pravico ne le slovenstvu in južnemu slovanstvu, marveč tudi svojemu ljudstvu Madžarom, da se bodo v bratskem objemu za večno pomirili godrnjavi sosedje. Ljudje plemenitih namenov — na obeh straneh mejá — z zadržanim dihom že dolgo pričakujemo spev zlate ptice.« (Pisano v Szombathelyju.)

Iz teh člankov in sporočil vidimo, da se Madžari zelo zanimajo za izid tega njihovega »Fausta«, dramatske pesnitve, ki bo *prvo knjižno delo, prevedeno iz madžarščine v slovenščino.* (Bevkov prevod Pötöfijeve Obešenčeve vrvi je napravljen iz nemščine!) Mi beležimo ta sporočila kot kronisti ter smo hvaležni g. E. Kazmérju kakor tudi g. A. Pavlu za informacije, ki jih dajeta madžarskemu občinstvu o pripravljajočem se prevodu, ki naj potrdi slovensko-madžarske kulturne stike. td.

Nemška generala Hansen in Speidel sta položila venec na grob neznanega vojaka v Bukarešti.

Iz življenja Cerkve

Narodni evharistični kongres v Argentini

V mestu Santa Fè je bil tretji narodni evharistični kongres za Argentino. Udeležile so se ga velike množice vernikov ter cerkvene, svetne in vojaške oblasti. Na koncu velikega kongresa je nagovoril sv. oče udeležence v španščini. Naročal je vernikom naj molijo za to, da bi se zopet vrnil na svet Kristusov mir. Ne samo v Santa Fè, ampak po vsej Argentini so jasno slišali papežev nagovor, ki ga je prenašala vatikanska kratkovalovna radijska postaja. Po papeževem govoru se je razvila po okrašenem mestu veličastna evharistična procesija. Procesije se je udeležil apostolski delegat kardinal Copello, škof iz Buenos Airesa, apostolski nuncij, drugi škofje, guverner province z vsemi člani vlade ter številne argentinske katoliške organizacije.

Umetnine in dragocenosti toledske stolnice

Časopisje iz San Dominga piše, da se je med ljudstvom zopet začelo gibanje, naj bi se nadaljevale priprave za prištetje Krištofa Kolumba med blažene. Sedaj preiskujejo zgodovinske in diplomatske dokumente, ali so posmrtni ostanki v stolnici mesta San Domingo res posmrtni ostanki Krištofa Kolumba.

ŠPORT

Pripravo za smuški šport pri nas in drugod

Delo v naših organizacijah je že povsod v teku. Po izvedeni organizaciji na 3 samostojne narodne zveze deluje vsaka teh povsem samostojno, edino v zadevah zastopanja na zunaj, v skupnih zadevah in v državnem prvenstvu, je ohranjena kompetenca državne zveze. V vseh zvezah se pripravljajo načrti za zimsko sezono, prilagodujejo se novim nalogam in sestavljajo programe tekem.

Slovenska zimsko športna zveza posluje na Jesenicah ter je na delu, da organizira s svojimi 3 podzvezami športno sezono v Sloveniji. Vse tri podzveze prav tako poslujejo in pripravljajo programe tekem in tečajev.

Hrvatska smučarska zveza v Zagrebu je poslovala vse leto in pripravljala reorganizacijo, ki jo je prvi pričel že prošlo leto.

Srpska zveza zimskih športov v Belgradu mora še izvesti reorganizacijo na svojem področju, kajti v Bosni so klubi še večno združeni v podzvezi, ki ni nikdar včlanjena. Tudi položaj Novega Sada še ni razčiščen. V zvezi »radnim odborom« belgrajskih novinarjev pripravlja ta Zveza velik izlet vseh smučarjev na Kopaoniku, ki naj bi trajal teden dni.

Državna prvenstva imajo določene sledeče termine ter so razpisana narodnim zvezam za izvedbo:

1. V stafeti 4 × 10 km 19. I.
2. V skokih in norveški kombinaciji 25., 26. I.
3. V vztrajnostnem tekmovanju na 30 km 16. II.
4. V alpski kombinaciji 15., 16. III.
5. V mladinskem tekmovanju 1. in 2. II.

Obenem je razpisan prevzem v izvedbo »Triglavski dan« za 20. IV. Državna zveza določi termine državnih prvenstev in pozove narodne zveze, da prevzamejo izvedbo posameznih disciplin ali same, ali po kaki podzvezi, ali pa po kakem klubu.

Glede tečajev za državno reprezentanco je Zveza brez moči, ker nima sredstev, a v ministrstvu še ni rešitve za izplačilo podpor. Ni mogoče zahtevati od naših tekmovalcev v mednarodnih tekmovanjih odličnih uspehov; vemo namreč, da je pričela italijanska državna reprezentanca s treningom 25. septembra, mi pa nili ne vemo, kako in kaj bo z nami v sezoni.

Letos bo izvedeno Fisino svetovno prvenstvo v Italiji v Cortini d'Ampezzo v času od 1. do 10. februarja. Pričakujejo sicer 15 držav, toda verjetno jih bo startalo le 8, največ pa 10. Glavni organizator dr. Terschak je dal te dni izjavo, da so vse športne naprave gotovo; zgradili so novo stezo za smuk s strmimi padci in naglimi prehodi v valoviti svet, kar bo zahtevalo izredne trdnosti v nogah; zgradili so novo skakalnico, 10 metrov od centra v Campo Corona po zgledu olimpijske, kritična točka je pri 80 m, ves nalet je umetno zgrajen vrh hriba. Zalet je 100 m dolg in 40 m visok, doskočišče ima 36°, iztek končuje v nasprotni lahni strmini. Ali bomo Jugoslovani sodelovali po 13 letih zopet v Cortini, odvisi od sredstev, katere naj bi dobili za trening in za udeležbo.

Nemčija bo pričela svojo zimsko sezono z običajnim sestankom svojih smuških voditeljev na Zugspitze dne 20. novembra, kateremu sledi prva tekma v slalomu. Za voditelje je ta sestanek obvezen, združen je s tečajem za nje in prouče skupno najboljšo izvedbo zimske sezone Državno prvenstvo je določeno (norveška kombinacija) 24.—26. I. v Spindelmühle; 14.—17. II. smuški del mednarodnega tedna v Ga-Pa, tedaj šele po Fis tekmah.

Norveška je dobila novo upravo svoje organizacne zveze, ki šteje 1628 društev z nad 80.000 člani, in v kateri imajo bratje Ruud velik vpliv, osobito starejši Sigmund. Vsi 3 svetovni prvaki ostanejo v Norveški. Določene so že Holmenkolske tekme.

Športni drobiž

Umberto Calligaris mrtev. V najboljši moški dobi je v Turinu umrl Umberto Calligaris. Calligaris je bil eden najboljših italijanskih nogometašev. On spada v kategorijo najboljših branilcev na svetu ter je precej njegove zasluge, da je Italija tolikrat zmagala v mednarodnih srečanjih in je tudi doprinesel svoj delež h prvi italijanski zmagi na svetovnem nogometnem prvenstvu. V italijanskih in mednarodnih športnih krogih so visoko cenili tega odličnega nogometaša. V zadnjih letih se je udejstvoval kot trener in tudi pri tem svojem poslu je bil na čelu italijanskih nogometnih trenerjev.

Alzaški poklicni igralci postanejo amaterji. Vsi poklicni igralci v Alzaciji morajo postati zopet amaterji ter so pristojne nogometne instance v tem pogledu že vse potrebno ukrenile. Igralci morajo najprej zaprositi, da se jih pripusti med amaterske igralce, potem pa so zopet na razpolago svojim moštvom, odnosno klubom.

Velik uspeh finskega maratonca. Finski lahkoatlet Muinonen je zmagal v mednarodnem maratonskem teku (42 km) v času 2 ur ter 39 minut.

Švicarski smučarji pojdejo v Cortino d'Ampezzo

Švica se je že tudi odločila, da sodeluje na svetovnih smučarskih tekmah, ki bodo v Cortino d'Ampezzo. Za iste dni so imeli Švicarji v programu tudi svoje tekmovanje v St. Moricu, a so ga sedaj preložili na drug termin, da jim bo mogoče sodelovali v Cortino d'Ampezzo.

Gimnastično plavalni tečaj za dame in gospode

Bliža se zimska sezona; smučarji začnejo pregledovati smuči, popravljati stremena, impregnirati les itd. Redki pa so oni, ki pri tem pomislijo tudi nase.

Vsak mora vedeti, da ni dovolj, ako hoče imeti kaj od smučanja, da so v redu smuči in palice, temveč je nujno potrebno, da je tudi telo pripravljeno na napore.

V jesenskem času, ko ni kopanja in ni toliko možnosti za daljše izlete, je potrebno, da se obdrži telo prožno z načrtnim vežbanjem telesa. Zaradi tega vas vabimo, da se vpišete v gimnastični plavalni tečaj, ki se bo vršil pod strokovnim vodstvom v zimskem kopališču SK Ilirije na Gosposvetski cesti (ob progi) ob ponedeljkih in četrtkih ob 20 od 4. septembra do 16. decembra.

Prijavnina za ves tečaj znaša kljub visokim režijskim stroškom samo 100 din. Prijave se sprejemajo pri blagajni kavarne Evrope.

Ne bo vam žal, prijetne in koristne bodo te ure v kopališču. Opozarjamo, da ni nobene nevarnosti, da bi se prehladili, ker bosta voda in temperatura v kopališču vedno primerni, razen tega pa je v kopališču tudi čakalnica in fen, da se kopalci lahko ohladijo in si osušijo lase.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Ustanovitev slovenske boksarske zveze. V nedeljo dopoldne ob 11 bo v prostorih restavracije pri »Šestici« v Ljubljani ustanovitev slovenske boksarske zveze.

Iz Slovenske nogometne zveze. Po sklepu upravnega odbora z dne 22. t. m. pozivam naslednje igralce, da se javijo danes ob 15.45 v garderobi SK Ljubljane: Lindtner, Rupar, Sedej, Perharič, Kroupa, Vovk, Pelicon, (vsi SK Ljubljana); Gvardjančič, Sočan, Razbornik (vsi ŽSK Hermes); Trškan (SK Mladika); Fajon, Urbančič (SK Jadran); Kumer Marjan in Kumer Josip (oba SK Korotan); Rogel (SK Svoboda) in Tomažič (SK Grafika). — Spodnjo opremo naj vsak prinese s seboj, gornjo (dres) pa daje na razpolago SK Ljubljana.

Ljubljanska zimskošportna podzveza. V petek 25. t. m. ob 20 bo imel upravni odbor sejo v damski sobi kavarne Emona. Prosimo točno in polnoštevilne udeležbe.

Zbor lahkoatletskih sodnikov (službeno). Sklicujem sestanek vseh lahkoatletskih sodnikov pri »Šestici«, ki bo v petek, dne 25. t. m. ob 20. Predsednik J. Gorjanc.

ZFO

Zasavsko okrožje razpisuje propagandni tek okrožja za dne 27. oktobra t. l. ob 10 dopoldne. Start in cilj pri cerkvi sv. Petra. Odsekom so bile izdane okrožnice glede organizacije teka. Zato naj se odseki drže točno navodil, ki so jih prejeli. Načelniki, v kolikor še niso pregledali odseku pripadajočo progo, naj čimprej to store. Podrobnejša navodila boste prejeli iz časopisov. Bog živi! — Okrožni načelnik.

MARIBOR

Nove naloge okrajnih predstojnikov mestne občine

Maribor, 23. oktobra.

Stari avstrijski zakon iz leta 1896. je uvedel v naših mestih okrajne predstojnike — ljudje so jih imenovali tudi »ubožne očete«. Njihov delokrog je bil omejen izključno za nadzorstvo nad ubožnim skrbstvom v njihovih mestnih okrajih. Skraja so okrajni predstojniki v imenu občine tudi dejansko delili podpore revežem na svojem področju, pozneje pa je te posle prevzela mestna blagajna in posebni mestni socialni referenti, ki so podpirali ubožce na predlog okrajnih predstojnikov. Novi časi pa so prinesli nove naloge tudi okrajnim predstojnikom ter so zlasti zadnja leta njihovi posli postali tako obsežni in mnogovrstni, da so danes okrajni predstojniki že nekakšni »mali župani« v svojem okraju ter so postali neobhodno potrebni organi ne samo mestnega socialno političnega urada, temveč tudi drugih mestnih in državnih uradnih ustanov. Pri tem pa so okrajni predstojniki ohranili še nadalje svojevrsten položaj — svoje posle vršijo brezplačno ter je njihova služba častnega značaja; mestna občina mariborska jim je izrazila svoje priznanje za pomembno delo v obliki majhne mesečne odškodnine »za čiščenje prostorov«, ki jo okrajni predstojniki res zaslužijo, saj imajo dnevno več strank iz svojega okraja, kakor marsikateri urad. Kako mnogovrstni pa so posli okrajnih predstojnikov, je v naši javnosti malokomu znano. Sedaj, ko je mestno poglavarstvo izdelalo poseben pravilnik o poslovanju okrajnih predstojnikov mestne občine mariborske, je prilika, da seznanimo javnost s poslovanjem teh požrtvovalnih mož.

Novi pravilnik ugotavlja, da so okrajni predstojniki pomožni organi mestnega socialnega skrbstva. Njihova služba je častna in neplačana. Mestni svet jim lahko prizna za zamujeni čas, čiščenje uradnih prostorov in kurjavo primerno odškodnino. Delokrog okrajnih predstojnikov je razdeljen po mestnih okrajih. V večjih okrajih sta tudi lahko dva predstojnika. Vsak mora stanovati v svojem okraju, odnosno imeti v njem svoj obrat. Dolžnost okrajnih predstojnikov je predvsem, voditi evidenco in skrb za brezposelne, revne in siromašne v svojem okraju. Sami morajo opozarjati socialno politični urad na vse primere, ki so potrebni nujne pomoči ter predlagati, kako in v čem naj se ta pomoč nudi. Zlasti so dolžni voditi evidenco nad osebami svojega okraja, ki beračijo. Njihovi posli so sila mnogovrstni ter jih posebej našteva čl. 9. novega pravilnika. Po tem poslovniku vršijo glede **ubožnih zadev** sledeče naloge:

Predlagajo prošnje prosilcev socialno političnemu uradu za enkratne nujne podpore oziroma za zaposlitev, predlagajo prošnje za stalne mesečne podpore oziroma za oddajo v mestno oskrbnišnico ali mestni mladinski dom, potrjujejo knjižice za izplačilo mesečnih podpor, potrjujejo razne vrste ubožnih izpričeval, izdajajo potrdila o nezaposlenosti, izstavljajo potrdila za mestni konskripcijski urad za pridobitev pokojnin vdovam in sirotam, izdajajo potrdila strankam za upravičen sprejem posmrtnine po umrlih družinskih članih in potrjujejo poštne čekovne položnice za rentnike. V vseh navedenih primerih se mora okrajni predstojnik osebno prepričati o potrebi in nujnosti prošnje, ki jo predlaga, ter mora prosilce in njihove premoženjske razmere dobro poznati

Pa tudi za druge uradne ustanove morajo okrajni predstojniki vršiti posle. **Za okrožni urad za zavarovanje delavcev** potrjujejo potrdila o zaposlitvi zavarovanca, s katerim se potrjujejo zavarovančeve družinske razmere in število družinskih članov; nadalje potrjujejo potrdila članicam OUZD za porodniško podporo. **Za mestno tržno nadzorstvo** izdajajo potrdila, da je prodajalec tržnih sadežev na trgu producent in ne prekupčevalec. Za **železniško upravo**, in sicer za pridobitev temporernih kart potrjujejo šolskim učencem in dijakom visokih šol za to določene tiskovine; isto potrjujejo železničarjem, ki stanujejo z družino v Mariboru, pa vršijo svojo službo na postajah zven Maribora. Potrjujejo tiskovine vdovam in sirotam umrlih železničarjev za podaljšanje starih ali pridobitev novih voznih železniških legitimacij; upokojenim železničarjem in njihovim vdovam izdajajo potrdila za nakup režijskega premoga. **Za vojaška oblastva** izdajajo potrdila prodajalcem vozov in konjske opreme vojaškim oblastvom.

Kakor je iz navedenega kratkega izvlečka obširnega pravilnika razvidno, so posli mestnih okrajnih predstojnikov res mnogovrstni in obširni. Ker jih vršijo ti možje brezplačno ter žrtvujejo v te namene veliko dela in svojega prostega časa, zaslužijo mestni okrajni predstojniki priznanje in pohvalo vse naše javnosti.

*

m **Nedelja — praznik Kristusa Kralja.** V nedeljo praznujemo praznik Kristusa Kralja. V stolnici bo ob 6.30 sv. maša pred izpostavljenim Najsvetejšim. Skupno sv. obhajilo vernikov ob 5.30 in 6.30 med tihimi mašami pri oltarju sv. Križa. Poleg tega se bo sv. obhajilo pri istem oltarju delilo vsake pol ure do devetih. Ob 9.15 se zberejo zastopstva katoliških društev z zastavami pred šofijo, da spremljajo Prevzvišenega v cerkev. Po slovesnem vhodu bo škofova pridiga, nato slovesna škofovska sv. maša. Ob 17 popoldne slovesne večernice.

m **Nabiralni dan za severno mejo.** V nedeljo, 27. t. m. bo nabirala Slovenska straža po vsej Sloveniji prispevke za obmejne kraje na naši severni meji. Zbirka je namenjena za božično obdarovanje in pomoč šolskim otrokom ter revnim družinam. Naj vsak zaveden Slovenec in dober Jugoslovan žrtvuje vsaj skromen prispevek po svojih močeh!

m **Tečaj za vodje mladcev.** Podzveza fantovskih odsekov v Mariboru priredi v nedeljo, dne 27. oktobra tečaj za vodje mladcev. Tečaj se bo vršil v dvorani na Aleksandrovi cesti 6 in bo pričel ob desetih dopoldne. Podzveza poziva vse vodje mladcev, da se tečaja zanesljivo udeležijo.

m **Podporno društvo za revne učence** v Mariboru sporoča, da bo v prihodnjih dneh nabiralec društva pobiral članarino. Društvo prosi vse prijatelje mladine, naj v sedanjih težkih časih ne odrečejo svoje podpore.

m **Ljudski oder v Mariboru** ima danes zvečer ob osmih svoj sestanek, na katerem predava prof. Tone Klasinc. Udeležba za člane strogo obvezna. Vabljeni tudi nečlani!

m **Mohorjeve knjige so dospele.** Mariborski župnijski uradi sporočajo, da so dospele Mohorjeve knjige, ki jih naj naročniki dvignejo. Za poštnino je plačati 2 dinarja. Obenem naj obnovijo naročnino za prihodnjo leto.

m **Ljudska univerza v Mariboru.** V petek, dne 25. oktobra predava prof. Franjo Baš o srednjeveškem Mariboru. Predavanje bodo pojasnjevale skice in načrti srednjeveškega Maribora. Predavanje dr. A Ocvirka o temi »Pisatelj in družba« je preloženo na začetek novembra.

m **Poročili so se v zadnjem času v Mariboru:** Gosak Jožef, ključavničar drž. žel., in Auberšek Katarina; dr. Grzetič Alojzij, zdravnik, in Rupena Zora, dipl. filozofka, Košaki 30; Andrašič Jožef, gostilničar, in Kaš-Šel Terezija, zasebnica, Maistrova 17; Horvat Frančišek, priv. uradnik, in Ivanuša Danica, absolv. gospodinjske šole, Cvetlična 8; Mihurko Frančišek, delavec, in Pregl Julijana, Prešernova 24; Obržan Lojze, občinski tajnik občine **Laško, in Krajnc Štefka, posestniška hči iz Bočne v** Savinjski dolini; Potočnik Jožef, zidar, in Kokol Antonija, tkalka, Zg. Radvanje; Potočnik Stanislav, tovarniški delavec, in Lorbek Roza, postrežnica, Tezno; Mlač Albin, jetniški paznik, Sodna 11, in Vertačnik Albina, šivilja, Tezno; Somrek Karel, mizarski pomočnik, Pobrežje, in Drozg Elizabeta, kuharica, Kettejeva 16; Puhar Stanislav, tovarniški delavec, in Čuček Marija, postrežnica, Stritarjeva 5; Golinar Ivan, kotlar drž. žel., Betnavska 18, in Koren Albertina, tkalka, Radvanjska 49. — Bog daj srečo!

m **Mojstrska izpitna predavanja v Mariboru.** Prihodnji teden se prične tečaj mojstrskih izpitnih predavanj, ki ga priredi mariborska poslovalnica Zavoda za pospeševanje obrta Zbornice TOI v Ljubljani. Interesenti naj se prijavijo v pisarni poslovalnice v Vetrinjski ulici 11/II. med dopoldnevnimi uradnimi urami.

m **Šahovski turnir za prvenstvo Maribora.** V nedeljo in v torek so se igrale vse prekinjene partije, ki so se končale s sledečimi rezultati: Stupan je premagal Breša, Dasko Ketiša, Maroti Biena, Regoršek Babiča, Ketiš Nosana, Stupan Nosana, remis pa so bile partije Maroti : Breš, Marvin : Breš in Nosan : Babič. Stanje pred začetkom zadnjega kola, ki se bo igralo drevi v kavarni Orient, je sledeče: Dasko 8, Stupan 7, Maroti 6, Regoršek in Marvin 5 in pol, Ketiš in Breš 4, Bien 3 in pol, Babič 3, Nosan 2 in Čertalič 1 in pol.

m **Izrabite prazne strojne vožnje.** Prebivalci občin Polskava, Rače, Hoče, Fram, Slivnica in Zg. Polskava so naslovili na ravnateljstvo državnih železnic v Ljubljani prošnjo, naj bi se na progi Maribor-Pragersko izrabile prazne strojne vožnje za potniški promet. Na ta način bi se lahko prebivalci omenjenih občin udeleževali večernih kulturnih prireditev v Mariboru. V nočnem času prihaja na postajo Pragersko iz Maribora več železniških strojev. Če bi se enemu teh strojev priklopila dva potniška vagona in če bi vozil potem s postaje Maribor, ne pa iz kurilnice, bi železniška uprava imela morda s tem malenkostne izdatke, ki pa bi bili visoko kriti z voznino potnikov, ki bi se lahko v poznejših nočnih urah vračali iz Maribora domov. Vožnja stroja iz Maribora v Pragersko je itak potrebna, ker prevzame tam potem tovorni vlak proti Kotoribi. Od take vožnje bi imeli koristi vsi prizadeti činitelji — občinstvo, železniška uprava in kulturne ustanove v Mariboru — saj ima na primer mariborsko gledališče iz omenjenih občin okrog 60 stalnih abonentov.

m **Jabolčnik letos dražji — kakor lani vino.** Zanimiv primer za podražitev vseh vrst alkoholnih pijač nam nudi letos jabolčnik. Sedaj plačujejo lanskega kmetom po 4 din liter, nov pa je že dražji, le da ga je jako malo. Lansko leto so po 4 dinarje plačevali liter dobrega vinskega mošta. Cene slednjega pa letos še sploh niso ustaljene, gibljejo se le vse nad 10 din za liter. Vinogradniki letos mošta nočejo prodajati ter se ga je zaradi tega do sedaj uvozilo v Maribor le tri polovnjake, dočim je prejšnja leta vsaka gostilna jeseni točila mošt in mlado vino.

m **Dve kolesi brez gospodarja.** Postrežnica Marija Majer je našla v Sodni ulici 16 na dvorišču moško kolo znamke »Brenabor« z evid. številko 2-20600-2; drugo kolo brez številke in znamke pa je našel stražnik na Pristanu. Obe vozili sta na predstojništvu mestne policije.

Gledališče

Četrtek, 24. oktobra, ob 20: »Cyrano de Bergerac«. Red C.

Petek, 25. oktobra: Zaprto.

Žepna bencinska peč

Iznašli so jo v Nemčiji. Sestavljena je iz majhnega, žepni svetilki podobnega kovinastega zavoja. Na gornji strani ima platinasto žico, spodaj pa ima majhno posodico za bencin. Platinasto žico je treba ogreti z vžigalico ali kako drugače, nato pa uhajajoča bencinova para greje žico. Toplota zdrži deset ur. Naprava je varna.

"Verujte mi, ta nova hrana za kožo ODPRAVLJA GUBE"

Njen učinek na mojo kožo je bil v resnici magičen. V par tednih sem izgledala za 10 let mlajša. Rožnata hrana za kožo Tokalon — mi je rekel neki zdravnik — vsebuje Biocel, presenetljivo iznajdbo glasovitega dermatologa. Biocel se dobiva iz kože skrbno izbranih mladih živali — to je dragocen ekstrakt, povsem enak vitalnim elementom v zdravi, mladi človeški koži. Uporabljajte hrano za kožo Tokalon z Blocelom vsak večer. Ona hrani in pomlaja kožo, ko spite. Zjutraj uporabljajte belo hrano za kožo Tokalon, da Vam koža postane sveža, jasna in žametasto gladka. S hrano za kožo Tokalon so uspešni rezultati zajamčeni, ali pa Vam vrnemo denar.

Razpis natečaja

za 8 profesorskih in suplentskih mest na državni srednji glasbeni šoli v Ljubljani.

Rektorat glasbene akademije v Ljubljani razpisuje na osnovi čl. 43, odstavek 3, v zvezi s čl. 42 Uredbe z zakonsko močjo o umetniških šolah, sledeča profesorska in suplentska mesta na Srednji glasbeni šoli v Ljubljani:

1 mesto za solopetje,
1 mesto za teorijo, intonacijo in klavir,
1 mesto za orkester, zbor in klavir,
1 mesto za orgle in klavir,
1 mesto za violino,
3 mesta za klavir.

Zahtevana kvalifikacija je razvidna iz čl. 42 Uredbe o umetniških šolah 3., 4. in 5. odst.

Mesta so razporejena od VIII. položajne skupine navzgor in sicer dve suplentski mesti VIII. pol. skupine, eno profesorsko mesto VIII. pol. skupine, štiri profesorska mesta VI. pol. skupine in eno profesorsko mesto IV/1 skupine.

Prošnje je nasloviti na rektorat drž. glasbene akademije v Ljubljani.

Vsak kandidat mora priložiti svoji prošnji dokumente, ki dokazujejo, da je izpolnil pogoje, navedene v čl. 42 omenjene uredbe. Ako ni bil še v državni službi, naj priloži svoji prošnji tudi dokumente, ki jih zahteva § 3 Zakona o uradnikih.

Pravilno kolkovane in opremljene prošnje je treba v dvojniku dostaviti rektoratu Glasbene akademije v Ljubljani (Gosposka ulica 8) do 15. novembra t. l.

Rektorat Državne glasbene akademije v Ljubljani.

Nemški obalski možnarji streljajo na angleške konvoje v Rokavu.

Alphonse Daudet: 74

Jakec

Prevedel Fišer Franc

Naenkrat Jakec spozna, da ni več na ladji. Kako se je to zgodilo? Kod je prišel doli? Sanje so raztrgane. In Jakec živi v zelo nemirnih sanjah. Hodi s svojima tovarišema po neskončnem pomolu, po katerem pelje železnica in kjer se stovarja in nalaga raznovrstno nakopičeno blago. Na vsakem koraku naletavajo na ovire, hodijo čez brvi. Opleta med balami bombaža, drsi po kupu žita, zadeva v konce vreč in povsod, kjer hodi, mu udarjajo v nos močni duhovi po kavi, začimbah, semenih in olju. Izgubil je svoja dva tovariša, ju našel in spet izgubil; nato je nenadoma začel na dolgo razpravljati o oljčnem semenu, misleč, da govori brigadirju Manginu, ki ga nemirno opazuje in si v zadregi viha svoje majhne, svetle brke. Nekaj čudnega je to: Jakec gleda samega sebe, dobil je dvojnika. Prvi Jakec se obnaša kot ponorel, vpije, maha, opoteka se in govori in počenja tisoč neumnosti; oni drugi pa je pameten, toda tih, zamašenih ust in brezmočen; obsojen je, da mora gledati, kako se oni drugi ponižuje. Toda ta Jakec, ki je trezen in pri zavesti, včasih zaspi, medtem ko oni drugi nadaljuje s svojimi blodnjami — in zato, vidite, je od tega vrtoglavega dne ostalo mnogo zakritega, ostalo je mnogo praznin, ki jim spomin ni bil kos.

Ali si morete predstavljati, kako sram je bilo tistega Jakca, ki je ostal pameten, ko je videl svojega dvojnika hoditi po nanteških ulicah oboroženega z dolgo pipo, našemljenega s popolnoma novim mornarskim pasom, katerega je imel ovitega okrog jopiča? Hotel bi mu zaklicati: »Tepec, misliš, da si kaj podoben mornarju? Prav nič ti ne koristijo pipa, pas in povoščeni slamnik tvojega mladeniča; zaman hodiš med tvojima tovarišema, migaš z rameni in kričiš s hripavim glasom: «Premalo mesa in preveč juhe, prmoj tristo...!» Bolj si podoben otroškemu razvajencu, ki je doma spil vino iz stekleničke; tvoj modri pas je slabo zapet in previsok, kljub vsemu imaš od sile nedolžen obraz... Poglej! Mimoidoči se ozirajo za tabo in se ti smejejo.«

Toda ta glas ne more govoriti, samo misli si lahko to sam pri sebi in sledi mora opotekanju in muham svojega dvojnika. Sledi mu v veliko kavarno, kjer je vse pozlačeno, kjer je polno ogledal, v katerih je videti vse, kot bi padalo.

Tisti Jakec, ki še ima odprte oči, gleda okrog sebe in zapazi med ljudmi, ki prihajajo in odhajajo, umazano, žalostno grupo, v kateri je njegov dvojnik, ki je bled, zamazan in blaten, oškropilo ga je bilo blato, ki je brizgalo od težkih, negotovih korakov. Neki natakar se je približal tem trem potepuhom. Nato so jih vrgli na cesto, v mraz. Sedaj blodijo po mestu.

Kakšno mesto!... Kako je veliko! Sami pomoli, povsod sami pomoli in ob njih so hiše z železnimi balkoni. Čez most gredo, nato spet in še čez en most. Sami mostovi, same reke, ki se križajo, prepletajo in njihovo valovanje je tako mučno blodnim očem naših treh popotnikov, ki brez cilja, nebrzdano divjajo po mestu. Jakec se je znašel na ozkem, spolzkem stopnišču, ki je vodilo do nekega kanala in v njegovi črni vodi namakalo svoje zadnje stopnice. Navsezadnje je takšno tekanje po mestu silno žalostno in Jakec je bridko zajokal. Tista voda je bila gosta, težka, mastna, barve je spreminjala in nobenega valovanja in toka ni bilo. Gaskonjec in mornar sta na bregu igrala neko igro. Jakec je obupan, toda ne ve zakaj. Dolgčas mu je. In tako težko mu je pri srcu! — »Kaj... Kaj, če bi se utopil?« Prestopi eno stopnico, nato še drugo. Zdaj je ob vodi. Ob misli, da gre v smrt, se je sam sebi zasmilil.

»Zbogom, tovariša...« je dejal jokaje.

Toda njegova tovariša sta tako zatopljena v svojo igro na novce, da ga ne slišita.

»Zbogom, draga moja prijatelja!... Ne bosta me več videla... Umrl bom!«

Toda njegova draga prijatelja sta ostala gluha, prepirala sta se o nekem dvomljivem lučaju. Vendar pa je težko umreti kar tako, ne da bi komu rekli Zbogom, ne da bi vas poskušali rešiti z roba propada. Ti dve pošasti res utegneta pustiti, da se utopi! Vpijeta tam gori in si grozita, kot sta si zjutraj. Spet si pripovedujeta, da si bosta trebuhe razparala in glavi razčehnila. Ljudje se zbirajo okrog njiju. Stražniki prihajajo, Jakec se boji, se vrne po stopnicah in beži... Zdaj teče ob veliki ladjedelnici. Nekoga zagleda, ki teče in se opoteka. Mornar je, ves raztrgan, brez klobuka, brez kravate in njegov nabrani ovratnik mu raztrgan visi na prsih.

»Kje je Gaskonjec?«

»V kanalu... Kresnil sem ga po glavi, da je vanj padel... Tristo...!« In mornar jo je odkuril, ker so mu stražniki bili za petami. Jakec je postal tako žalostan, da se mu je zdelo popolnoma verjetno, da je mladenič utopil Gaskonjca, saj je smrt le zadnja prečka na žalostni življenjski lestvi, ki vodi onstran v temo in na kateri je tudi Jakec. Vendar se je hotel vrniti in povprašati po nesrečnežu. Nenadoma ga je nekdo poklical.

»Halo, Crka!«

Bil je Gaskonjec, ves zasopel, brez klobuka in brez kravate.

»No, zdaj je tvoj mornar dobil svoje... Udaril sem ga s pestjo v... v kanalu je... tristo h...!« Policija mi je za petami... Rešiti se moram... Lahko noč...!«

Kateri je zdaj ubit? Kdo je morilec? Jakec tega ne premišlja, ničesar ne razume. Ne vem, kako je potem bilo, toda naenkrat so spet vsi trije zbrani, za mizo sedijo v nekem vinotoču in pod sabo imajo ogromno skledo čebulne juhe. Krepčati so se potem morali še v številnih vinotočih, kajti v vrtoglavih sanjah so se kar vrstili gostilniški pulti in umazane mize, tako, da je naš prisebni Jakec komaj utegnil slediti svojemu dvojniku. Sledil mu je po vlažnih tleh, v temne kleti, skozi majhna gotska vrata z raznimi napisi, med sode, k penečim kozarcem... Vedno temneje je postajalo, dokler se beznice niso razsvetlile; gorele so v steklenice postavljene sveče in razsvetljevale ogaben prizor: zamorke v svetlordečih haljah so plesale z mornarji in harpisti v salonskih suknjah so igrali. Jakca je glasba podžgala in počenjal je tisoč neumnosti. Zdaj je splezal na mizo in začel plesati nek star ples, ki se ga je naučil kot otrok od materinega plesnega učitelja.

»Levo, desno... hmladra!...«

Tolkel je z levo, tolkel je z desno, dokler se miza ni vdrla in z njo vred tudi on, okrog razbite posode je nastal strašen vrišč.

In zdaj je na klopi, sredi neznanega trga, na katerem se dviga neka cerkev in še vedno mu v glavi brenči takt njegovih nog:

»Levo, desno... hmladra!...«

Od vsega dne je samo ta spomin ostal v njegovi glavi, ki je bila prazna kot njegov žep... Kje je mornar? Odšel... Gaskonjec? Izginil... Popolnoma zapuščen je ostal v tem somraku, v katerem je samota najgrenkejša. Rumene plinske luči so se prižgale in odsevale v vodi... Povsod se plazijo sence... Od cerkve se vidijo samo še ogromni obrisi. Hiše nimajo več streh in vrhovi ladijskih jamborov se ne vidijo več. Žive postave se vidijo samo še v soju svetlobe, ki pada iz redkih trgovin.

Po vsem kričanju, petju, solzah, obupu in silnem veselju je Jakca sedaj postalo strah. Na tisti žalostni strani knjige njegovega življenja, ki jo je bil prečital tega dne, je stalo zapisano: »Ničevost.« Na naslednji pa: »Ničevost in noč!« Sploh se ne premakne več. Niti toliko moči ne najde, da bi se iztrgal iz te zapuščenosti, iz te žalostne osamelosti; ostal bi tam, iztegnjen po klopi in brezbrižen, če ga ne bi dobro znan klic rešil iz otopelosti?

»Klobuki! Klobuki! Klobuki!«

Zaklical je: »Bei... lizar!...«

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; šestitovanjski oglasi 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. - Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. - Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petitna vrstica po 3 din. - Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Šivilja
z večletno prakso gre šivat na dom. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 16197. (a

Službo dobe

Krojaškega pomočnika
za takoj, iščem. Hrana in stanovanje v hiši. Naslov: Brtoncelj Franc — krojač, Selca 15 nad Škofjo Loko. (b

Dekle
za malo slaščičarno, kjer se prodaja tudi kruh, na deželi, iščem za takoj. Plača 250 din mesečno in vsa oskrba. — Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 16188. (b

Dekle
ki je vajeno gostilne in nekaj kuhe, sprejmem. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 16187. (b

Upokojenca
sprejmem za nadzorstvo vinogradniških in sadjarskih del 2—3-krat tedensko. Ponudbe na upravo »Slov.« pod »Novo mesto« št. 16207. (b

Samostojno kuharico
katera zna lepo likati in pospravljati ter za vsa dela k mlademu zakonskemu paru, iščem. Imeti mora večletno spričevalo, nastop takoj. Za veliko pranje pride perica v hišo. Predstaviti se: od pol 8 do pol 9 ali od pol 1 do pol 2 pri g. Höbartner, Celje, Gregorčičeva 3-II. (b

Čitajte »Slovenca«

18 dobrih zidarjev

sprejmem za Blejsko Dobravo dne 30. in 31. oktobra t. l. Plača 8 do 10 din na uro, voznina po železnici se povrne. Zglasiti se je pri vodstvu podjetja **ing. Josip Dedek** pri hidrocentrali v Vintgarju.

Trstje za strope iz najboljšega materijala, vezano s pobakreno žico, izdeluje in dobavlja
Jos. R. Puh - Ljubljana
ZALOGA PARKETOV
Gradaška ulica 22 Telefon 25-13

Dva krojaška pomočnika
za velike kose sprejmem za stalno takoj. Žbontar Ivan, Jesenice. (b

Pohištvo

Pozor mizarji!
Iščem dobavitelje za stalno dobavo raznega pohištva iz trdega in mehkega (nepleskanega) lesa. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Takojšnje plačilo« št. 16149.

Kupimo

Vsakovrstno
zlato kupuje
po najvišjih cenah
ČERNE, juvelir, Ljubljana
Wolfova ulica št. 3

Stanovanja

Enosobno stanovanje
oddam stranki, ki se je zglasila pri meni 13. okt. Rudnik 79. (č

Prodamo

Cvetje
italijansko in jajca se vedno dobi pri Baloh — Kolodvorska 18. (l

Kislo zelje, repo
po znižani ceni, prvovrstno dobavlja v sodih Homan, Ljubljana, Sv. Petra cesta 81, telefon 35-39. (l

Plašč
pliš, lepa imitacija kožuhovine, dobro ohranjen, za drobnejšo postavo in dva kostuma, poceni naprodaj. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 16214.

Kislo zelje
novo, prvovrstno, v sodčkih, dobavlja po naročilu in najnižji ceni Gustav Erklavec, Ljubljana, Kodeljevo, Povšetova 47, tel. 35-91.

2 triciklja
nova, prvovrstne izdelave, po zelo nizki ceni naprodaj. Generator delavnica, Tyrševa cesta 13 - »Figovec«. (l

Denar

Kupuje: Prodaja:
Hranilne knjižice
bank in hranilnic ter
vrednostne papirje
po najugodnejših cenah
BANČNO KOM. ZAVOD
MARIBOR

Auto-motor

Tovorne avtomobile
v dobrem stanju, prednost Saurer Typ 3 ali 4 B. H. na bencinski pogon, iščem. Ponudbe z navedbo cene in stanjem plaščev poslati v upravo »Slovenca« pod št. 16162.

Vnajem

ODDAJO:
Dobroidoča trgovina
v večjem trgu na Štajerskem z zalogo okrog sto tisoč dinarjev, se odda v najem. Naslov v upravi »Slovenca« pod 16213.

SOBE

IŠČEJO:
Gospodična
mirna, solidna, išče sobo v sredini mesta pri boljši, manjši družini. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 15757. (s

Oglašujte v edino uspešnem dnevniku »Slovencu«!

Otroški kotiček

Mihčeve čudovite dogodivščine

(107 Usmiljeni Zelenček se ni mogel kaj, da ne bi tudi roparjem prinesel nekaj sladkarij. Tako je ravno vjel njihove skesane besede.

(108) Odšel je k Mihcu in mu povedal, kar je pravkar slišal. »Če je to res,« je rekel Mihec, »potem jih bo kralj gotovo kmalu spustil.« »Kaj pa si ti, Mihec, tako potrt?« je vprašal Zelenček. »Tako se mi je začelo tožiti po domu, da ne morem več ostati tu,« pravi Mihec.

Posestva

»REALITETA«
zavod za nakup in prodajo nepremičnin je samo v Ljubljani, Prešernova ulica 54, I. nadstr. Telefon 44-20.

Hišo ali vilo
na periferiji Ljubljane - kupim. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Do 250-tisoč din« št. 16200. (p

Hišo
vogalno, z velikim vrtom, prodam na prometnem kraju. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 15926.

Pouk

Osmošolec
klasične gimnazije išče instrukcije. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 16113.

Naročite pravočasno oglase za „Slovenčev koledar"!

✚

Naznanjamo žalostno vest, da je naša draga mama, stara mama tašča, gospa

Marija Zajc

bivša mesarica

danes, previdena s sv. zakramenti, mirno v Gospodu zaspala. Pogreb drage pokojnice bo v petek, dne 25. oktobra 1940, ob pol 4 pop. iz hiše žalosti, Zaloška c. 181 (Moste), v Štepanjo vas.

Ljubljana, dne 23. oktobra 1940

Žalujoče rodbine: Pavčič, Zajc, Dolinšek

Pogrebni zavod Gajšek Ivan, Ljubljana

✚

Potrti globoke žalosti naznanjamo, da so odšli po večno plačilo k svojemu Stvarniku naša predobra žena, zlata, nepozabna in nad vse ljubljena mamica, stara mami, sestra in teta, gospa

Frančiška Krašovec roj. Tršar

K večnemu počitku jih bomo spremili iz hiše žalosti v petek, dne 25. okt. 1940 ob 9 dop. na farno pokopališče pri Sv. Pavlu.

Vrhnika, dne 22. oktobra 1940

Valentin, mož; Franceelj, Anči, Ivan, Mici, Francka poročena Kržišnik, Danči, Joško, sinovi in hčere; Pepca, Tinka, sinahi; Tone, zet, vnuki, vnukinje in ostalo sorodstvo

Umrl je v Gospodu naš dragi, nepozabni očka, gospod

Alojzij Lapajne

policijski uradnik v pokoju

v 73. letu starosti. — Na zadnji poti ga bomo spremili v četrtek, dne 24. oktobra 1940 ob 3 popoldne iz hiše žalosti, Kamnik, Bakovnik št. 7, na farno pokopališče.

Svete maše zadušnice se bodo brale na Šutni.

Kamnik, Beograd, Zagreb, Dunaj, dne 23. oktobra 1940.

Žalujoče rodbine:

Lapajne, Marban

Brez posebnega obvestila

✚

Sorodnikom in znancem naznanjam bridko izgubo moža in očeta, gospoda

Ivana Apata

posestnika v Starem trgu pri Slovenjem Gradcu

ki je danes, v sredo, 23. okt. 1940 po dolgi in mučni bolezni mirno v Gospodu zaspal. Pogreb nepozabnega bo v petek, 25. okt., ob 10 dopoldne na pokopališče v Starem trgu.

Stari trg, dne 23. oktobra 1940

Žalujoči: Marija, žena; Jan, Anton, Jože, Ivan, Marija, otroci in vnuki

✚

TRAGIČNO JE PREMINUL NAŠ DRAGI OČKA, SIN, BRAT, SVAK IN STRIC GOSPOD

OTMAR KREPEL

PRVI PILOT »AEROPUTA« IN REZERVNI OFICIR JUGOSLOVANSKE VOJSKE

ČAS POGREBA BO PRIOBČEN V DNEVNIKIH MED CELJSKIMI NOVICAMI

CELJE, VELENJE, BELGRAD, 23. OKTOBRA 1940

ŽALUJOČI

✚

Naša dobra, zlata mamica, gospa

Amalija Habunek

nas je nepričakovano zapustila.

Truplo nepozabne nam mamice prepeljemo iz Sarajeva na Žale v kapelico sv. Nikolaja, odkoder jo spremimo v četrtek, 24. okt. ob 3 pop. na njeno zadnje domovanje.

Ljubljana, Sarajevo, 23. oktobra 1940

Tonči por. Koretič — Ivica por. Nikolić, hčerki
Rafko Koretič — Djordje Nikolić, zeta
Nevenka Nikolić, vnukinja

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič